

SIIRTOLAISUUS RAAHESTA POHJOIS-AMERIKKAAN VUOSINA 1899—1914

Oulun yliopisto Historiatieteet

Historian pro gradu -tutkielma

29.5.2020

Olli Matala

Sisälllys

JOHDANTO	4
Tutkimustehtävä ja käsitteet	4
Tutkimustilanne	9
Lähteet ja menetelmät.....	13
Historiallinen tausta	18
1. SIIRTOLAISUUDEN SOSIAALINEN RAKENNE	20
1.1 Siirtolaisuuden määrän vuosittainen vaihtelu	20
1.2 Siirtolaisten sukupuolijakauma	24
1.3 Siirtolaisten ikä.....	28
1.4 Siirtolaisten siviilisääty ja perhesiirtolaisuus	33
2. SIIRTOLAISUUDEN ELINKEINORAKENNE	36
2.1 Työväestöä, naimattomia naisia ja merenkulkua	36
2.2 Raahan kaupungin tilanne 1900-luvun taitteessa	40
2.3 Talolliset ja torpparit.....	44
2.3.1 Talolliset	45
2.3.2 Torpparit	45
2.4 Työväestö	47
2.5 Muut elinkeinoryhmät ja ammatit.....	49
2.5.1 Merenkulku	50
2.5.2 Naimattomat naiset ja palvelijat.....	52
2.5.3 Käsityöläiset	53
2.5.4 Itselliset	54
2.6 Yksittäiset ammatit ja elinkeinot	55
3. SIIRTOLAISTEN SJOITTUMINEN POHJOIS-AMERIikkaAN	57
3.1 Merenrannoille ja järvien äärelle.....	57
3.2 Itärannikko	63
3.2.1 New York	64
3.2.2 Massachusetts.....	67
3.2.3 Pennsylvania, Maine & New Hampshire.....	69
3.3 Keskilänsi.....	70
3.3.1 Ohio.....	71
3.3.2 Michigan.....	72
3.3.3 Minnesota	74
3.3.4 Wisconsin, Illinois & Pohjois-Dakota.....	76

3.4. Länsi ja etelä.....	77
3.4.1 Kalifornia	78
3.4.2 Washington	80
3.4.3 Oregon, Utah, Arizona, Montana & Mississippi.....	81
3.5 Kanada.....	82
3.5.1 Ontario	84
3.5.2 Quebec	86
LOPPULAUSE	87
LÄHTEET JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS.....	92
LIITTEET	97

JOHDANTO

Kun Suomessa mainitaan sana ”siirtolaisuus,” tai ”siirtolainen,” tarkoitetaan sillä lähes poikkeuksetta Suomeen toisesta maasta muuttanutta väestöä. Suomesta on tullut siirtolaisuuden vastaanottomaa, mutta yli sata vuotta aikaisemmin tilanne oli toisinpäin. Suomesta muutti satojatuhansia siirtolaisia muihin maihin paremman elintason toivossa. Näistä suomalaisista siirtolaisista suurin osa muutti Pohjois-Amerikkaan.¹ Keskusteltuani Suomesta Pohjois-Amerikkaan suuntautuneesta siirtolaisuudesta lukuisten ihmisten kanssa, olen kuullut hyvin monesti heidän sukulaistensa käyneen aikoinaan Amerikassa tai jääneen sinne lopullisesti. Omasta lähipiiristäni olen saanut kuulla kertomuksia ”ameriikanserkuista,” jotka ovat tulleet vierailulle tänne ”isiensä maahan”. Suomalaisten siirtolaisuus Amerikkaan kiinnostaa ihmisiä, koska usealla heistä on aihepiiriin jonkinlainen henkilökohtainen sidos. Siirtolaisuus on erittäin ajankohtainen aihe, sillä ihmisiä liikkuu nykypäivänä valtavia määriä maasta maahan niin töiden perässä, kuin sotaa ja nälänhätää paetakseen.

Siirtolaisuuden tutkiminen kiinnostaa minua henkilökohtaisista syistä. Oma siskoni on asunut useassa eri maassa useiden vuosien ajan ja ajattelen hänen olevan siirtolainen. Mielenkiintoista on se, ettei hän itse ajattele itseään siirtolaisena. Omaa sukuani on lähtenyt Suomesta Amerikkaan 1900-luvun alussa. Raahe tutkimuskohteena kiinnostaa minua, koska se on kotikaupunkini. Raahe sijaitsee noin 75 kilometrin päässä Oulusta etelään Pohjois-Pohjanmaan rannikolla.

Tutkimustehtävä ja käsitteet

Tutkin vuosien 1899—1914 aikana Raahesta Pohjois-Amerikkaan² suuntautunutta siirtolaisuutta. Tutkimusaikavälin aikana Raahesta ja Suomesta Pohjois-Amerikkaan

¹ Korkiasaari 1989, 8.

² Tutkimuskirjallisuudessa käytetään usein termiä ”Amerikka” Yhdysvalloista. Käytän termiä itsekin jatkossa.

suuntautunut siirtolaisuus oli suurimmillaan. Ennen vuotta 1899 Raahesta lähti vuodessa vain muutama siirtolainen ja vuoden 1914 jälkeen siirtolaisuus ei enää saavuttanut tutkimusaikavälin aikaista määrää.³ Lisäksi käytettävissä olevat lähteet kattavat hyvin kyseisen tutkimusaikavälin. Yhdysvallat rajoitti vuodesta 1924 alkaen maahan otettavien siirtolaisten määrää. Myöskin Kanada rajoitti vuodesta 1929 alkaen siirtolaisuutta, minkä vuoksi suomalainen siirtolaisuus Pohjois-Amerikkaan tyrehtyi 1930-luvulla.⁴ Raahesta Kanadaan matkustaneita siirtolaisia vuosien oli 1899—1914 välisenä aikana 20 henkeä. Koska heidän lukumääränsä koko Raahesta suuntautuneessa siirtolaisuudessa oli niin pieni, käsittelen heitä erikseen vasta kolmannessa pääluvussa, jossa tarkastelen siirtolaisten sijoittumista Pohjois-Amerikkaan.

Olen valinnut tutkimuskohteikseni henkilöt, joiden passissa kotipaikaksi on merkitty ”Raahe”, ”Raahen kaup.”, ”Raahensalo” tai ”Raahen msk”. Olen laskenut määrään mukaan myös useamman kerran tutkimusaikavälillä passin hankkineet siirtolaiset, mikäli kyseessä ei ollut sama passi kahteen kertaan luetteloihin merkittynä. Olen valinnut tutkimukseen vain ne raahelaiset, joilla oli passissa merkitty matkakohteeksi ”Amerikka”. On huomioitava, että joidenkin siirtolaisten kohdalla passiin on matkustuskohteeksi merkitty ”ulkomaat”. Näistä osa on voinut matkustaa myös Pohjois-Amerikkaan, mutta en ole ottanut heitä tutkimukseeni mukaan. Kanadaan matkustavat olivat passiluetteloissa merkitty ”Amerikkaan” matkustaviksi, mutta matkustusluetteloissa matkakohteeksi oli merkitty Kanada. Raaheen mahdollisesti palannutta siirtolaisuutta en tutki.

Tutkimuskysymykseni ovat siirtolaistutkimuksen peruskysymyksiä:

- Paljonko siirtolaisia lähti Raahesta Pohjois-Amerikkaan?
- Millainen oli siirtolaisuuden rakenne?
- Mitkä tekijät vaikuttivat siirtolaisuuden määrään ja rakenteeseen?
- Mihin siirtolaiset asettuivat Pohjois-Amerikassa?

³ Kero 1996, 54; Lackman 1991, 616 liitetaulukko 15.

⁴ Korkiasaari 1989, 24—25.

Tutkimuksessa on kolme päälukua. Ensimmäisessä pääluvussa käsitellään siirtolaisuuden määrää eri vuosina ja sen sosiaalista rakennetta (siirtolaisten sukupuolinen jakauma, ikä, siviilisääty ja matkaseura⁵). Toisessa pääluvussa tarkastellaan siirtolaisten elinkeinojakaumaa ja kolmannessa pääluvussa käsitellään siirtolaisten sijoittumista Pohjois-Amerikan osavaltioihin ja provinsseihin. Etsin raahelaisia⁶, valtakunnallisia ja yleisiä syitä sekä perusteluja siirtolaisuuden rakenteelle ja määrälle. Raahela oli ollut 1860-luvulla Suomen suurin laivanvarustajakaupunki, mutta 1900-luvulle tultaessa laivanvarustus ja merenkulku olivat vähentyneet. Hypoteesinani on että merenkulun ja laivanvarustuksen vähentyminen näkyivät siirtolaisuuden rakenteessa.

Tarkastelen Raahesta lähteneen siirtolaisuuden rinnalla Suomen ja Jyväskylän siirtolaisuuden määrää ja rakennetta saadakseni käsityksen ja kontekstin Raahen siirtolaisuuden luonteesta muuhun siirtolaisuuteen nähden. Jyväskylän valitsin sen kaukaisen sijainnin Raaheen nähden ja koska kyseessä on sisämaan kaupunki. Eroja merenrannalla sijaitsevaan Raahen kaupunkiin on siten useampia. Tarkastelen myös yleisesti kaupunkien ja maaseudun siirtolaisuuden luonnetta selvittääkseni, millaista Raahesta lähtenyt siirtolaisuus oli suhteessa niihin. Varsinaisesta vertaamisesta ei silti voida puhua, koska silloin täytyisi verrata siirtolaisuuden lisäksi muun muassa paikkakuntien väestön rakennetta ja määrää sekä yleisesti paikkakuntien eroavaisuuksia. Siikajokilaakson siirtolaisuutta tutkinut Risto Vilmusenaho käyttää tutkimuksessaan vertailua metodina. Siirtolaisuuden tutkimisessa vertaaminen on hänen mukaansa välttämätöntä, sillä tällöin tutkimusalueen erityispiirteet huomataan paremmin. Hän ei tarkoita tällä pelkästään eri paikkakuntien ja maiden vertaamista, vaan sen lisäksi ajallista vertaamista. Vilmusenaho huomauttaa myös jo mainitsemastani ongelmasta vertaamisen suhteen: lähdeaineiston erilaisuus.⁷ Aikaisemmista siirtolaistutkimuksista ei ole aina saatavilla juuri omaa tutkimusaikaväliäni vastaavaa ajanjaksoa vertailua varten.

⁵ Tällä tarkoitan sitä, matkustivatko siirtolaiset yksin vai perheenjäsenten kanssa.

⁶ ”Raahelaisilla” syillä tarkoitan Raahen kaupungin väestönrakenteesta, elinkeinojakaumasta ja kaupungin yleisestä kehityksestä johtuvia tekijöitä, jotka ovat voineet vaikuttaa siirtolaisuuden luonteeseen.

⁷ Vilmusenaho 2001, 11.

Jyväskylän siirtolaisuutta tutkineen Kristiina Koskipalon tutkimusaikaväli on omaani pidempi ja käsittää vuodet 1899—1924.

Käsitteet

Siirtolaisuus on **muuttoliikettä**. Muuttoliike on määritelty *Suomen väestö*-teoksessa seuraavasti:

*Muuttoliike (migration) on pysyvää tai suhteellisen pitkäaikaista fyysistä siirtymistä maantieteelliseltä alueelta toiselle. Muuttoliike voi luonteeltaan vapaaehtoista tai pakkoluonteista.*⁸

Jouni Korkiasaari on määritellyt siirtolaisuuden ihmisten vapaaehtoiseksi muuttamiseksi maasta toiseen lähinnä toimeentulon hankkimiseksi sieltä. Käyttäessäni tässä tutkimuksessa käsitettä ”siirtolaisuus” tarkoitan sillä ihmisten vapaaehtoisesti tapahtunutta **maastamuuttoa** maasta toiseen (tässä kontekstissa useimmiten Suomesta Amerikkaan). Tämä sulkee pois **pakolaisuuden**, joka on määritelty pakkoluonteiseksi muutoksi maasta toiseen pakottavasta syystä, kuten sodan vuoksi. Toisaalta suomalaisia nuoria miehiä, jotka pakenivat Venäjän armeijan asevelvollisuutta Amerikkaan, voisi ehkä kutsua pakolaisiksi. En myöskään käsittele tässä tutkimuksessa **maassamuuttoa**, joka tarkoittaa ”pysyväisluonteista asuinpaikan vaihtoa maan sisällä”.⁹

Siirtolaisuuden lisäksi toinen tärkeä käsite tutkimuksessani on **siirtolainen**. Siirtolaistutkimuksissa käsite siirtolainen on määritelty eri tavoin. Kristiina Koskipalon mukaan jokaisessa määritelmässä on omat puutteensa. Esimerkiksi virallisissa passiluetteloissa on merkitty siirtolaisiksi kaikki, jotka hankkivat passin lähteäkseen ulkomaille. Kaikki eivät kuitenkaan välttämättä lähteneet siirtolaisiksi, ja osa lähti ilman

⁸ Koskinen et al. 2007, 240.

⁹ Korkiasaari 1989, 2; Koskinen et al. 2007, 240.

passia, jolloin puhutaan **passittomasta siirtolaisuudesta**. Samalla passilla pystyi matkustamaan useampi henkilö, mikä myös vääristää passiluetteloita.¹⁰ Tässä tutkimuksessa tarkoitan siirtolaisella henkilöä, joka on hankkinut passin matkustaakseen Pohjois-Amerikkaan. Lähteiden puutteellisuuksien ja ongelmien vuoksi en ole voinut vahvistaa jokaisen passin hankkineen henkilön lähteneen siirtolaiseksi, mutta en myöskään voi kieltää sitä. Tästä syystä käytän joissain yhteyksissä siirtolaisesta käsitettä **passinhankkija**. Passin hankkiminen oli osoitus aikomuksesta ja halusta lähteä siirtolaiseksi. Tästä syystä passihankkijoiden kutsuminen siirtolaisiksi tässä tutkimuksessa voisi olla perusteltua. Tämä kuitenkin hankaloittaa toisen paikkakunnan siirtolaisuuden rinnastamista Raahen siirtolaisuuteen, mikäli paikkakunnan siirtolaisilla tarkoitetaan vain todistetusti toiseen maahan matkustaneita henkilöitä.

Siirtolaisuuden syitä selittävät tekijät ovat siirtolaistutkimuksessa perinteisesti jaettu **työntäviin** ja **vetäviin tekijöihin**. Työntävät tekijät ”pakottavat” (työntävät) ihmisiä lähtemään lähtöalueelta siirtolaiseksi. Vetävät tekijät puolestaan houkuttelevat (vetävät) siirtolaisia matkustamaan juuri tiettyyn paikkaan ja maahan. Esimerkiksi jos lähtöalueella ei ole tarjolla töitä ja jossain toisessa maassa töitä on tarjolla, voidaan siirtolaiseksi lähtemistä selittää sekä työntävällä että vetävällä tekijällä. Esimerkissä lähtöalueen huono työtarjonta on työntävä tekijä ja kohdealueen parempi työtarjonta vetävä tekijä. Kaikkia siirtolaisuuden syitä ei voi jakaa pelkästään edellä mainittuihin kahteen ryhmään. Siirtolaiseksi lähtemisen taustalla on usein myös **yksilöllisiä tekijöitä**. Nämä tekijät ovat usein henkilökohtaisia ja ne painottuvat eri tavalla eri ihmisillä. Yksilöllisiä tekijöitä on vaikeampi tutkia, koska silloin on tarkasteltava yksittäisten siirtolaisten henkilökohtaisia lähtömotiiveja.¹¹ Tutkin mitkä tekijät toimivat työntävinä ja vetävinä tekijöinä Raahesta Pohjois-Amerikkaan suuntautuneessa siirtolaisuudessa ja koostan ne tutkimuksen päätännässä.

¹⁰ Kero 1996, 53–54.

¹¹ Koskinen et al. 2007, 246; Korkiasaari 1989, 27.

Tutkimustilanne

Siirtolaistutkimus ja muu tutkimuskirjallisuus käsittelevät kattavasti tutkimusaikavälilleni sijoittuvia vuosia. Tutkimuskirjallisuus käsittelee hyvin pitkälti juuri Suomesta Yhdysvaltoihin sijoittunutta siirtolaisuutta, koska varsinainen siirtolaisuus Kanadaan alkoi vuoden 1923 jälkeen. Tutkimustani varten olen perehtynyt väestötutkimukseen, siirtolaistutkimukseen ja Raahen historiaa käsitteleviin teoksiin. Väestötutkimusta ja sen teoriaa käsitellään teoksessa *Suomen väestö* (2007). Teos esittelee väestöä tutkimuskohteena ja sitä, millaisista näkökulmista sitä voidaan tutkia. Määritelmät käsitteille muuttoliike ja siirtolaisuus ovat peräisin tästä teoksesta. Teoksessa esitellään teorioita muuttoliikkeistä ja siirtolaisuudesta. Teoriat pyrkivät selvittämään ennen kaikkea siirtolaisuuden taustalla vaikuttavia motiiveja ja seurauksia. Douglas Massey on jakanut siirtolaisuuden muuttoliiketeoriat kahteen ryhmään: alkusyyteorioihin ja prosessiteorioihin. Alkusyyteoriat käsittelevät muuttoliikettä yksilöiden ja yhteiskunnan näkökulmasta. Prosessiteoriat näkevät muuttoliikkeen itseään ruokkivana prosessina, joka synnyttää lisää muuttoliikkeitä. Todellisuudessa muuttoliiketeoriat ovat toisiaan täydentäviä, eivätkä sulje toisiaan pois. Eri teoriat kiinnittävät enemmän huomiota joihinkin tiettyihin tekijöihin, kuten taloudellisiin tekijöihin.

Suomessa laaja siirtolaisuuden tutkiminen alkoi 1960-luvulla Turun yliopistossa. Pääpaino oli tuolloin Amerikkaan suuntautuneessa siirtolaisuudessa. Uusin siirtolaistutkimus on painottunut enemmän Suomeen kohdistuneeseen siirtolaisuuteen. Siirtolaisinstituutti on Suomen johtava muuttoliikkeisiin erikoistunut laitos ja se julkaisee alan tutkimuksia, kuten neljästi vuodessa ilmestyvää *Siirtolaisuus-Migration* – aikakauslehteä. Suomesta Pohjois-Amerikkaan suuntautunutta siirtolaisuutta on tutkittu paljon, koko Suomen, laajempien alueiden (kuten läänien) ja yksittäisten paikkakuntien tasolla. Raahelaisesta siirtolaisuudesta ei ole tehty tarkkaa ja laajaa tutkimusta. Oman kandidaatin tutkielmani lisäksi Reino Keron tutkimuksessa *Migration from Finland to North America in the Years between the United States Civil War and the First World War* (1974) on esitelty suomalaisten kuntien siirtolaisuuden määriä vuosien 1870 ja 1914 väliseltä ajalta. Myös Raahen kaupungin siirtolaismäärä on Keron tutkimuksen liitteissä. Samassa tutkimuksessa Kero on maininnut Raahen niiden kaupunkien yhteydessä, joissa

ilmeni paljon naissiirtolaisuutta. Matti Lackmanin *Raahen tienoon historia III*:ssa on lista vuosittaisesta siirtolaisuudesta Raahesta (ja Raahen naapurikunnista Pattijoelta ja Saloisista) vuosilta 1893—1945. Kummassakaan tutkimuksessa ei siirtolaisuuden rakennetta esitellä tämän tarkemmin, joten aikaisempi siirtolaistutkimus Raahesta on jäänyt pintatarkastelun tasolle. *RTH III*:ssa esitellyt siirtolaismäärät eivät aina täsmää oman tutkimukseni lukumäärien kanssa, sillä ne pohjautuvat Suomen Virallisen Tilaston siirtolaistilastoihin. Tämä on hyvä esimerkki lähdekritiikin tärkeydestä siirtolaisuutta tutkittaessa. Lähteistä riippuen tulokset voivat vaihdella.

O.K. Kilven *Suomen siirtolaisuus ja 19. vuosisadan kansantalous* (1917) on aikalaistutkimus siirtolaisuudesta ja sen syistä. Hänen mukaansa siirtolaisuus johtui ennen kaikkea maaseudun liikaväestöstä, erityisesti Pohjanmaalla. Pohjanmaan väestö lähti erityisen helposti siirtolaisiksi, koska heillä oli yhteyksiä Ruotsiin ja heillä oli ”seikkailunhaluinen” luonne, joka helpotti siirtolaiseksi lähtemistä. Tätä näkemystä on nykypäivänä kritisoitu. Tutkimus käsittelee lähes pelkästään taloudellisia syitä siirtolaisuudelle.

Samuli Onnela käsittelee siirtolaisuutta virkamiesten näkökulmasta tutkimuksessaan *Nälkä, agentit, Amerikan kuume vai asevelvollisuus? Oulun läänin virkamiehet ja Kuopion hiippakunnan papit Amerikan-siirtolaisuuden arvioijina v. 1880—1892* (1975). Suomen kenraalikuvernööri oli huolissaan siirtolaisuuden kasvusta ja vaati Oulun läänin kuvernööriä ilmoittamaan vuosittaisen siirtolaisuuden määrän ja rakenteen. Oulun läänin kuvernööri päätteli viranomaisilta saamiensa tietojen pohjalta asevelvollisuuden välttelyn olevan vain pienellä osalla syy siirtolaiseksi lähtemiseen. Parempi toimeentulo ja aiemmin Amerikkaan muuttaneiden suomalaisten houkuttelut kannustivat hänen mukaansa suomalaisia muuttamaan Amerikkaan. Tutkimuksessa arvioidaan myös niin sanottujen värväreiden vaikutusta eli Amerikasta Suomeen tulleita agenteja, jotka houkuttelivat eli ”värväsivät” ihmisiä lähtemään siirtolaisiksi. Nämä agentit jakoivat ja levittivät esitteitä, joissa kehoitettiin matkustamaan Amerikkaan. Virkamiesten mukaan agenttien ja heidän jakamiensa esitteiden rooli ei ollut ratkaiseva siirtolaiseksi

lähtemiselle. Siirtolaisten yksittäiset kertomukset esimerkiksi Amerikan paremmista palkoista vaikuttivat enemmän lähtömotiiveihin.

Anna-Leena Toivosen väitöskirja *Etelä-Pohjanmaan valtameren takainen siirtolaisuus vuosina 1867—1930* (1963) oli ensimmäinen siirtolaistutkimus, jossa käsiteltiin maantieteellisesti rajatun alueen siirtolaisuutta. O.K. Kilven tavoin Toivonen katsoi taloudellisten tekijöiden, väestönkasvun, merenkulun perinnön, yhteyksien Ruotsiin ja pohjalaisten erityisen luonteen olleen syy siirtolaisuuden määrälle alueella. Vilmusenahon mukaan tämä tutkimus vei suomalaista siirtolaistutkimusta eteenpäin, mutta toisaalta se ”kahlitsi sitä tiettyihin uomiin”. Ajattelen Vilmusenahon kritisoiden näkemystä, jonka mukaan siirtolaisuus oli pelkästään pohjanmaalainen ilmiö, kuten Kilven ja Toivosen tutkimusten perusteella voisi kuvitella.

Reino Kero on tutkinut suomalaista siirtolaisuutta Amerikkaan laajemmin kuin kukaan muu tutkija Suomessa. Hänen päätyönsä *Migration from Finland to North America in the Years between the United States Civil War and the First World War* (1974) on laajin ja kattavin tutkimus suomalaisesta siirtolaisuudesta Amerikkaan. Väitöskirjassa Kero käsittelee muun muassa siirtolaisuuden määrällistä kehitystä, rakennetta, siirtolaisuuden syitä, vuotuista ja vuodenaikaista vaihtelua siirtolaisuudessa, sekä vertailua kaupunkien ja maaseudun välillä. Tutkimuksen liitteissä on esitelty kaikkien Suomen kuntien siirtolaisuuden määrä vuosien 1870—1914 väliseltä ajalta. Tämä tutkimus on hyvin tärkeä omaa tutkimustani ajatellen, sillä siitä saa tietoa suomalaisen siirtolaisuuden kehityksestä ja luonteesta ja voin suhteuttaa Raahesta lähtenyttä siirtolaisuutta koko Suomen siirtolaisuuteen. Kerolta on ilmestynyt myös muita tutkimuksia Pohjois-Amerikkaan suuntautuneesta suomalaisesta siirtolaisuudesta, kuten esimerkiksi *Suomen siirtolaisuuden historia osa I* (1984) ja *Suureen länteen - Siirtolaisuus Suomesta Pohjois-Amerikkaan* (1996). Keron tutkimusten mukaan suomalainen Amerikan siirtolaisuus oli valtakunnallisesti suurimmillaan vuosina 1899—1914 ja merkittävä tekijä siirtolaisuuden voimakkuuden vuosittaiselle vaihtelulle olivat Amerikan taloussuhdanteet ja presidentinvaalit. Keron mukaan asevelvollisuudella ei

ollut niin suurta vaikutusta siirtolaisuuteen kuin aikalaiset väittivät. Voimakkainta siirtolaisuus oli Vaasan ja Oulun lääneistä.

2000-luvun siirtolaistutkijoista nostan esille Risto Vilmusenahon ja hänen tutkimuksensa *Siikajokilaakson siirtolaisuus vuosina 1850—1914: Talous- ja sosiaalhistoriallinen tutkimus Kestilän, Paavolan, Piippolan, Pulkkilan, Pyhännän, Rantsilan, Revonlahden ja Siikajoen kuntien maastamuutosta* (2001). Tutkimusalue on hyvin laaja ja kattaa maantieteellisesti perustellun aluerajauksen Siikajoen varrella sijaitsevista kunnista. Vilmusenahon tutkimuskysymykset ovat lähellä omiani, minkä vuoksi hänen tutkimuksestaan on minulle hyötyä. Vilmusenahon mukaan lamat ja katovuodet kasvattivat siirtolaisten määrää enemmän kuin aiemmin oli uskottu. Hän käsitteli myös vuoden 1901 asevelvollisuuslain vaikutusta siirtolaisuuteen rakenteeseen, mutta sillä ei hänen mukaansa ollut niin suurta merkitystä kuin aikalaiset uskoivat, vaan taloudelliset syyt olivat useimmiten syynä siirtolaiseksi lähtemiseen.

Jyväskylän siirtolaisuutta on tutkinut Kristiina Koskipalo pro – gradussaan *Siirtolaisuus Jyväskylästä Pohjois-Amerikkaan vuosina 1899—1924* (2015). Koskipalon tutkimuskysymykset ovat hyvin lähellä omiani. Käytän samankaltaista taulukointia siirtolaisuuden rakenteen esittelyssä omassa tutkimuksessani kuin Koskipalo käytti omassa tutkimuksessaan.

Kansainvälisestä siirtolaistutkimuksesta olen tutustunut muun muassa Stephen Castlesin artikkeliin *Understanding Global Migration: A Social Transformation Perspective* (2010), jossa Castles pohtii teorioiden kehittämisen hankaluutta siirtolaistutkimuksessa, sekä Alejandro Portesin artikkeliin *Migration and Social Change: Some Conceptual Reflections* (2010). Artikkelissa Portes käsittelee siirtolaisuuden ja yhteiskunnallisten muutosten yhteyttä.

Edellä mainittujen tutkimusten lisäksi olen perehtynyt muihin siirtolaisuudesta kertoviin teoksiin. Jouni Korkiasaari käsittelee suomalaista siirtolaisuutta ennen toista

maailmansotaa aina tähän päivään teoksessaan *Suomalaiset maailmalla* (1989). Skandinaavista siirtolaisuutta Australiaan on tutkinut Olavi Koivukangas tutkimuksessaan *Scandinavian Immigration and Settlement in Australia before World War II* (1974). Suomalaisten elämää ja asettumista Pohjois-Amerikassa käsittelevät Sakari Sariola tutkimuksessaan *Amerikan kultalaan* (1982) sekä Reino Kero teoksessaan *Suomalaisina Pohjois-Amerikassa* (1997.) Yrjö Raivio tarkastelee puolestaan teoksissaan *Kanadan suomalaisten historia 1* (1975) ja *2* (1979) Kanadaan muuttaneita suomalaisia.

Raahen historiasta on tehty kolmiosainen kirjasarja *Raahen tienoon historia*. Matti Lackmanin kirjoittamassa sarjan kolmannessa osassa käsitellään Raahen historiaa 1870-luvulta 1970-luvulle. Teoksessa käsitellään Raahen kaupungin kehitystä niin väestön, elinkeinojen, talouden kuin yhteiskunnan osalta. Näiden kehityskulkujen vaikutus Raahesta lähteneeseen siirtolaisuuteen on hyvin oleellinen osa tutkimustani.

Lähteet ja menetelmät

Päälähteinäni toimivat Siirtolaisinstituutin siirtolaisrekisterin digitaaliset passi- ja matkustajaluettelot. Molemmat ovat lähdetietokantoja.¹² Passiluettelot perustuvat lääninhallitusten ja kaupunginmaistraattien passiluetteloihin. Passiluettelot ovat tärkein lähteeni, sillä niistä voi etsiä passinhankkijoita kotipaikkakunnan ja kohdemaan perusteella. Oulun läänin kunnista lähteneitä siirtolaisia tietokannasta on löydettävissä vuosilta 1897—1922. Matkustajaluetteloissa on tietoja siirtolaisista, jotka ovat matkanneet Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiön laivoilla. Vuosien 1899—1914 välinen ajanjakso on yksi ajanjaksoista, jonka matkustajaluettelot kattavat. Keron mukaan passiluettelot ovat varsin luotettavia vuosilta 1893—1914, eikä niissä ole juuri virheitä.¹³ Siirtolaisrekisterin tietoihin on kuitenkin suhtauduttava kriittisesti. Passiluetteloista puuttuvien tietojen lisäksi niissä on muitakin ongelmia. Passilla ei ole välttämättä matkustettu juuri passiin merkittyyn kohdemaahan. Raahen tapauksessa kenenkään passiin ei ollut merkitty kohdemaaksi Kanadaa, mutta silti kaksikymmentä siirtolaisista

¹² Alkula et al. 2002, 59—60.

¹³ Kero 1986, 23.

matkusti sinne eikä passissa alkuperäisesti ilmoitettuun kohdemaahan Yhdysvaltoihin. Jotkut saattoivat myös lähteä siirtolaiseksi ilman passia. Keron mukaan Torniojokilaaksosta ja Ahvenanmaalta jotkut siirtolaiset siirtyivät ensin passitta Ruotsiin, jossa ei enää tarvittu passia Amerikkaan lähdettäessä. Myöskään suomalaisista laivoista Amerikkaan karanneet merimiehet eivät ole merkittynä passiluetteloissa.¹⁴ Erään raahelaisen henkilön sama passi oli merkittynä passiluetteloihin kahdesti.

Passiluetteloihin on parhaimmassa tapauksessa merkitty kattavat perustiedot siirtolaisesta: nimi, syntymäaika, uskonto, siviilisääty, ammatti, kotipaikka, lääni, passin päiväys, numero ja kesto sekä kohdemaata ja passinantaja. Tämän lisäksi passissa voi olla muita huomautuksia kuten jos samalla passilla on matkustanut lapsi tai passinhaltija on toinen henkilö. Valitettavasti kaikissa tapauksissa edellä mainittuja tietoja ei ole merkitty. Esimerkiksi vuoden 1901 passeihin passin päiväys on merkitty vain vuoden tarkkuudella. Tämä hankaloittaa iän ja matkustusajankohdan määrittämistä. Käyn tarkemmin läpi passiluetteloissa ilmenneet ongelmat ja puutteet käsittelylukujen yhteydessä.

Matkustajaluetteloihin on merkitty tiedot matkustamisesta: matkustajan nimi, ikäluokka, lähtöpaikka, määränpää,¹⁵ matkan hinta, laiva ja lähtöpäivä Suomesta, laiva ja lähtöpäivä Englannista, valtamerilinja ja lähtösatama Englannista. Myös siirtolaisen mahdollinen matkaseura on merkitty matkustajaluetteloon. Luettelot koostuvat pääosin Suomen Höyrylaiva Oy:n laivoilla matkanneista, joten toisten yhtiöiden laivoilla matkanneita ei juuri löydy. Siirtolaisten löytäminen matkustajaluetteloista on haastavaa, sillä matkustajaluetteloista voi etsiä siirtolaisia vain nimen perusteella, jolloin kotipaikkaa ei voi varmuudella tietää. Yleisten nimien kohdalla on tarkasteltava passin päiväystä, matkustuspäivää ja passinhankkijan ikää. Matkustajaluetteloihin merkitty ikä saattaa poiketa passiluetteloon merkitystä. Tämän lisäksi ikää ei aina ole merkitty vuoden tarkkuudella, vaan ikäluokalla.¹⁶ Erityisen haastavaa oikeiden henkilöiden etsimisestä matkustajaluetteloista tekevät siirtolaisten muuttuneet nimet. Passiluetteloissa esiintyneet

¹⁴ Kero 1986, 22–23.

¹⁵ Paikkakunta, osavaltio ja maa.

¹⁶ Aikuinen, lapsi, sylilapsi tai tuntematon.

nimet eivät välttämättä ole samat kuin matkustajaluetteloissa. Etunimen tilalla voi olla henkilön toinen nimi tai nimi on muuttunut ”amerikkalaiseksi” versioksi alkuperäisestä nimestä.¹⁷ Joissain tapauksissa myös sukunimi poikkesi matkustajaluettelossa passiluettelosta. Tämän vuoksi oikeiden matkustajien löytäminen on haastavaa ja heitä ei välttämättä löydy ollenkaan. Lisäksi he eivät välttämättä matkustaneet syystä tai toisesta ollenkaan tai sitten heidän nimensä ja ikänsä on merkitty tunnistamattoman poikkeaviksi matkustajaluetteloihin.

Siirtolaisrekisterin tietokantojen lisäksi olen käyttänyt kahta ulkomaalaista sivustoa. The Statue of Liberty – Ellis Island Foundation on tietokanta, johon on talletettu tietoja siirtolaisista, jotka ovat saapuneet Yhdysvaltoihin New Yorkin kautta. Tietokantaan on parhaimmillaan merkitty siirtolaisen syntymäpaikka tai viimeisin kotipaikka, kansallisuus, saapumispäivä, ikä ja siviilisääty sekä laiva ja lähtösatama. Siirtolaisia etsitään tietokannasta nimen perusteella, ja mikä on suomalaisten nimien kohdalla ongelmallista. Suomalaisten nimet ja kotipaikat ovat monesti virheellisesti kirjoitettuja, mutta onneksi usein kuitenkin pääteltävissä¹⁸.

Toinen käyttämäni ulkomaalainen tietokanta on Family Search - sivusto. Sivustolta löytyy tietoja Pohjois-Amerikan siirtolaisista väestölaskentojen, syntymä- ja kuolinilmoitusten, avioliittotodistusten ja maailmansotien joukkolaskentatietojen perusteella. Niiden lisäksi sivustolla on New Yorkin, Bostonin ja Kanadan satamien kautta saapuneiden siirtolaisten tietoja. Siirtolaisista löytyi samoja tietoja kuin Ellis Islandin tietokannasta, mutta niiden lisäksi joidenkin siirtolaisten kohdalla oli merkittynä kotimaan yhteyshenkilö ja Pohjois-Amerikassa siirtolaisen vastaanottanut henkilö. Sivuston sisältö on vapaaehtoisten tuottamaa. Tämän tietokannan käytössä ovat samat haasteet kuin Ellis Islandin tietokannan kanssa.

¹⁷ Esimerkiksi passiluettelon ”Juho” voi olla matkustajaluettelossa ”John”.

¹⁸ Esimerkiksi Raahen naapurikunta Pattijoki oli eräässä tapauksessa ”Pallijoki.”

Nämä kaksi tietokantaa toimivat pääsääntöisesti puuttuvia tietoja täydentävinä tai varmistuksena siirtolaisuuden henkilöllisyydestä. Siirtolaisrekisterin ja ulkomaalaisten tietokantojen tiedoissa oli joissain tapauksissa ristiriitoja. Ikä ja siviilisääty saattoivat poiketa toisistaan, ja joissain tapauksissa laivan nimi oli eri kuin ulkomaalaisissa tietokannoissa. Muutamissa tapauksissa löysin raahelaisen passinhankkijan matkustustiedot vain Ellis Island:n tai Family Search:n tietokannoista.

Aikalaislähteenä Raahesta olen käyttänyt Kansalliskirjaston digiarkistosta löytyviä kolmea tutkimusaikavälillä ilmestynyttä paikallista sanomalehteä: *Raahen Lehti*, *Raahen Sanomat* ja *Raahe*. Raahen Lehti ilmestyi vuosina 1896—1906 ja ennen lakkauttamistaan lehti julistautui nuorsuomalaiseksi. Vuodesta 1906 vuoteen 1918 ilmestynyt Raahen Sanomat puolestaan oli vanhasuomalainen. Myös nuorsuomalaista Raahea ryhdyttiin julkaisemaan vuonna 1906 ja sitä julkaistiin vuoteen 1918 asti.¹⁹ Olen etsinyt sanomalehdistä uutisia siirtolaisuudesta ja Raahen kaupungin kehityksestä työllistämisen suhteen hakusanoilla ”siirtolaisuus,” ”työn puute” ja ”työttömyys.” Raahen Lehestä kävin läpi vuodet 1898—1906, Raahen Sanomista vuodet 1906—1914 ja Raahesta vuodet 1906—1914.

Kvantitatiivisen tutkimuksen metodeihin olen perehtynyt teokseen *Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät* (2002) avulla. Päättökäsimetodiani prosopografiaa on käsitellyt Merja Uotila artikkelissaan, joka ilmestyi *Historiallinen elämä* - teoksessa (2014). Tutkijat määrittelevät prosopografian eri tavoin ja menetelmä on kehittynyt klassiseksi, perinteiseksi ja uudeksi suuntaukseksi.²⁰ Merja Uotilan mukaan tunnetuin määritelmä on Laurence Stonen tekemä:

¹⁹ Lackman 1991, 90.

²⁰ Uotila et al. 2014, 242—243

Prosopografia on jonkin menneisyyden toimijaryhmän yhteisten ominaisuuksien tutkimusta keräämällä kollektiivista tietoa heidän elämästään.²¹

Prosopografiaan kuuluu systemaattinen tiedonkeruu ja kerätyn tiedon analysoiminen, minkä vuoksi se soveltuu erinomaisesti siirtolaisuuden tutkimiseen. Ensin prosopografisessa tutkimuksessa määritellään tutkittava tutkimusjoukko ja heitä yhdistävä(t) tekijä(t). Minun tutkimukseni tapauksessa tutkimusjoukkoa yhdistävä tekijä on se, että he ovat hankkineet passin lähteäkseen Raahesta siirtolaisiksi vuosien 1899 ja 1914 välisenä aikana. Tämän jälkeen jokaisesta tutkittavasta tutkimusjoukkoon kuuluvasta henkilöstä yritetään kerätä mahdollisuuksien mukaan samat tiedot. Tiedon keräämisen jälkeen tutkittavasta ryhmästä kerätty tieto analysoidaan.²²

Keräsin siirtolaisista tiedot lähteistä Excel-taulukoihin. Tein jokaiselle tutkimusaikavälin vuodelle oman taulukon helpottaakseni analyysin tekemistä jokaisesta vuodesta. Tämän jälkeen tein kvantitatiivista tutkimusta koko 550 passinhankkijan tutkimusryhmästä ja jaoin siirtolaisia omiksi ryhmikseen heitä erottavien ja yhdistävien tekijöiden mukaan, muun muassa sukupuolen, iän, siviilisäädyn, ammatin ja matkustuskohteen perusteella. Tällä tavoin sain eroteltua siirtolaisista esimerkiksi naisten määrän, merimiesten määrän ja New Yorkin osavaltioon matkustaneet. Löysin 400 siirtolaiselle kohdepaikan Pohjois-Amerikasta. Eri ryhmien osuudet olen esitellyt tässä tutkimuksessa taulukoiden avulla. Sen jälkeen etsin tutkimuskirjallisuudesta syitä ja kontekstia Raahesta Pohjois-Amerikkaan suuntautuneelle siirtolaisuudelle.

Siirtolaistutkimuksessa oleellista on tutkittavan paikan siirtolaisuuden vertaaminen, esimerkiksi koko maan tai toisen paikkakunnan siirtolaisuuteen. Olen rinnastanut Raahesta lähtenytä siirtolaisuutta koko Suomen siirtolaisuuteen ja Jyväskylän siirtolaisuuteen. Käytän termiä ”rinnastaminen”, koska varsinaisesta vertaamisesta ei voi

²¹ ”Prosopography is the investigation of the common background characteristics of a group of actors in history by means of a collective study of their lives.” Stone 1971, 46. Suom. Merja Uotila.

²² Uotila et al. 2014, 244—252.

puhua. Siinä tapauksessa pitäisi verrata siirtolaisuuden lisäksi muun muassa verrattavien paikkakuntien väestöä, elinkeinoja ja muita kehityskulkuja. Siksi on parempi puhua Raahesta lähteneen siirtolaisuuden rinnastamisesta Suomen siirtolaisuuteen.

Historiallinen tausta

Euroopasta muutti vuosien 1820—1930 aikana Pohjois-Amerikkaan noin 42 miljoonaa henkeä. Heistä 37 miljoonaa matkusti Yhdysvaltoihin. Tätä massiivista siirtolaisuutta kutsutaan ”suureksi amerikansiirtolaisuudeksi”. Euroopan väkiluku kasvoi hurjaa vauhtia: vuonna 1800 väkiluku oli 180 miljoonaa ja vuonna 1900 se oli 390 miljoonaa. Talouden kasvu, teollisuus ja parantunut lääketiede paransivat väestön elinoloja ja elinikää. Talouden kasvusta ja teollisuuden kehittymisestä huolimatta Euroopassa ei kyetty työllistämään nopeasti lisääntyntä väestöä. Atlantin toisella puolella Pohjois-Amerikassa puolestaan oli tarjolla viljeltävää maata ja alati kasvavia kaupunkeja, joissa oli suuri tarve työvoimalle. Kehittyneet liikenneyhteydet ja Pohjois-Amerikan ja Euroopan välille muodostunut yhtenäinen talousalue mahdollistivat liikaväestön siirtymisen Euroopasta Pohjois-Amerikkaan. Siirtolaisuus Euroopassa alkoi 1820-luvulla Länsi-Euroopasta, ja 1880-luvulta lähtien siirtolaisuuden pääpaino oli siirtynyt Itä- ja Etelä-Eurooppaan. Tämän kehityskulun vuoksi eurooppalainen siirtolaisuus Pohjois-Amerikkaan on jaettu ”uuteen” ja ”vanhaan siirtolaisuuteen”.²³

Vaikka aivan ensimmäiset suomalaiset siirtolaiset saapuivat Pohjois-Amerikkaan jo 1600-luvulla osana Ruotsin valtakunnan perustamaa Delawaren siirtokuntaa, varsinainen siirtolaisuus Amerikkaan käynnistyi Suomessa 1860-luvulla. Suomesta lähti siirtolaiseksi Pohjois-Amerikkaan vuosien 1870—1930 aikana noin 400 000 henkeä. Heistä noin 320 000 matkusti Yhdysvaltoihin. Suomalainen siirtolaisuus lasketaan osaksi ”uutta siirtolaisuutta”. Muun Euroopan tavoin myös Suomessa väkiluku kasvoi 1800-luvulla. Vuosisadan alussa Suomen väkiluku oli noin miljoona henkeä, ja 1910-luvulla se oli noin kolme miljoonaa. Maatalous ei kyennyt elättämään kaikkia, eikä kasvava teollisuus

²³ Kero 1996, 47—49, 53 ja 55—56.

pystynyt tarjoamaan töitä kaikille. Pohjois-Amerikka ei houkutellut siirtolaisia pelkästään paremman elintason vuoksi, vaan osalle houkuttimena oli uskomus vapaammasta yhteiskunnasta, jossa ei tarvitsisi ”herroitella” ketään.²⁴

Raahe (Brahestad) on kenraalikuvernööri Pietari Brahen vuonna 1649 perustama kaupunki Pohjois-Pohjanmaan rannikolla. Raahe eli suuruuden aikaansa 1830—1870-luvuilla, kun siitä kehittyi Suomen johtava merenkulkukaupunki. Raahelaiset laivat purjehtivat ympäri maailmaa. Vuonna 1869 Raahe oli Suomen suurin laivanvarustajakaupunki 59 laivalla, mutta 1870-luvulta lähtien purjelaivojen määrä väheni. Vuoden 1888 jälkeen alusten määrä pysytteli alle kahdessakymmenessä ja vuonna 1906 kauppalaivoja oli enää kaksitoista. Purjelaivojen tilalle tulivat rauta-alukset, joita ei Raahessa valmistettu. 1890-luvulla Raahen väkiluku alkoi vähetä ja laivanvarustus ja merenkulku vähenivät. Merenkululla oli ollut suuri työllistävä vaikutus Raahessa, eikä sen tilalle tullut korvaavaa työllistäjää 1900-luvulle tultaessa.²⁵

²⁴ Kero 1996, 48—52 ja 55—56; Korkiasaari 1989, 21—25.

²⁵ Toivanen & Forss 1990, 526; Lackman 1991, 16 ja 140; Nygård et al. 1995, 15 ja 314—319.

1. SIIRTOLAISUUDEN SOSIAALINEN RAKENNE

1.1 Siirtolaisuuden määrän vuosittainen vaihtelu

Taulukko 1. Raahesta Pohjois-Amerikkaan suuntautuneen siirtolaisuuden määrä ja sukupuolijakauma vuosina 1899—1914.

	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914
Naiset	17	15	18	29	39	34	18	16	13	8	26	13	6	13	11	4
Miehet	30	17	19	41	41	18	13	12	9	5	34	13	4	5	6	3
YHT.	47	32	37	70	80	52	31	28	22	13	60	26	10	18	17	7

Lähteet: SIPL; SIML; EI; FS

Vuosina 1899—1914 Raahesta Pohjois-Amerikkaan hankki passin 550 henkeä. Heistä 280 oli naisia ja 270 miehiä. Eniten passeja hankittiin vuosina 1902 ja 1903 ja 1909. Kyseisinä vuosina hankittiin lähes neljäkymmentä prosenttia kaikista passeista koko tutkimusaikaväliltä. Vain yhtenä vuonna passinhankkijoita oli alle kymmenen. Siirtolaisuuden määrä väheni tasaisesti vuoden 1904 jälkeen, paitsi vuonna 1909, jolloin passeja hankittiin kolmanneksi eniten koko tutkimusaikaväliltä. Tuona vuonna siirtolaisia lähti myös valtakunnan tasolla paljon Pohjois-Amerikkaan. Vähiten passinhankkijoita oli vuonna 1914, jolloin heitä oli vain seitsemän. Siirtolaisuus oli vähäisempää tuona vuonna koko Suomen tasolla.²⁶ Tutkittavien vuosien välillä on havaittavissa jopa kymmenien henkien eroja, kuten vuonna 1909, jolloin passinhankkijoiden määrä kasvoi 47 hengellä edellisvuodesta.

Oulun läänistä lähti vuosien 1870—1914 välisenä aikana yli 47 000 siirtolaista. Se oli toiseksi eniten kaikista Suomen lääneistä, 15,7 % kaikista siirtolaisista. Siirtolaisuus oli Oulun läänissä voimakkaampaa kaupungeista kuin maaseudulta. Suurimmillaan siirtolaisuus oli Suomessa vuosina 1899—1914, jolloin siirtolaisia lähti vuosittain

²⁶ Kero 1986, 26. Taulukko 1.

keskimäärin 13 000 henkeä vuodessa.²⁷ Raahessa kyseisenä aikavälinä keskimäärin 34 henkeä vuodessa hankki passin. Jyväskylältä lähti siirtolaisia vuosien 1899—1924 aikana 621 henkeä.²⁸ Raahesta Pohjois-Amerikkaan suuntautuneen siirtolaisuuden määrä ja vuosittainen vaihtelu myötäili valtakunnallista siirtolaisuutta, sillä siirtolaisuus oli voimakkaimmillaan Raahessa sekä Suomessa vuosina 1899—1914. Jyväskylältä lähtenyt siirtolaisuus poikkesi Raahen siirtolaisuudesta siinä, että Jyväskylältä lähtenyt siirtolaisuus oli suurimmillaan vuodesta 1909 alkaen, kun taas Raahessa saman vuoden jälkeen siirtolaisuus väheni runsaasti.²⁹

Siirtolaisuuden määrän vuosittainen vaihtelu johtui pitkälti Yhdysvaltojen taloussuhdanteista ja presidentinvaaleista. Suhdannejaksot kestivät Keron mukaan kolmesta neljään vuotta, ja noususuhdanteesta johtuva hyvä työllisyystilanne houkutteli siirtolaisia hakeutumaan töihin Amerikkaan. Tieto taloussuhdanteista saapui Suomeen hiukan jäljessä, joten siirtolaiset saattoivat saapua Amerikkaan kovimman nousukauden jo ollessa ohi. Vuonna 1908 Yhdysvalloissa oli presidentinvaalit ja samana vuonna alkoi talouskasvu. Seuraavana vuonna Raahesta lähti kolmanneksi eniten siirtolaisia tutkimusajaväliltä, joten tästä voi päätellä raahelaissiirtolaisten kokeneen ajan olevan hyvä siirtolaiseksi lähtemiselle. Siirtolaiset lähettivät Yhdysvalloista Suomeen kirjeitä, joissa he arvioivat uuden presidentin vaikutusta siirtolaisten työllistymismahdollisuuksiin. Republikaanien ehdokkaan voittaessa siirtolaiset uskoivat hyvien aikojen koittavan. Keron mukaan 1890-luvun puolivälissä Amerikassa oli huonompi taloudellinen aikakausi, jonka aikana siirtolaisuus oli hillittyä. Tämä on nähtävissä myös Raahessa, sillä siirtolaisuus oli hyvin pientä ennen vuotta 1899. Vuosisadan vaihteessa tilanne Amerikassa parani ja siirtolaisuus Suomesta sinne kasvoi. Tämä kehitys näkyy Raahen kohdalla, sillä siirtolaisuus Raahesta oli suurimmillaan vuosien 1899 ja 1905 aikana. Painetta siirtolaisuudelle Suomessa 1900-luvun alussa lisäsivät poikkeuksellisen suuret ikäluokat, jotka syntyivät 1870- ja 1880-luvuilla. Kyseiset ikäluokat olivat vuosisadan vaihteessa otollisessa iässä lähtijöiksi. Raahessa

²⁷ Kero 1973, 33—36. Taulukot 2 & 4.

²⁸ Koskipalo 2015, 24.

²⁹ Koskipalo 2015, 122 Liite 2.

väkiluku 1890-luvulle tultaessa oli myös kasvanut edellisistä vuosikymmenistä, mikä voi selittää väestön lähtemistä siirtolaisiksi.³⁰ Väestön määrän kasvu Suomessa oli työntävä tekijä siirtolaisuudelle ja hyvät taloudelliset edellytykset Yhdysvalloissa vetävä tekijä.

Yhdeksi selittäväksi tekijäksi siirtolaisuuden määrälle ja rakenteelle vuosisadan taitteessa on esitetty niin sanottuja venäläistämistoimia ja asevelvollisuuslakia. Vuoden 1899 helmikuussa tsaari Nikolai II julkaisi manifestin, joka kavensi Suomen itsehallinnollisia oikeuksia. Vuonna 1901 tuli voimaan uusi asevelvollisuuslaki, joka teki Suomen sotaväestä osan Venäjän armeijaa. Tällöin suomalaiset miehet joutuisivat suorittamaan asepalveluksen Venäjän armeijassa. Tämä niin kutsuttu ensimmäinen venäläistämiskausi kesti aina vuoteen 1905, jolloin asevelvollisuuslaki kumottiin ja Suomen itsehallinnollisia oikeuksia palautettiin.³¹

Vilmusenahon tutkimuksessa selviää, että vuosi 1899 oli Siikajokilaaksossa runsain siirtolaisvuosi ja vuotuiset siirtolaismäärät pysyttelivät vuoteen 1906 asti yli kahdessasadassa siirtolaisessa per vuosi, vuotta 1904 lukuun ottamatta. Vilmusenahon mukaan Oulun läänin rannikkopitäjissä seurattiin tarkoin valtiollisia tapahtumia, koska väestö oli siellä sivistyneempää muuhun lääniin verrattuna. Tästä syystä rannikkopitäjistä lähti enemmän asevelvollisia nuoria miehiä, kuin muista pitäjistä.³² Raahessa siirtolaisuus oli suurimmillaan juuri vuosien 1899 ja 1905 aikana. Miesten osuus kyseisinä vuosina oli vuoteen 1903 asti suurempi kuin naisten. Eniten miehiä passinhankkijoista oli vuosina 1902 ja 1903, jolloin molempina vuosina heitä oli 41 henkeä. Asevelvollisuuden pelko ja venäläistämistoimet ovat voineet vaikuttaa joidenkin siirtolaiseksi lähtemiseen. Kero kuitenkin toteaa asevelvollisuuden vaikutuksen siirtolaisuuteen olevan enemmän ”tarina”, joka on antanut siirtolaisuuden historialliselle tarkastelulle ylimääräistä hohtoa. Lackmanin tekstistä saa käsityksen, että hän pitää venäläistämistoimia tärkeimpänä syynä Raahen siirtolaisuuden voimakkuuden vuosittaiseen vaihteluun. Hän ei ota taloudellisia syitä lainkaan huomioon, joita muut

³⁰ Kero 1974, 73; Kero 1986, 74—76 ja 80; Kero 1996, 96—97; Raahen väkiluvun kehitys, ks. liite 3.

³¹ Vahtola 2012, 272—273 ja 277.

³² Vilmusenaho 2001, 244—245.

tutkijat ovat painottaneet venäläistämistoimia enemmän. Raahen Lehti uutisoi vuonna 1900 siirtolaisuuden johtuvan ”Ameriikan hyvistä raha-ajoista, ” siirtolaisuuden ”muodikkuudesta” ja poliittisista oloista, etenkin asevelvollisuuden välttämisestä.³³

Raahessa vuosina 1899—1914 ilmestyneissä kolmessa paikallisessa sanomalehdessä käsiteltiin usein siirtolaisuutta ja lähes poikkeuksetta negatiiviseen sävyyn. Tasaisin ajoin lehdissä julkaistiin tilastoja suomalaisten siirtolaisten määristä Amerikassa. Useaan otteeseen uutiset käsittelivät Amerikan huonoja aikoja ja työttömyyttä.³⁴ Myös siirtolaisuuden syitä pohdittiin sanomalehdissä, kuten asevelvollisuuden merkitystä siirtolaisuuden kasvulle.³⁵ Myös suomalaissiirtolaisten kuolemista Amerikassa uutisoitiin lehdissä.³⁶ Positiivisempaa suhtautumista siirtolaisuuteen edustaa eräs kirjoitus, jossa siirtolaisten paluuta kotimaahan verrattiin ”mehiläisiin, jotka tuovat kennoon palatessaan hunajaa mukanaan,” tällä tarkoittaen siirtolaisten tuovan rahaa ja tietoa kotimaahan.³⁷ Yleisestä negatiivisesta suhtautumisesta huolimatta sanomalehdissä oli myös mainoksia Pohjois-Amerikkaan matkustamisesta.³⁸

Pohjois-Amerikasta lähetetyt kirjeet olivat Keron mukaan suuressa roolissa siirtolaiseksi lähtemiselle. Useimmiten kirjeissä ylistettiin amerikkalaista yhteiskuntaa, kun taas suomalainen yhteiskunta kuvattiin niissä hyvinkin negatiiviseksi. Osa kirjeistä ei ollut Amerikkaa ylistäviä, vaan niissä kehoitettiin jäämään Suomeen. Kuitenkin pääsääntöisesti kirjeet lisäsivät houkutusta lähteä siirtolaiseksi Pohjois-Amerikkaan.³⁹

³³ Kero 1996, 51—52. Lackman 1991, 30. Raahen Lehti 21.7.1900 & Raahen Lehti 18.8.1900.

³⁴ Esim. Raahen Lehti 23.6.1904 & Raahen Lehti 17.9.1910.

³⁵ Esim. Raahen Lehti 15.3.1899 & Raahen Lehti 26.8.1899. Raahen Lehti 17.9.1910. Raahen Sanomat 18.2.1911.

³⁶ Esim. Raahen Sanomat 30.7.1910. Raahen Lehti 11.8.1909.

³⁷ Raahen Sanomat 24.10.1911.

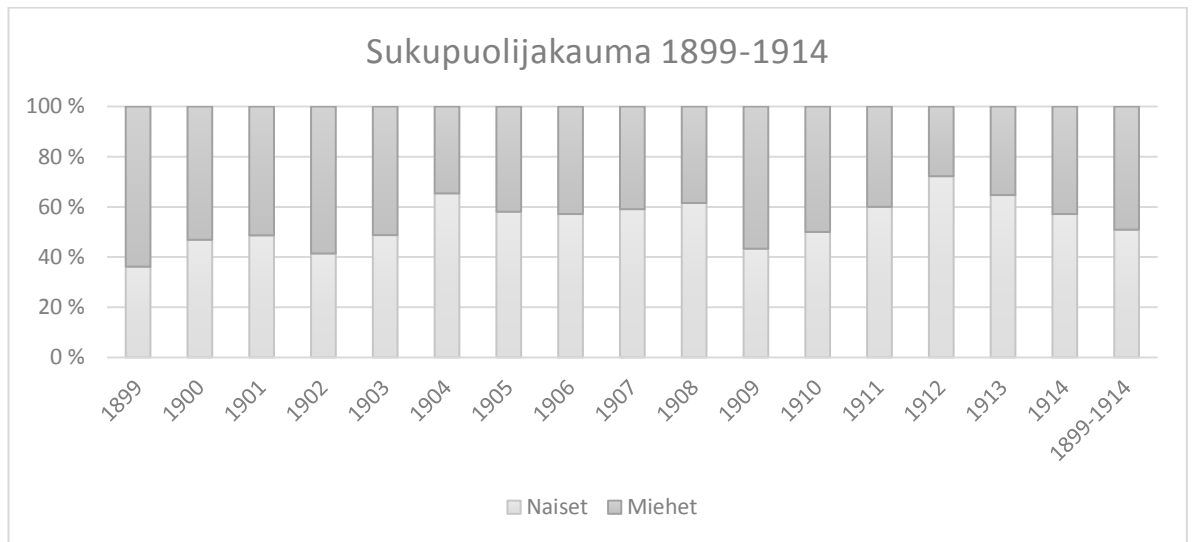
³⁸ Esim. Raahen Lehti 29.8.1903. Raahen Lehti 29.12.1909.

³⁹ Kero 1996, 41—45.

1.2 Siirtolaisten sukupuolijakauma

Kuudessa tapauksessa henkilön sukupuolta ei voinut nimen perusteella päätellä, koska heidän etunimensä passiluetteloissa olivat vain nimikirjaimin merkittyjä. Näissä tapauksissa sukupuoli oli pääteltävissä kuitenkin henkilön ammatin perusteella. Esimerkiksi G.A. Sundström oli ammatiltaan koneenkäyttäjä, josta voi päätellä hänen olleen mies. Kaikki kuusi tapausta olivat vuodelta 1899.

Kuvio 1. Raahelaisen siirtolaisuuden sukupuolijakauma vuosina 1899—1914.



Lähteet:SIPL;SIML.

Raahesta lähteneistä siirtolaisista naisten osuus oli hiukan miesten osuutta suurempi, sillä passinhankkijoista 51 % oli naisia. Tutkimusaikavälin alkuvuosina miesten osuus oli selkeästi korkeampi: vuonna 1899 miesten osuus oli 64 %, jolloin se oli suurimmillaan koko tutkimusaikaväliltä. Kymmenenä vuonna naiset olivat enemmistössä passinhankkijoissa. Ensimmäisen kerran naisten osuus oli suurempi vuonna 1904, jolloin naisten osuus oli 65 %. Tämä jälkeen miesten osuus oli suurempi vain vuonna 1909, jolloin siirtolaisuus kasvoi selvästi edellisvuodesta. Ylipäänsä miesten osuus oli suurempi niinä vuosina, kun siirtolaisia lähti Raahesta paljon. Naisten ja miesten osuus passinhankkijoista oli vuonna 1910 yhtä suuri. Alkuvuosien miesvaltaisuus kompensoitui loppuvuosien naisvaltaisuudella, vaikkakin vuosittainen jakauma pysyi suhteellisen tasaisena koko tutkimusaikavälin ajan. Suhteellisella tasaisuudella tarkoitan sitä, että

sukupuolijakauma ei heitellyt monilla kymmenillä prosenteilla, kuten esimerkiksi Jyväskylässä vuosina 1899—1901, jolloin kaikki siirtolaiset olivat miehiä. Koko Suomen tasolla naissiirtolaisten määrä ylitti miesten määrän vuosien 1870 ja 1930 välisenä aikana yhdeksänä vuonna, joista kolme sijoittuu tutkimusaikavälilleni.⁴⁰

Taulukko 2. Raahen ja Suomen siirtolaisuuden sukupuolijakauma viisivuotiskausina vuosina 1900—1914.

	1900—1904	1905—1909	1910—1914
Naiset (Raahen)	49,8 %	52,6 %	60,3 %
Naiset (koko Suomi)	36,3 %	34,1 %	39,8 %
Miehet (Raahen)	50,2 %	47,4 %	39,7 %
Miehet (koko Suomi)	63,7 %	65,9 %	60,2 %

Lähteet: SIPL; SIML; Kero 1986, 64 taulukko 8.

Naisten osuus (52,3 %) vuosina 1900—1914 Raahen siirtolaisuudesta oli 16,7 prosenttiyksikköä suurempi kuin naisten osuus koko Suomen siirtolaisuudessa (36,6 %).⁴¹ Raahelaisten naissiirtolaisten osuus oli muuta Suomea suurempaa myös taulukon jokaisena viisivuotiskautena. Jyväskylän siirtolaisuudesta naisten osuus oli 32,4 %.⁴² Raahessa naisten osuus siirtolaisista oli siis selvästi suurempi kuin Suomen ja Jyväskylän tasolla. Kuten ylemmän taulukon viisivuotiskausista käy ilmi, miehet olivat koko Suomen mittakaavalla jatkuva enemmistö, mutta Raahessa ainoastaan vuosina 1900—1904 miesten osuus oli naisten osuutta suurempi. Naisten suhteellinen osuus raahelaisista siirtolaisista kasvoi jokaisena viisivuotiskautena.

Suomen kaupungeista vuosina 1900—1914 lähteneiden miesten osuus siirtolaisista oli 51,1 %. Maaseudun siirtolaisista miehiä oli samalla aikavälillä 65,4 %. Oulun läänissä siirtolaisuus ei ollut niin miesvaltaista (poikkeuksen muodostivat läänin eteläiset kunnat, joissa siirtolaisuus oli miesvaltaisempaa) kuin muualla Suomessa ja Oulun läänin

⁴⁰ Koskipalo 2015, 24. Kero 1986, 65.

⁴¹ Vuosi 1899 puuttuu, koska Keron taulukko käsittää vuodet 1900—1914.

⁴² Kero 1986, 64, taulukko 8. Koskipalo 2015, 122, liite 2.

kaupungeissa naissiirtolaisten osuus vuosina 1900—1914 oli 55,3 %. Kero mainitsee Raahen niiden kaupunkien yhteydessä, joissa naissiirtolaiset muodostivat enemmistön siirtolaisista. Muita naissiirtolaisvaltaisia kaupunkeja olivat esimerkiksi Vaasa, Kokkola, Oulu, Kajaani, Tampere ja Helsinki.⁴³ Raahen siirtolaisuuden sukupuolijakauma oli tyypillistä Oulun läänin kaupungeille, joissa naisten osuus siirtolaisista oli muuhun suurempaa kuin Suomessa keskimäärin.

Keron mukaan siirtolaisuuden sukupuolirakenne tasapainottui ajan kuluessa: esimerkiksi 1870-luvun alussa 82,9 % Suomen siirtolaisista oli miehiä ja ensimmäisen maailmansodan aikoihin miesten osuus oli 52,5 %. Naissiirtolaisten osuuden kasvu ei kuitenkaan ollut suoraviivaista, vaan siinä oli vaihtelua. Vilmusenaho on päätenyt samansuuntaisiin tuloksiin.⁴⁴ Raahen siirtolaisuuden tapauksessa naisten ja miesten osuudet olivat vuosina 1900—1909 lähes yhtä suuria, mutta naisten osuus kasvoi vuosina 1910—1914 hiukan yli kaksikymmentä prosenttiyksikköä miesten osuutta suuremmaksi. Miesten osuus siirtolaisista oli 1900-luvun alussa hiukan naisten osuutta suurempi. Vuosina, jolloin siirtolaisia lähti vähemmän Suomesta, naissiirtolaisten suhteellinen osuus kasvoi. Raahenkin tapauksessa vähäisemmän siirtolaisuuden vuosina enemmistö siirtolaisista oli naisia.⁴⁵ Kero selittää tämän johtuvan taloussuhdanteiden vaihtelun suuremmasta vaikutuksesta miessiirtolaisiin. Heilahtelut miesten siirtolaisuuden määrissä olivat voimakkaampia suhdanteiden takia, sillä ne vaikuttivat enemmän miesten ammatteihin.⁴⁶ Vilmusenaho teki omassa tutkimuksessaan havainnon, että laman ja laimean siirtolaisuuden vuosina 1900, 1904, 1908 ja 1911 naissiirtolaisten osuus oli suurempi kuin muina vuosina.⁴⁷ Naisten osuus Raahen siirtolaisista nousi vuonna 1900 yli kymmenen prosenttiyksikköä edellisvuodesta ja vuosina 1904, 1908 ja 1911 naisten osuus siirtolaisista oli kuusikymmentä prosenttia tai enemmän. Tosin vuotta 1904 ei voi kutsua Raahen kohdalla laimean siirtolaisuuden vuodeksi, sillä silloin hankittiin neljänneksi eniten passeja koko tutkimusaikavälillä.

⁴³ Kero 1974, 97–99 & 103 taulukko 13; Kero 1986, 66–67

⁴⁴ Kero 1986, 65. Vilmusenaho 2001, 173–174

⁴⁵ Poikkeuksena vuosi 1910, jolloin miehiä ja naisia oli saman verran.

⁴⁶ Kero 1986, 65–66; Kero 1996, 104 & 146.

⁴⁷ Vilmusenaho 2001, 177.

Siirtolaisuuden sukupuolirakenteeseen vaikuttivat lähtöpaikan olosuhteet, kuten väestönrakenne, tarjolla olleet työt ja asenteet sekä kohdepaikka Pohjois-Amerikassa. Vuonna 1900 Raahen väestöstä miehiä oli enemmän, kuten raahelaisten passinhankkijoiden keskuudessa kyseisenä vuonna, mutta vuonna 1910 Raahen väestöstä naisten osuus oli miesten osuutta suurempi. Myös Raahen siirtolaisuudessa naisten osuus kasvoi 1910-luvun alussa. Vilmusenahon mukaan lähtöpaikan sukupuolirakenne vaikutti osaltaan siirtolaisuuden rakenteeseen, mutta korrelaatio jää melko pieneksi. Hän myös huomauttaa, että siirtolaisuus itsessään vaikutti lähtöalueen väestön rakenteeseen.⁴⁸ Raahesta miehiä lähti 1900-luvun alussa enemmän siirtolaisiksi, ja 1910-luvulle tultaessa naisten osuus Raahen kokonaisväestöstä oli suurempi kuin miesten. Tästä ei kuitenkaan kannata tehdä liian hätäisiä johtopäätöksiä ennen kuin on tarkastellut tarkemmin Raahen väestön kehitystä. Lähtöpaikkakunnan elinkeinorakenteella oli vaikutus siirtolaisuuden rakenteeseen. Käsittelen Raahen elinkeinorakennetta toisessa pääluvussa.⁴⁹

Siirtolaiseksi lähtemiseen saattoivat vaikuttaa lähtöpaikkakunnan asenteet siirtolaisuudesta. Joillain paikkakunnilla naisten siirtolaiseksi lähtemiseen suhtauduttiin suopeammin. Toisaalla taas miesten siirtolaisuutta on pidetty hyväksyttävämpänä.⁵⁰ Tässä tutkimuksessa en selvittä raahelaisten suhtautumista siirtolaisuuteen, mutta oletan, ettei Raahessa naisten siirtolaisuuteen suhtauduttu kovin negatiivisesti, koska Raahesta lähteneistä siirtolaisista yli puolet oli naisia. Raahelaisissa sanomalehdissä ei mainittu naisten lähtemisestä siirtolaisiksi.

Kohdepaikalla oli vaikutusta siihen minne mies- ja naissiirtolaiset suuntasivat Pohjois-Amerikassa. Naisille töitä oli enemmän tarjolla Yhdysvaltojen itärannikon suurkaupungeissa, kun taas miehille niitä oli tarjolla enemmän maan keskiosissa.⁵¹ Raahesta suurin osa siirtolaisista suuntasi itärannikon osavaltioihin, mikä osaltaan voi

⁴⁸ Kero 1986, 68; Raahen väestön rakenne, ks. liitteet 1 & 2; Vilmusenaho 2001, 163.

⁴⁹ Kero 1986, 68.

⁵⁰ Kero 1986, 68.

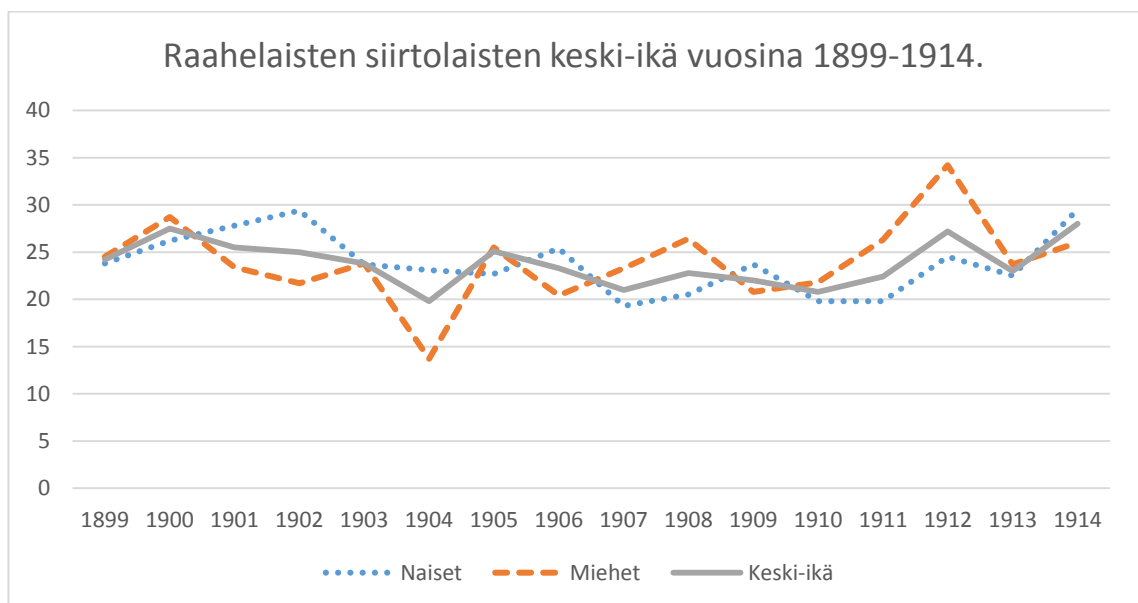
⁵¹ Kero 1986, 68; Vilmusenaho 2001, 174—175.

selittää naissiirtolaisten suurta määrää. Raahelaisten siirtolaisten sijoittumista Pohjois-Amerikkaan käsittelen tarkemmin kolmannessa pääluvussa.

1.3 Siirtolaisten ikä

Joissakin tapauksissa ei ollut mahdollista selvittää siirtolaisen tarkkaa ikää, koska joko syntymäaika oli merkitty puutteellisesti tai passin päiväys oli merkitty vain vuoden tarkkuudella. Näissä tapauksissa olen merkinnyt iän, jonka passihankkija täyttäisi passinhankintavuonna. Tästä syystä tässä tutkimuksessa laskettu Raahen siirtolaisten keski-ikä on todennäköisesti hiukan liian korkea. Neljäntoista tuntemattoman ikäryhmä muodostui vuoden 1899 puutteellisista passiluetteloiden tiedoista, mutta muina vuosina siirtolaisten ikä oli laskettavissa syntymävuoden ja passin päiväyksen ansiosta. Olen käyttänyt pääasiallisesti passiluetteloiden tietoja siirtolaisten ikää määrittäessäni, mutta mikäli passiluetteloissa on ollut puutteita, olen täydentänyt muiden lähteiden (matkustajaluettelot, Ellis Island ja Family Search) avulla ikätietoja. Näissä lähteissä ilmeni usein ristiriitoja passiluetteloiden tietojen kanssa. Siirtolainen oli usein merkitty niissä vanhemmaksi kuin passiluettelossa.

Kuvio 2. Raahesta lähteneiden siirtolaisten keski-ikä vuosina 1899—1914



Lähteet: SIPL; SIML; EI; FS.

Raahelaisen passinhankkijan keski-ikä oli 23,6 vuotta. Naisten keski-ikä oli 24,2 vuotta ja miesten 23,0 vuotta. Miesten keski-ikä vaihteli suuresti tutkimusajankohtana, vuoden 1904 alhaisesta 13,7 vuoden keski-ikästä aina vuoden 1912 korkeaan 34,2 vuoden keski-ikään. Passinhankkijoiden keski-ikä oli korkeimmillaan vuonna 1912, jolloin se oli 27,2 vuotta. Naissiirtolaisilla keski-ikän vaihtelussa ei ollut näin suuria heilahteluja, vaan keski-ikä pysyi koko ajan noin kahdenkymmenen ja kolmenkymmenen ikävuoden välillä. Mies- ja naissiirtolaisten keski-ikä saattoi olla samana vuonna suuri ero, kuten vuonna 1904, jolloin naissiirtolaisten keski-ikä oli lähes kymmenen vuotta miesten keski-ikää korkeampi. Vähäisen siirtolaisuuden vuosina muutama vanhempi passinhankkija tai muutama lapsi heilautti keski-ikää helposti ylös tai alas. Vuonna 1904 alle 15-vuotiaiden määrä oli lähes neljännes koko vuoden siirtolaisuudesta, mikä laski keski-ikää kyseisenä vuonna.

Vuonna 1905⁵² valtakunnallinen siirtolaisten keski-ikä oli 23,5 vuotta. Raahesta lähteneiden siirtolaisten keski-ikä oli siis vain hiukan tätä korkeampi. Nais- ja miessiirtolaisten valtakunnalliset keski-ikäet vuonna 1905 olivat 21,0 vuotta ja 23,9 vuotta.⁵³ Suomen mittapuulla naiset lähtivät miehiä nuorempina siirtolaisiksi. Keron mukaan siirtolaiset olivat nuorentuneet vuoteen 1905 tullessa. Esimerkiksi vuosina 1873 ja 1882 siirtolaisten keski-ikä oli 26,7 vuotta. Tämä johtui siitä, että siirtolaisuus ei ollut enää uusi ilmiö ja vanhemmat ikäluokat olivat jo lähteneet aikaisemmin siirtolaiseksi. Uusille ikäluokille siirtolaisuus oli tuttua jo nuoresta pitäen. Siitä johtuen siirtolaisiksi lähdettiin 1900-luvulla heti, kun oltiin kyllin vanhoja matkustamaan.⁵⁴ Mikäli tutkisi pidemmällä aikavälillä Raahesta lähtenyt siirtolaisuutta, olisi mahdollista selvittää, kuinka uusi ilmiö siirtolaisuus oli Raahessa ja nuorenvatko siirtolaiset ajan myötä.

⁵² Huomio! Ikien rinnastamisessa on otettu Suomen kohdalla huomioon vain vuosi 1905, sillä tarkempia vuosittaisia siirtolaisten keski-ikäiä ei ole tarjolla tutkimusaikaväliltäni.

⁵³ Kero 1986, 52—53.

⁵⁴ Ibidem.

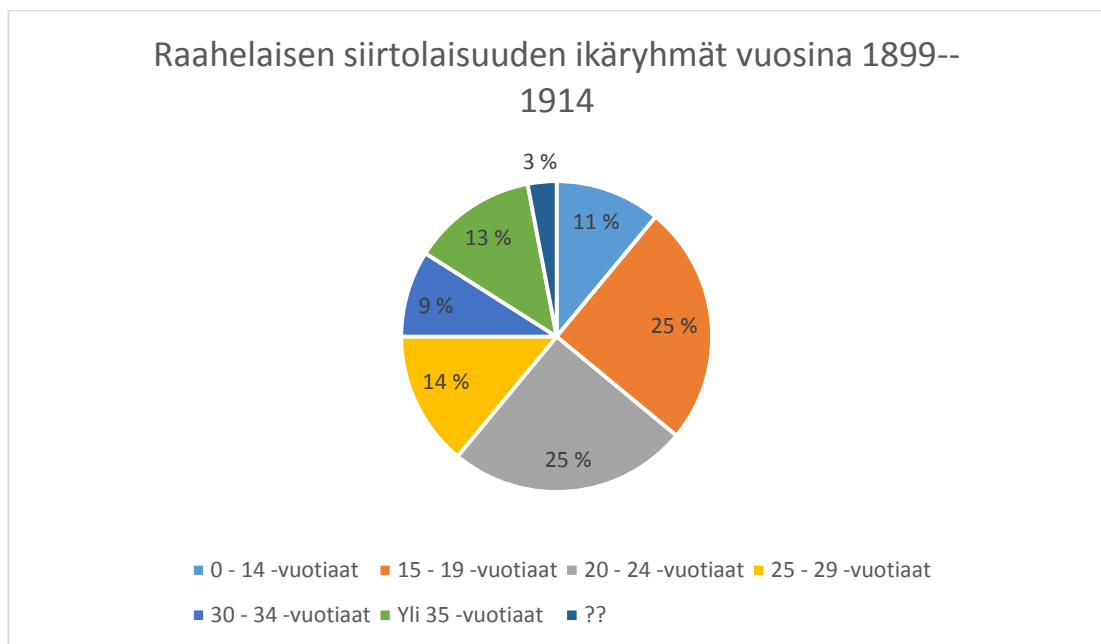
Jyväskylästä lähteneiden siirtolaisten keski-ikä oli 23,7 vuotta, joka oli vain hiukan korkeampi kuin raahelaissiirtolaisten keski-ikä.⁵⁵

Taulukko 3. Raahelaiset siirtolaiset ikäryhmittäin jaettuna vuosina 1899—1914.

	Alle 15v.	15-19v.	20-24v.	25-29v.	30-34v.	Yli 35v.	??
NAISET	21 (36 %)	67 (48 %)	84 (59 %)	48 (62 %)	19 (40 %)	35 (49 %)	5 (36 %)
MIEHET	38 (64 %)	72 (52 %)	58 (41 %)	29 (38 %)	29 (60 %)	36 (51 %)	9 (64 %)
YHTEENSÄ	59	139	142	77	48	71	14

Lähteet: SIPL; SIML; EI; FS.

Kuvio 3. Raahesta lähteneiden siirtolaisten jakauma ikäryhmittäin 1899—1914.⁵⁶



Lähteet: SIPL; SIML; EI; FS.

⁵⁵ Koskipalo 2015, 29; Vilmusenaho 2001, 179.

⁵⁶ Mikäli diagrammin värit eivät näy: 0—14-vuotiaat 11 %, 15—19-vuotiaat 25 %, 20—24-vuotiaat 25 %, 25—29-vuotiaat 14 %, 30—34-vuotiaat 9 %, yli 35-vuotiaat 13 % & tuntemattomat 3 %.

Määrältään suurimmat ikäryhmät Raahen siirtolaisuudesta muodostivat 15—19 ja 20—24-vuotiaiden ikäryhmät. Ne käsittivät puolet koko siirtolaisuudesta (25 % kumpikin, mutta vanhempaan ikäryhmään kuuluvia oli kolme henkeä enemmän). Nuoremmassa ikäryhmästä 49 % oli naisia ja vanhemmassa 59 %. Kolmanneksi suurin ryhmä olivat 25—29-vuotiaat (14 %), joista selvästi enemmistö oli naisia (62 %). Yli 30-vuotiaista siirtolaisista, joiden osuus koko Raahesta lähteneestä siirtolaisuudesta oli 22 %, enemmistö oli miehiä (59,7 %). Raahen siirtolaisista 55 % oli yli 20-vuotiaita. En ole löytänyt Raahen kaupungin ikäjakaumaa tutkimusaikaväliltäni. Lähin on *RTH III*:ssa oleva ikäpyramidi vuodelta 1870.

Vuonna 1905 valtakunnan tasolla suurimmat siirtolaisikäluokat olivat 15—19-vuotiaat, (19,4 %) 20—24-vuotiaat, (25,5 %) ja 25—29-vuotiaat (15,5 %). Samat ikäryhmät olivat suurimmat myös Jyväskylän siirtolaisuudessa, aivan kuten Raahenkin. Vuosina 1900—1914 Suomen kaupungeissa suurimmat siirtolaisten ikäryhmät olivat 21—25-vuotiaat (25,6 %) ja 26—30-vuotiaat (20,2 %).⁵⁷ Raahessa edellä mainittu ryhmä oli kolmanneksi suurin. Vilmusenahon mukaan nuorten oli helpompi lähteä siirtolaisiksi, koska he olivat ennakkoluulottomampia ja heillä ei ollut niin vahvoja siteitä kotipaikkaansa. Nuorten miesten suurta osuutta hän osaksi selittää pelolla joutumisesta Venäjän armeijaan vuoden 1901 asevelvollisuuslain vuoksi. Hän tosin muistuttaa, että Amerikan taloudessa oli hyvä aika 1900-luvun alussa, joten taloudelliset syyt painoivat venäläistämistoimia enemmän.⁵⁸ Raahessa 15—24-vuotiaista siirtolaisista 46,2 % oli miehiä. Raahessa vuoden 1902 siirtolaisista 19,4 % oli 15—19-vuotiaita miehiä. Kolmannessa pääluvussa käsittelen siirtolaisten työllistymistä tarkemmin, mutta jo tässä osiossa voi todeta tarjolla olleiden töiden sopineen paremmin nuoremmalle väestölle. Miehet tekivät usein raskasta fyysistä työtä metsätyömailla sekä kaivoksilla ja naiset työllistyivät kotiapulaisina sekä palvelijoina suurkaupungeissa.

⁵⁷ Kero 1974, 117; Kero 1986, 50 taulukko 5; Koskipalo 2015, 32 taulukko 4. aikaväli v. 1899—1924.

⁵⁸ Vilmusenaho 2001, 180—181, 244—246 ja 254—255.

Keron mukaan Oulun läänin alueelta lähti paljon perheitä siirtolaisiksi, kun taas Vaasan läänistä lähti enemmän nuoria, jo työkään ehtinyttä väestöä. Tämän vuoksi Oulun läänin siirtolaisuudessa nuorin ikäluokka ja keski-ikäiset olivat hyvin edustettuja.⁵⁹ Raahen siirtolaisista yhteensä lähes neljännes kuului nuorimpaan ikäryhmään (11 % siirtolaisista) ja yli 35-vuotiaisiin (13 % siirtolaisista). Raahen siirtolaisista viisikymmentä henkeä olivat yli 40-vuotiaita, joista kolme oli yli 60-vuotiaita. He olivat vanhimmat passinhankkijat Raahesta. Raahelaisten siirtolaisten ikäjakauma oli Oulun läänin kuntien siirtolaisille tyypillistä.

Kaupunkien ja maaseudun siirtolaisuuden ikäryhmien välillä oli Keron mukaan selvä ero. Kaupunkien siirtolaisuudessa alle 16-vuotiaiden ja yli 25-vuotiaiden ryhmät olivat suhteellisesti maaseutua suuremmat. Maaseudulla puolestaan 16–25-vuotiaita oli suhteellisesti enemmän. Kaupunkien siirtolaisista 45,7 % kuului 21–30-vuotiaisiin. Maaseudulla 54,9 % siirtolaisista kuului 16–25-vuotiaisiin.⁶⁰ Saman ikähaarukan siirtolaiset käsittivät 50 % Raahen siirtolaisista. Kero selittää tätä eroa niin sanotulla etappisiirtolaisuudella. Etappisiirtolainen oli syntynyt maaseudulla, mutta muutti muutamaksi vuodeksi kaupunkiin, minkä jälkeen hän lähti siirtolaiseksi. Tällöin siirtolainen oli hiukan vanhempi kuin olisi ollut lähtiessään maaseudulta suoraan siirtolaiseksi. Raahen tapauksessa naapurikunnista Pattijoelta ja Saloisista saattoi muuttaa ihmisiä Raahen kaupunkiin, koska Pattijoki ja Saloinen olivat maaseutukuntia. Kero mainitsee mahdolliseksi tekijäksi erolle kaupungin ja maaseudun välillä työllistymismahdollisuudet. 16–25-vuotiailla saattoi olla paremmat mahdollisuudet saada töitä kaupungeista, kuin yli 25-vuotiailla.⁶¹ Raahen kaupungin elinkeinorakennetta ja työllistymismahdollisuuksia tarkastelen toisessa pääluvussa.

⁵⁹ Kero 1986, 53.

⁶⁰ Kero 1986, 53–54.

⁶¹ Kero 1986, 54.

1.4 Siirtolaisten siviilisääty ja perhesiirtolaisuus

Käsiteltäessä siirtolaisten siviilisäätyä on noudatettava erityistä lähdekriittisyyttä, sillä lähteiden välillä oli eroja. Passiluettelossa naimaton siirtolainen saattoi Ellis Island:n ja Family Search:n tietokannoissa olla naimisissa. Näissä tapauksissa olen käyttänyt passiluettelon tietoa, mutta on mahdollista, että henkilö on mennyt naimisiin passinhankinnan jälkeen. Toinen vaihtoehto on, että hän Pohjois-Amerikkaan saapuessaan ilmoittanut väärän siviilisäädyn. Eräs passinhankkija oli merkitty passiluettelossa naimattomaksi, mutta kuitenkin samalla passilla matkustivat hänen vaimona ja lapsensa. Valitettavasti etenkin miesten siviilisäätyrakennetta vääristää suuri tuntemattomien osuus, joka on lähes neljännes kaikista passinhankkineista miehistä. Tämä vaikeuttaa rinnastamisen muun Suomen ja paikkakuntien siirtolaisuuden rakenteeseen.

Taulukko 4. Raahelaisten siirtolaisten siviilisääty vuosina 1899—1914.

	Naiset	%-osuus	Miehet	%-osuus	Yhteensä	%-osuus
Naimattomat	197	70,4 %	189	70 %	386	70,2 %
Naimisissa	63	22,5 %	17	6,3 %	80	14,5 %
Lesket	8	2,8 %	1	0,4 %	9	1,7 %
Tuntematon	12	4,3 %	63	23,3 %	75	13,6 %
Yhteensä	280	100,0 %	270	100,0 %	550	

Lähteet: SIPL; SIMLS; EI; FS.

Raahesta lähteneistä siirtolaisista 70,2 % oli naimattomia. Naimattomien nais- ja miessiirtolaisten välillä ero oli vain 0,4 prosenttiyksikköä. Naimisissa olevista siirtolaisista naisten osuus oli kuitenkin paljon suurempi kuin miesten. Naissiirtolaisista 22,5 % oli naimisissa, kun miehistä vain 6,3 % oli naimisissa. Yhteensä naimisissa kaikista raahelaissiirtolaisista oli 14,5 %. Leskien osuus siirtolaisista oli 1,7 % ja yhdeksästä leskestä yksi oli mies. Suurta naimattomien osuutta voidaan selittää alle 25-vuotiaiden siirtolaisten suurella määrällä. Puolet Raahesta lähteneistä siirtolaisista oli alle 25-vuotiaita ja heistäkin puolet alle 20-vuotiaita. Valtakunnallisesti naimisissa olevien siirtolaisten osuus vaihteli Keron mukaan vuosien 1900—1914 aikana 19,7 %:sta 31,5 %:iin välillä. Kaupunkien siirtolaisista naimattomien osuus oli suhteellisesti suurempi

kuin maaseudun siirtolaisista. Jyväskylässä naimattomien osuus siirtolaisista oli vuosina 1899—1924 76,5 %.⁶² Tämän perusteella raahelaissiirtolaisten siviilisäätyjako noudatti pitkälti samoja linjoja kuin Suomen ja Jyväskylän siirtolaisten.

Raahen väestöstä vuosien 1900 ja 1910 välisenä aikana alle kolmannes oli naimisissa. Avioliitossa olevien osuus väestöstä vuonna 1900 oli 28,5 % ja vuonna 1910 se oli 30,8 %. Samalla aikavälillä naimattomien osuus Raahen väestöstä pysytteli hiukan yli 60 %. Vuonna 1900 naimattomia Raahen väestöstä oli 63,7 % ja vuonna 1910 heitä oli 61,5 %. Leskien osuus kyseisinä vuosina oli noin seitsemän prosenttia.⁶³ Passinhankkijoiden siviilisäätyrakenne oli pitkälti samansuuntainen Raahen kaupungin väestön siviilisäätyrakenteen kanssa. Naimattomien osuus oli naimisissa olevien osuutta suurempi niin Raahen siirtolaisuudessa kuin kaupungin väestössä.

Perhesiirtolaisuuden määrittäminen ei ole aivan yksiselitteistä ja Kero onkin esitellyt tutkimuksissaan eri tapoja määritellä perhesiirtolaisuutta. Perhesiirtolaisiksi voisi laskea esimerkiksi yksin matkustaneet naimisissa olleet siirtolaiset. Perhesiirtolaisella tarkoitetaan tässä yhteydessä siirtolaista, joka matkusti vähintään yhden perheenjäsenen kanssa. Käytän tätä määritelmää tässä tutkimuksessani. Taulukossa 8. on esitelty perhesiirtolaisuuden muodot. Yksittäissiirtolaisuudella tarkoitetaan yksin tai siirtolaisryhmän kanssa matkustamista. Jos samalta paikkakunnalta olisi lähtenyt ryhmä siirtolaisia matkustamaan yhdessä, jotka eivät olleet sukua keskenään, olisi heidät laskettu yksittäissiirtolaisiksi.⁶⁴ Raahelaisten passinhankkijoiden joukosta perhesiirtolaiset löytyivät passiluetteloihin ja matkustusluetteloihin tehtyjen merkintöjen ansiosta. Passeissa oli merkintä, mikäli samalla passilla matkusti muita perheenjäseniä, tai jos toinen perheenjäsen oli kyseisen passinhaltija. Matkustajaluetteloissa puolestaan oli merkittynä mahdollinen matkaseura.

⁶² Kero 1986, 58; Koskipalo 2015, 36, taulukko 6.

⁶³ Ks. liitteet 1 & 2.

⁶⁴ Kero 1986, 58—60.

Taulukko 5. Raahen siirtolaisuuden perhesiirtolaisuuden rakenne.

Perhesiirtolaisuuden muoto	Tapauksia	Perhesiirtolaisia
Isä, äiti ja lapsi/lapset	5	29
Äiti ja lapsi/lapset	28	69
Isä ja lapsi/lapset	2	4
Sisarukset	1	2
Aviopari	3	6
YHTEENSÄ	38	108

Lähteet: SIML; SIML; EI; FS.

Yleisin perhesiirtolaisuuden muoto raahelaisten passinhankkijoiden keskuudessa oli äidin lasten ja matkustaminen yhdessä. Heitä oli 64 % kaikista perhesiirtolaisista. Äidin ja lasten yhdessä lähtemistä voidaan selittää sillä, että perheen isä matkusti ensin yksin Pohjois-Amerikkaan tekemään töitä. Ansaittuaan tarpeeksi hän saattoi lähettää perheelleen Suomeen rahaa ja perhe matkusti tämän jälkeen isän luokse. Tämän vuoksi isän ja lasten siirtolaisuus oli myös niin vähäistä.⁶⁵ Todisteita tästä on nähtävissä Family Search-sivustolla, jossa joidenkin siirtolaisten kohdalla oli mainintoja aviomiehestä tai isästä siirtolaisten vastaanottajana Pohjois-Amerikassa. Siirtolaisia oli vastassa muitakin lähisukulaisia. Toiseksi eniten matkustettiin koko perheen kanssa. Tähän ryhmään kuului reilu neljännes perhesiirtolaisista. Kaiken kaikkiaan perhesiirtolaisuuden osuus koko Raahen siirtolaisuudesta oli 19,6 %. Tämä oli lähellä vuoden 1905 valtakunnallista perhesiirtolaisuuden määrää, joka oli 16,9 %. Oulun läänissä perhesiirtolaisuuden osuus samana vuonna oli 18,4 %, mikä oli kolmanneksi eniten Suomen lääneistä⁶⁶. Jyväskylässä perhesiirtolaisten osuus oli 15 %, eli hiukan Raahea vähäisempää.⁶⁷ 1800-luvun perhesiirtolaisuutta on Keron mukaan turha tarkastella koko Suomen tasolla, sillä 1800-luvun suurin osa siirtolaisista lähti Oulun ja Vaasan lääneistä. Täten vertailu olisi epätasaista. Perhesiirtolaisuuden osuus Oulun läänin siirtolaisuudesta vuonna 1882 oli 32,9 %. Vuonna 1905 perhesiirtolaisuuden osuus Oulun läänissä oli 18,4 %.⁶⁸ Raahessa perhesiirtolaisuutta ilmeni kaikkina tutkimusaikavälin vuosina, lukuun ottamatta vuosia 1911, 1912 ja 1914.

⁶⁵ Kero 1996, 110–111.

⁶⁶ Viipurissa ja Uudellamaalla perhesiirtolaisten osuus oli 22,4 %; Kero 1974, 125 taulukko 19.

⁶⁷ Koskipalo 2015, 37 (aikaväli v. 1899–1924).

⁶⁸ Kero 1974, 124–125, taulukko 19.

2. SIIRTOLAISUUDEN ELINKEINORAKENNE

2.1 Työväestöä, naimattomia naisia ja merenkulkua

Taulukossa yhdeksän on esitelty Raahesta Pohjois-Amerikkaan vuosina 1899—1914 passin hankkineiden siirtolaisuuden elinkeinorakenne. Kaikille siirtolaisille ei ollut merkittynä varsinaista ammattia passiluetteloissa. Heidät oli siinä tapauksessa jaoteltu perheen pään (isän tai aviomiehen) elinkeinon mukaan.⁶⁹ Viiden raahelaisen siirtolaisen ammattista ei ollut tietoa Siirtolaisinstituutin siirtolaisrekisterissä. Olen jakanut siirtolaiset siirtolaisrekisterissä ilmoitettujen ammattien mukaisesti ryhmiin. Vuodesta 1893 lähtien on siirtolaistilastojen avulla mahdollista tarkastella Suomesta Pohjois-Amerikkaan lähteneiden siirtolaisten ammatillista rakennetta. Suuri ongelma siirtolaisten ammatteja ja yhteiskunnallista asemaa tilastojen pohjalta käsiteltäessä on termistö. Vuosikymmenien aikana ammattinimikkeiden merkitys saattoi muuttua tai yhteiskunnan muuttuessa jäädä kokonaan pois käytöstä. Lisäksi eri puolella maata eri ammattinimikkeillä saattoi olla eri merkitys. Virallisissa tilastoissa on 28 eri ryhmää, joihin siirtolaiset on jaettu ammattinsa, tai yhteiskunnallisen asemansa perusteella.⁷⁰ Omissa tutkimuksissaan Kero on yhdistänyt ryhmät paremman yleiskuvan saamiseksi seitsemäksi ryhmäksi. Olen jakanut raahelaiset siirtolaiset samoihin ryhmiin vertailun mahdollistamiseksi koko Suomen siirtolaisuuden elinkeinorakenteen kanssa. Tämän pääluvun alaluvuissa käsittelen kutakin ammattiryhmää tarkemmin. Tämä mahdollistaa tarkemman tarkastelun Raahesta lähteneen siirtolaisuuden rakenteesta. Esimerkiksi merenkulusta elantonsa saaneet siirtolaiset ja naimattomien naisten ryhmät, jotka seitsemän ryhmän jaottelussa kuuluvat ryhmään ”muut,” erottuvat joukosta paremmin tällä tavoin.

⁶⁹ Esim. ”merimiehen puoliso, leski, tytär ja poika.”

⁷⁰ ”Mökkiläiset” ovat myöhemmissä tilastoissa ”torppareita.” Kero 1986, 38–39.

Taulukko 6. Raahesta Pohjois-Amerikkaan suuntautuneen siirtolaisuuden yhteiskunnallisammatillinen rakenne vuosina 1899—1914 ja vertautuminen koko Suomen Pohjois-Amerikan siirtolaisuuteen vuosina 1893—1914.

Yhteiskunnallisammatillinen asema	Lukumäärä	%-osuus Raahen siirtolaisuudesta	%-osuus koko Suomen siirtolaisuudessa
Talolliset	3	0,5 %	5,3 %
Talollisten lapset	23	4,2 %	24,3 %
Torpparit	3	0,5 %	2,7 %
Torppareiden lapset	13	2,4 %	9,7 %
Mäkitupalaisväestöä	1	0,2 %	26,8 %
Työväestöä	148	27,0 %	19,6 %
Muut ⁷¹	359	65,2 %	11,5 %
Yhteensä	550		

Lähteet: SIPL; SIML; Kero 1985, 39, taulukko 3.

Muut-ryhmä oli selvästi suurin elinkeinoryhmä, sillä siihen kuului noin kaksi kolmasosaa raahelaissiirtolaisista. Toiseksi suurin ryhmä oli työväestö, johon kuului reilu neljännes siirtolaisista. Kolmanneksi suurin ryhmä koostui talollisten lapsista. Loput neljä ryhmää käsittivät alle neljä prosenttia raahelaisista siirtolaisista. Pienin ryhmä oli mäkitupalaisväestö, johon kuului vain yksi siirtolainen.

Koko Suomen Pohjois-Amerikan siirtolaisuuden elinkeinorakenne vuosina 1893—1914 poikkesi paljon Raahen siirtolaisuuden rakenteesta. Suurimman ryhmän muodostivat mäkitupalaisväestö ja toiseksi suurimman talollisten lapset. Työväestö oli kolmanneksi suurin ryhmä. Muut-ryhmään kuului vain reilu kymmenes kaikista suomalaissiirtolaisista. Kaikkiaan 42 % suomalaisista siirtolaisista kuului maanviljelyksestä elantonsa saaviin. Talolliset lapsineen muodostivat hiukan alle kolmanneksen kaikista Suomesta lähteneistä siirtolaisista. Reilu neljännes siirtolaisista

⁷¹ Muut-ryhmästä tietoa sivuilla 38 & 49.

kuului mäkitupalaisväestöön. Keron mukaan kyseinen ryhmä oli hyvin kirjava. Esimerkiksi rannikkoalueilla merenkulusta elantonsa saavat henkilöt saatettiin laskea kuuluviksi tähän ryhmään. Samankaltainen kirjava ryhmä oli ”työväki.” Työväki muodosti lähes 20 % osuuden siirtolaisista ja heihin kuului muun muassa piikoja, renkejä ja tehtaiden työmiehiä. Kero huomauttaa termistön muuttuvuudesta työväen kohdalla, sillä 1900-luvun puolella osa mäkitupalaisista ryhtyi käyttämään itsestään työmiesnimitystä. Muut-ryhmä koostui nimensä mukaisesti siirtolaisista, joita ei voinut sijoittaa edellä mainittuihin ryhmiin. Kero sijoitti merimiehet tähän ryhmään. Koskipalo on sijoittanut muut-ryhmään siirtolaiset, joita ei voi sijoittaa talollisiin, torppareihin, työväkeen tai käsityöläisiin. Oulun läänin siirtolaisuuden ammatti-yhteiskunnallisen rakenne vuodelta 1905 oli koko Suomen siirtolaisuuden rakenteen kanssa samanlainen.⁷²

Siirtolaisuuden elinkeinorakenteessa tapahtui muutoksia ajan kuluessa. 1870-luvulla harvemmillä suomalaisilla oli varaa hankkia matkalippu Pohjois-Amerikkaan. Ajan myötä lippujen hinnat laskivat ja esimerkiksi torpparien lapsilla ja mäkitupalaisilla oli varaa siirtolaiseksi lähtemiseen.⁷³ Keron mukaan ammatillinen rakennemuutos siirtolaisuudessa johtui siirtolaisuuden leviämisestä maaseutuvoittoisista Oulun ja Vaasan lääneistä Etelä-Suomen kaupunkeihin, joista lähti kaupunkilaista työväestöä siirtolaisiksi Pohjois-Amerikkaan.⁷⁴ Yksi selittävä tekijä Suomen siirtolaisuuden elinkeinorakenteelle oli Korkiasaaren mukaan perinnön siirtyminen vanhimmalle pojalle, jolloin muiden sisarusten piti hankkia elantonsa muualta. Osalla siirtolaisista taas oli ajatuksena rikastua Pohjois-Amerikassa ja sen jälkeen palata Suomeen hankkimaan oma talo ja maata. Suomen maatalousvaltainen väestörakenne näkyi siirtolaisuuden rakenteessa: 42 % siirtolaisista kuuluivat maata viljelevään väestöön. Pohjanmaalla teollisuus ei kehittynyt kuten muualla maassa, joten siellä ei löytynyt töitä kasvavalle väestölle. Tästä syystä Pohjanmaalta maatalouden piiristä lähdettiin siirtolaisiksi. Suomen Pohjois-Amerikan

⁷² Kero 1986, 39–41. Kero 1974, 88. Koskipalo 2015, 57 & taulukko 11, 58.

⁷³ Kero 1996, 108–110.

⁷⁴ Kero 1986, 42–43, 46.

siirtolaisuus muistuttikin maatalousvaltaisuutensa vuoksi enemmän Itä-Euroopan siirtolaisuutta kuin Pohjoismaiden tai Länsi-Euroopan siirtolaisuutta.⁷⁵

Suurimman ryhmän Jyväskylältä vuosien 1899—1924 aikana Pohjois-Amerikkaan lähteneistä siirtolaisista muodostivat itselliset ja heidän perheenjäsenensä. Heihin kuului noin neljännes jyväskyläläisistä siirtolaisista. 45 % Jyväskylän siirtolaisista kuului Koskipalon lajittelun mukaisesti työväestöön, joka koostui itsellisistä, mäkitupalaisista, työläisistä, muusta työväestä ja kaikkien edellä mainittujen perheenjäsenistä.⁷⁶ Talolliset ja torpparit perheenjäsenineen muodostivat 24 % kaikista Jyväskylän siirtolaisista.⁷⁷ Kymmenen prosenttia siirtolaisista kuului erilaisiin käsityöläisiin⁷⁸ ja 21 % kuului ”muihin,” eli ryhmään joka koostui yksittäisistä ammanteista ja ammatittomista. Suurin yksittäinen muut-ryhmän ammattiryhmä olivat palvelijat, jotka muodostivat kahdeksan prosenttia koko Jyväskylän siirtolaisuudesta.⁷⁹

Koko Suomen ja Jyväskylän siirtolaisuuden elinkeinorakenteet poikkesivat Raahen siirtolaisuuden rakenteesta. Keron mukaan kunkin lähtöalueen väestön rakenne heijastui siirtolaisuuden rakenteeseen, mikä näkyy myös Raahen ja Jyväskylän siirtolaisuutta tarkasteltaessa.⁸⁰ Tästä syystä maanviljelystä elantonsa saavien siirtolaisten määrä oli pienempi Raahessa kuin esimerkiksi Jyväskylässä. Raahen kohdalla on otettu huomioon vain yhden kaupungin siirtolaisuus, kun taas Suomen ja Jyväskylän kohdalla on laajempi kokonaisuus tutkimuksen kohteena⁸¹. Tämän lisäksi myös maantieteellinen sijainti on otettava huomioon tarkasteltaessa elinkeinorakenteita. Esimerkiksi Jyväskylässä ei ole voinut olla merenkulusta elantoa saavia, koska Jyväskylä sijaitsee Manner-Suomessa.

⁷⁵ Korkiasaari 1989, 26—27. Kero 1996, 61 & 108—110.

⁷⁶ Koskipalo 2015, 46.

⁷⁷ Koskipalo 2015, 39.

⁷⁸ Koskipalo 2015, 53.

⁷⁹ Koskipalo 2015, 58.

⁸⁰ Kero 1986, 48.

⁸¹ Koskipalon tutkimus kattaa Jyväskylän lisäksi Jyväskylän maalaiskunnan.

2.2 Raahen kaupungin tilanne 1900-luvun taitteessa

Liitteissä viisi ja kuusi on esitelty Raahen kaupungin elinkeinorakenne vuosilta 1900 ja 1910. *Raahen tienoon historia* 3:ssa on aiemmilta vuosilta tarkemmin ammatin perusteella tehtyjä elinkeinorakennetta kuvaavia kuvioita, mutta niitä ei valitettavasti ole säilynyt omalta tutkimusaikaväliltäni. Merenkulusta elantonsa saavat luettiin kuuluviksi ryhmään ”liikenne.” Liikenteen osuus vuoden 1900 elinkeinorakenteessa oli suurin (37 %), mutta sen osuus vähentyi huomattavasti vuoteen 1910 tultaessa (21 %). Sekatyömiesten ryhmä Raahessa kasvoi suurimmaksi elinkeinoryhmäksi vuoteen 1910 tultaessa (25 %). Liikenteen ja sekatyömiesten osuus siirtolaisuuden rakenteessa oli suuri, sillä puolet raahelaisista siirtolaisista kuuluivat kyseisiin elinkeinoryhmiin. Myös ryhmän ”teollisuus ja käsityöt” osuus kasvoi Raahessa kymmenessä vuodessa. Uskon ainakin osan teollisuuden parissa työskennelleiden kuuluvan siirtolaisrekisterissä ”työmiehiksi,” joten myös tämän ryhmän kasvu selittäisi työmiesten suurta määrää Raahesta lähteneiden siirtolaisten joukossa. ”Tuntemattomat” ja ”ammatittomat” ryhmät saattoivat pitää sisällään naimattomien naisten ryhmän. On myös mahdollista, että osa naimattomista naisista laskettiin kaupungin elinkeinorakenteessa kuuluviksi esimerkiksi ”liikenteeseen” koska he olivat merimiesten tyttäriä, mutta siirtolaisiksi lähtiessään he eivät ilmoittaneet olevansa merimiesten tyttäriä, vaan ”naimattomia naisia.” Palvelijattarien ryhmä sisältyi ”palvelukset” ryhmään elinkeinorakenteessa. Yhteenvetona voi todeta, että Raahen kaupungin elinkeinorakenne vuosina 1900—1910 heijastui selvästi Raahesta Pohjois-Amerikkaan lähteneiden siirtolaisten elinkeinorakenteeseen.

Merenkululla oli ollut suuri työllistävä merkitys Raahen kaupungille. Merenkulun ja laivanvarustuksen hiipumisen jälkeen Raahen ei syntynyt yhtä työllistävää tekijää, vaikka Raahen saatiin muun muassa junarata ja uusi satama. Raahen ei ollut rakennettu rautatietä kun muualla Pohjanmaalla ratoja rakennettiin 1800-luvun jälkipuoliskolla. Vasta vuoden 1898 lopulla Raahen ryhdyttiin rakentamaan rautatietä ja sen vihkiäiset pidettiin vuoden 1899 joulukuussa. Rautatien uskottiin ja toivottiin herättävän kaupungin ja saavan sen talouden uuteen nousuun. Rautatien käyttö jäi kuitenkin puolinaiseksi ja siitä saatu taloudellinen hyöty Raahelle oli paljon odotettua pienempi. Turha projekti radan saaminen Raahen ei kuitenkaan ollut. Rautatien ansiosta matkustaminen Raahesta

helpottui, ja tiedon kulku sekä uusien ajatusten saapuminen kaupunkiin kasvoi.⁸² Rautatie valmistui juuri sopivasti siirtolaisuuden Raahesta Pohjois-Amerikkaan kasvaessa huimasti. Ennen vuotta 1899 siirtolaisten määrä Raahesta oli vain muutaman henkilön luokkaa vuosittain.⁸³ Radan valmistumista ei kuitenkaan voi pitää ratkaisevana tekijänä siirtolaisuuden määrän kasvulle tuona vuonna, koska rata valmistui vasta vuoden lopulla. Matkustaminen etelään ja esimerkiksi Raahesta lähteneiden siirtolaisten suosimaan lähtösatamaan Hankoon kuitenkin helpottui junayhteyden ansiosta. Lackmanin mainitsemien radan tuomien uusien ajatusten mukana saattoi myös tulla tietoa siirtolaisuudesta ja Pohjois-Amerikasta. Rata saattoi omalta osaltaan madaltaa jonkin verran Raahesta siirtolaiseksi lähtemistä.

Junaradan rakentamisen lisäksi työllistävä projekti 1900-luvun taitteen Raahessa oli Lapaluodon sataman rakentaminen. Vanha satama oli todettu liian matalaksi isommille laivoille, ja tämän vuoksi päätettiin rakentaa Lapaluodon niemeen uusi satama. Samalla päätettiin rakentaa junarata satamaan asti. Uuden sataman ja sinne yltävän rautatien rakentamisen toivottiin junaradan tavoin elvyttävän Raahen taloudellista ahdinkoa. Rakennustyöt alkoivat vuoden 1899 marraskuussa ja kestivät seuraavan vuoden heinäkuuhun, jolloin satama oli pääpiirteissään valmis. Sataman rakentaminen työllisti noin sata raahelaista. Rakentamisen aikana kuitenkin tehtiin valitus, jonka mukaan raahelaisia olisi erotettu, ja tilalle palkattu ulkopaikkakuntalaisia. Juttu kuitenkin raukesi ennen oikeuteen päätymistä. Vielä vuonna 1904 Raahen Lehdessä väitettiin Lapaluodossa työskentelevän paljon enemmän ulkopaikkakuntalaisia, kuin paikallisia. Tämän väitteen kumosi Raahen Puutavaraosakeyhtiön edustaja kirjoituksella Raahen Lehteen. Lapaluotoon rakennettiin uusia taloja ja tontteja, joiden toivottiin houkuttelevan satamaan lisää työntekijöitä. Satamaa laajennettiin ja kehitettiin 1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä, ja ennen ensimmäisen maailmansodan puhkeamista 1914 Lapaluodon

⁸² Lackman 1991, 72–73 & 76; Raahen Lehti 1.1.1898.

⁸³ Lackman 1991, 616. Liitetaulukko 15.

sataman tulot kasvoivat tasaisesti.⁸⁴ Satamalla oli siis myönteinen taloudellinen vaikutus Raahen kaupungille.

Rautatien ja uuden sataman rakentaminen olivat molemmat raahelaisia työllistäviä projekteja, jotka kuitenkin molemmat saatiin päätökseen pääpiirteissään jo vuoden 1900 aikana. Lackmanin mukaan Raahessa olisi ollut hyvät edellytykset teollisten elinkeinojen harjoittamiselle, sillä Raahessa oli pääomia, hyvät yhteydet ulkomaille ja hyvä satama. Kun 1800-luvulla muualla Suomessa kehitettiin maayhteyksiä ja siirryttiin purjelaivoista höyrykäyttöisiin aluksiin, Raahessa ei panostettu tarpeeksi kumpaankaan tai sitten liian myöhään kuten rautatien kohdalla. Raahessa toimi pieniä teollisuusyrityksiä, jotka eivät kuitenkaan kestäneet kovin kauaa, eikä niillä siten ollut juurikaan työllistävää vaikutusta. Tämän seurauksena kaupunki köyhtyi.⁸⁵ Vuosien 1899—1914 aikana huomattavimmat raahelaiset teollisuusyritykset olivat Lundbergin mylly ja Raahen Puutavaraosakeyhtiö. Lundbergin mylly oli vuonna 1870 perustettu höyrymylly, joka työllisti 20—30 henkeä. Myllystä myytiin jauhoja Tornioon ja Kokkolaan asti. Vuonna 1904 mylly joutui lopettamaan toimintansa kannattamattomana.⁸⁶ Raahen Puutavaraosakeyhtiö perustettiin vuonna 1900 ja sen toiminta Raahessa kesti aina vuoteen 1926.⁸⁷

Raahessa vuosien 1899—1914 aikana ilmestyneissä sanomalehdissä käsiteltiin useaan otteeseen Raahessa ja koko Suomessa vallinnutta työn puutetta. Raahetta kutsuttiin eräässä pakinassa vuonna 1903 ”kuolleeksi kaupungiksi,” ja kuinka ennen kaupungissa olivat asiat olleet paremmin.⁸⁸ Lehdissä uutisoitiin kaupungin puolesta toteutettavista hätäaputoista, jotta pahin työttömyys Raahessa saataisiin kuriin.⁸⁹ Vuonna 1898 Raahen Lehdessä oli kirjoitus, jossa mainittiin siirtolaisuuden olevan ainoa vaihtoehto raahelaisille työnpuutteen vuoksi. Kirjoituksen kirjoittaja kuitenkin kritisoi tätä

⁸⁴ Lackman 1991, 77—81; Virtanen 1999, 45—46, 132 (taulukko sataman tuloista). Raahen Lehti 30.12.1899; Raahen Lehti 17.12.1904; Raahen Lehti 24.12.1904.

⁸⁵ Lackman 1991, 144—145.

⁸⁶ Lackman 1991, 147—151.

⁸⁷ Lackman 1991, 152—144.

⁸⁸ Raahen Lehti 17.11.1903.

⁸⁹ Esim. Raahen Sanomat 5.1.1909. Hätäaputoina oli esimerkiksi kiven murskausta.

näkemyistä.⁹⁰ Tällainen työn puutetta kritisoiva näkemys ei ollut ainoa, sillä lehdissä oli kirjoituksia, joissa raahelaisia työttömiä syytettiin nirsoiksi ja laiskoiksi, sillä töitä kirjoittajien mukaan olisi ollut oikeasti tarjolla, mutta ne eivät vain kelvanneet.⁹¹ Lehdissä uutisoitiin kokouksista, joissa yritettiin ratkaista kaupungin työttömyyttä.⁹² Sanomalehdissä oli kuitenkin myös mainoksia ja uutisia, joissa haluttiin palkata väkeä töihin. Muun muassa Raahen Puutavara OY palkkasi väkeä töihin. Tämän lisäksi työmiehiä palkattiin metsätöihin.⁹³ Lehdissä uutisoitiin myös suunnitelmasta uuden kirkon rakentamiseksi ja Lapaluodon sataman laajentamistöistä.⁹⁴

Raahessa ei ollut tarjolla töitä samalla tavalla kuin ennen vanhaan ja siksi Raahesta oli selkeä syy lähteä siirtolaiseksi. Työntävä tekijä oli työn puute kotipuolella ja vetävä tekijä oli odotus paremmasta elintasosta ja työstä Pohjois-Amerikassa. Voi pohtia, olisivatko paremmat työllistymismahdollisuudet näkyneet siirtolaisuuden määrässä. Siirtolaiseksi lähtemiselle oli taloudellisten syiden lisäksi henkilökohtaisia syitä, jotka ovat olleet jokaisen siirtolaisen kohdalla erilaisia. Olisiko maassamuutto voinut olla ratkaisu raahelaissiirtolaisille, jos he olisivat halunneet saada vain töitä?

⁹⁰ Raahen Lehti 23.3.1898.

⁹¹ Raahen Lehti 4.6.1901 & Raahen Sanomat 16.12.1913.

⁹² Raahen Lehti 16.11.1907.

⁹³ Raahen Sanomat 7.4.1906 & Raahen Lehti 3.1.1900.

⁹⁴ Raahen Sanomat 24.8.1909.

2.3 Talolliset ja torpparit

Taulukko 7. Talollisten ja torpparien määrä ja sukupuolijakauma Raahen siirtolaisista vuosina 1899—1914.

	Naiset	Miehet	Yhteensä
Talolliset	1	2	3
Talollisten lapset	14	9	23
Torpparit	1	2	3
Torpparien lapset	7	6	13
Yhteensä	23	19	42

Lähteet: SIPL; SIML.

Maanviljelystä elantonsa saavien määrä oli pieni sekä Raahen kaupungin elinkeinorakenteessa⁹⁵ että raahelaisten siirtolaisten joukossa. Maa- ja metsätaloudesta elantonsa saavien määrä Raahessa tosin kasvoi tultaessa vuoteen 1910. On otettava huomioon myös se mahdollisuus, että osa talollisiin ja torppareihin kuuluneista siirtolaisista oli mahdollisesti kotoisin Raahen naapurikunnista Pattijoelta tai Saloisista, jotka olivat maaseutua. Maa- ja metsätaloudesta elantonsa saavien määrä Raahessa vuonna 1900 oli 0,5 % ja vuonna 1910 oli 2,3 %.⁹⁶ Tämä on ymmärrettävää, sillä kyseessä oli kaupunki, eikä siellä olisi ollut juurikaan mahdollisuuksia harjoittaa laajempaa maanviljelystä. Kaupungin laidalla tosin oli palstoja, joissa kaupunkilaiset viljelivät omiin tarpeisiinsa.⁹⁷

⁹⁵ Liitteet 5 & 6.

⁹⁶ Liitteet 5 & 6

⁹⁷ Lackman 1991, 92

2.3.1 Talolliset

Talollisten ja heidän perheenjäsentensä⁹⁸ osuus raahelaisista siirtolaisista oli huomattavasti pienempi kuin koko Suomen Pohjois-Amerikan siirtolaisten määrässä. Valtakunnan tasolla lähes kolmannes siirtolaisista kuului kyseiseen ryhmään, kun Raahen siirtolaisista talolliset muodostivat vain 4,7 % osuuden. Talollisia lähti Raahesta vuosien 1899—1914 aikana vain kaksi, ja talollisten puolisoita yksi. Talolliset lähtivät vuosina 1903 ja 1905 ja he olivat 47- ja 40-vuotiaita. Talollisen puoliso⁹⁹ lähti vuonna 1914 ja hän oli 55-vuotias. Talollisten lapsia oli 23 henkeä ja heistä naisten osuus oli 61 %. Raahesta siirtolaiseksi lähteneiden talollisten lasten keski-ikä oli 21,2 vuotta ja heistä kymmenen oli alle 20-vuotiaita. Tyttärien keski-ikä oli 20,4 vuotta ja suurin ikäryhmä olivat 15—19-vuotiaat. Talollisten pojat olivat vanhempia kuin siskonsa passin hankkiessaan, sillä heidän keski-ikänsä oli 22,4 vuotta. Neljä talollisen poikaa kuului 20—25-vuotiaisiin ja kolme 15—19-vuotiaisiin. Yksi talollisen poika oli 32-vuotias. Talolliset ja talollisen puoliso olivat huomattavasti vanhempia siirtolaisiksi lähtiessään, kuin keskimäärin raahelaiset siirtolaiset.¹⁰⁰ Heidän lapsensa puolestaan olivat lähempänä keskimääräistä raahelaista siirtolaista iän puolesta.

2.3.2 Torpparit

Torpparien ja heidän perheenjäsentensä osuus oli talollisten tavoin pieni raahelaisista siirtolaisista. Torppareita oli kaksi, ja puolisoita yksi. He hankkivat passinsa vuosina 1901 ja 1903 Torpparit olivat 43- ja 42-vuotiaita, ja torpparin puoliso oli 28-vuotias. Torpparien 13 lapsesta seitsemän oli tyttöjä. Torpparien lasten keski-ikä oli 16,3 vuotta, eli he olivat neljä vuotta nuorempia kuin passin hankkineet talollisten lapset. Tyttärien keski-ikä oli 14,6 vuotta. Yhtä 3-vuotiaasta lukuun ottamatta torpparien tyttäret olivat 15—19-vuotiaita. Poikien keski-ikä oli 18,3 vuotta ja he kaikki kuuluivat 15—19-vuotiaiden ikäryhmään. Viimeinen torpparin lapsi lähti siirtolaiseksi vuonna 1905. Torpparit olivat

⁹⁸ Passiluetteloissa ”talollinen, talollisen puoliso, tytär, poika, talon poika & tytär.”

⁹⁹ Passiluettelossa käytettiin nimitystä ”maanviljelijän vaimo.”

¹⁰⁰ Raahelaisten siirtolaisten keski-ikä oli 23,6 vuotta.

selvästi vanhempia siirtolaisiksi lähtiessään kuin heidän puolisonsa tai lapsensa. Torpparien lapset olivat keskimääräistä raahelaista siirtolaista nuorempia passin hankkiessaan.

Talollisten, talollisen puolison, 32-vuotiaan talollisen pojan, ja torppareiden (ja ylipäänsä vanhempien siirtolaisten) motiiveja siirtolaiseksi lähtemiselle on mielenkiintoista pohtia, sillä kaikki olivat selvästi keskimääräistä raahelaista siirtolaista vanhempia. Siirtolaiseksi lähtemisen takana saattoi olla elintason korottamisen halu tai jokin henkilökohtainen syy, kuten toive vapaammasta yhteiskunnasta. Maa- ja metsätalouden osuus Raahen kaupungin elinkeinorakenteessa kasvoi tutkimusaikavälillä, mikä voisi tarkoittaa maanviljelyn olleen ainakin jossain määrin kannattavaa Raahessa. Maata viljelevän vanhemman väestön ei kuvittelisi helpolla hylkäävän maataan ja lähtevän uuteen maahan etsimään parempaa elintasoja. Vilmusenahon mukaan talolliset olivat lisäksi yleensä varakkaampia kuin maalaispitäjien muut väestöryhmät.¹⁰¹ Pohjois-Amerikassa tarjolla olleet työt olivat sitä paitsi sopivampia nuoremmalle väestölle.¹⁰² Jos talollisten taloudellinen asema on jostain syystä kärsinyt, se olisi voinut saada heidät lähtemään Amerikkaan. Torpparien tapauksessa Amerikkaan on voitu lähteä siirtolaiseksi ansaitsemaan sen verran rahaa, että kotiin palattua on ollut varaa hankkia omaa maata. Tietenkin oman maan hankkiminen Pohjois-Amerikasta on voinut olla houkutusena, mutta talollisilla oli jo oma tila kotimaassa.

¹⁰¹ Vilmusenaho 2001, 149.

¹⁰² Pohjois-Amerikassa työllistymisestä lisää kolmannessa pääluvussa.

2.4 Työväestö

Taulukko 8. Työväestön määrä ja sukupuolijakauma Raahen siirtolaisista vuosina 1899—1914

	Naiset	%	Miehet	%	Yhteensä
Työmiehet ja puoliset	27	22 %	95	78 %	122
Työmiesten lapset	8	38 %	13	62 %	21
Rengit ja piit	1	20 %	4	80 %	5
Yhteensä	36	24 %	112	76 %	148

Lähteet: SIPL; SIML.

Työväestö oli toiseksi suurin raahelaisten siirtolaisten elinkeinoryhmä. Heitä oli yhteensä 148 henkeä ja heistä selkeä enemmistö oli työmiehiä. Heitä oli 95 siirtolaista. Työmiesten lisäksi työväestö-ryhmään kuuluivat työmiesten perheenjäsenet, neljä renkiä ja yksi piika. Työmiehet muodostivat myös suurimman yksittäisen elinkeinoryhmän tutkimusjoukosta, sillä heidän osuutensa kaikista vuosina 1899—1914 Raahesta Pohjois-Amerikkaan lähteneistä siirtolaisista oli 17,3 %. Miesten osuus koko työväki-ryhmässä oli peräti 76 %. Työväestön keski-ikä oli 23,5 vuotta. Suurin ikäryhmä oli 20—25-vuotiaat. Työmiesten keski-ikä oli 24,8 vuotta. Suurin ikäryhmä heidän keskuudessa oli 15—19-vuotiaat, mutta silti suurin osa työmiehistä kuului parhaassa työiässä oleviin 20—35-vuotiaisiin. Työmiesten puolisojen keski-ikä oli aviomiehensä selvästi korkeampi 33,6 vuotta. Yli 35-vuotiaiden ikäryhmä oli heidän keskuudessaan suurin. Työmiehet ja heidän puolisonsa olivat siis keskimäärin raahelaista siirtolaista vanhempia passin hankkiessaan. Työmiesten lasten keski-ikä oli 6,0 vuotta. Poikien keski-ikä oli 5,2 vuotta ja tyttöjen 7,5 vuotta. Renkien keski-ikä oli 20,5 vuotta ja piika oli 16-vuotias. Työväestöön kuuluvia siirtolaisia ja työmiehiä lähti tutkimusaikavälin jokaisena vuonna. Eniten työmiehiä ja heidän perheenjäseniään lähti vuosina 1909 (29 henkeä) ja 1902 (26 henkeä). Työmiehiä lähti eniten vuonna 1902, jolloin heitä lähti 20 henkeä. Työmiesten puolisoja lähti lähes jokaisena tutkimusvuotena, mutta heidän lapsia lähti harvemmin. Poikia lähti vain kolmena vuonna ja tyttöjä kuutena vuonna. Työmiehet olivat hyvässä työiässä, mutta heidän lapsensa ja puolisonsa eivät. Kyseisessä iässä työmiehille oli hyvät

mahdollisuudet työllistyä Pohjois-Amerikassa. Lasten alhainen ikä selittyy sillä, että matkustivat vanhempiensa mukana. Työmiesten puolisoiden korkea ikä voisi selittyä sillä, että he lähtivät aviomiestensä mukana tai perässä Pohjois-Amerikkaan, eivätkä niinkään töidenhankkimisen vuoksi.

Työmies-termillä tarkoitan tässä tutkimuksessa pääsääntöisesti sekatyömiestä. Keron mukaan osa mäkitupalaisista ryhtyi käyttämään itsestään työmies-nimikettä, eikä sitä voi sulkea pois Raahesta suuntautuneen siirtolaisuuden tarkastelun kohdallakaan, joten termi on monikäsitteinen. Voi olla että osa merimiehistäkin sanoi olevansa työmiehiä, jos he ajattelivat sillä tavoin työllistyvänsä paremmin. Sekatyömiehet-ryhmän osuus Raahen elinkeinorakenteessa kasvoi vuodesta 1900 (485 henkeä) vuoteen 1910 tultaessa lähes kaksinkertaiseksi (825 henkeä). Tämän lisäksi teollisuus ja käsityöt-ryhmän osuus myös kasvoi runsaasti kyseisten vuosien aikana. Työmiesten määrä Raahessa siis kasvoi tutkimusaikavälin aikana. Uskon siirtolaisrekisterissä työmieheksi merkittyjen henkilöiden kuuluneen sekatyömiesten ja teollisuuden ryhmiin.¹⁰³ 1900-luvun alussa hiljaiseloon vaipunut Raahen kaupunki tarjosi jonkin verran töitä juuri tällaiselle sekatyömies-ryhmälle. Junaradan, sataman rakentaminen, Lumbergin Mylly ja Raahen Puutavaraosakeyhtiö työllistivät sekatyömiehiä. Radan ja sataman rakentaminen, sekä Myllyn toiminta loppuivat jo kuitenkin 1900-luvun alussa, jolloin houkutus lähteä etsimään töitä Pohjois-Amerikasta varmasti kasvoi.

¹⁰³ Liitteet 5 & 6.

2.5 Muut elinkeinoryhmät ja ammatit

Taulukko 9. Muut-ryhmän siirtolaisten määrä ja sukupuolijakauma Raahen siirtolaisista vuosina 1899—1914.

Elinkeino	Naiset	%	Miehet	%	Yhteensä	%
Merenkulku	49	38 %	81	62 %	130	36,2 %
Neidit	73	100 %	-	-	73	20,3 %
Palvelijat	51	100 %	-	-	51	14,2 %
Käsityöläiset	20	45 %	24	55 %	44	12,3 %
Itselliset	15	71 %	6	29 %	21	5,9 %
Yksittäiset¹⁰⁴	12	30 %	28	70 %	40	11,1 %
Yhteensä	220	61 %	139	39 %	359	

Lähteet: SIPL; SIML.

Muut-ryhmä oli ylivoimaisesti suurin ryhmä raahelaisten siirtolaisten keskuudessa. Olen jakanut ryhmän kuuteen alaryhmään siirtolaisrekisterissä ilmoitettujen ammattien mukaisesti jaoteltuna. ”Yksittäiset” koostui siirtolaisista joiden elinkeinoa ei voinut sijoittaa muihin ryhmiin, kuten esimerkiksi entinen poliisi ja konttoristit. Yli kolmannes muut-ryhmän raahelaisista siirtolaisista kuuluivat merenkulusta elantonsa saaviin. Viidennes ryhmästä kuului naimattomiin naisiin. Palvelijat-ryhmän siirtolaiset olivat kaikkia naisia. Merenkulku, käsityöläiset ja yksittäiset-ryhmä olivat miesvaltaisia ryhmiä. Enemmistö koko muut-ryhmän siirtolaisista oli kuitenkin naisia. Koko muut-ryhmän keski-ikä oli 23,8 vuotta. Suurin ikäryhmä oli 20—24-vuotiaat. Naisten keski-ikä oli 24,1 vuotta ja suurin naisten ikäryhmä oli 20—24-vuotiaat. Miesten keski-ikä oli 23,1 vuotta ja suurin miesten ikäryhmä oli 15—19-vuotiaat. Keron jaottelussa muut-ryhmä koostui esimerkiksi merimiehistä, käsityöläisistä ja kauppiaista. Koskipalo on sijoittanut käsityöläiset omaan ryhmäänsä. Koskipalon jaottelussa muut-ryhmään kuuluivat esimerkiksi ammatittomat (lesket ja lapset) ja palvelijat.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Yksittäiset ammatit ja elinkeinot.

¹⁰⁵ Kero 1986, 41. Koskipalo 2015, taulukko 11, 58.

2.5.1 Merenkulku

Taulukko 10. Merenkulusta elantonsa saaneiden siirtolaisten määrä ja sukupuolijakauma Raahen siirtolaisista vuosina 1899—1914.

	Naiset	%	Miehet	%	Yhteensä
Merimiehet ja puoliset	29	39 %	46	61 %	75
Merimiesten lapset	20	36 %	35	64 %	55

Lähteet: SIPL; SIML.

Vuosina 1899—1914 Pohjois-Amerikkaan lähteneistä raahelaisista siirtolaisista 130 henkeä kuului elantonsa merenkulusta saaviin. Miesten osuus koko ryhmästä oli 62,3 %. Ryhmästä kolmannes oli varsinaisia merimiehiä, loput heidän perheenjäseniään. Merimiesten osuus kaikista Raahesta lähteneistä siirtolaisista oli 8,4 %. Merenkulku-ryhmän keski-ikä oli 26,9 vuotta. Merimiesten keski-ikä oli 35,1 vuotta ja suurimman ikäryhmän heidän joukossaan muodostivat yli 35-vuotiaat. Merimiesten puolisojen keski-ikä oli 39,8 vuotta ja myös heidän kohdallaan yli 35-vuotiaat olivat suurin ikäryhmä. Merimiehet ja heidän puolisonsa olivat ohittaneet parhaan työiän lähtiessään siirtolaisiksi Pohjois-Amerikkaan. Tämä voisi johtua siitä, että nuorempaa väkeä ei enää ollut merenkulun piirissä töissä niin paljon kuin aiemmin, koska merenkulku oli vähentynyt Raahessa 1900-luvulle tultaessa. Merenkulun vähentymisen, eli huonompien työllistysmahdollisuuksien vuoksi merimiehet saattoivat haluta lähteä koettamaan onneaan siirtolaisena. Merimiesten leskien keski-ikä oli 54,4 vuotta.¹⁰⁶ Merimiesten lasten keski-ikä oli 13,4 vuotta. Kuten vanhempiensakin tapauksessa, myös merimiesten jälkikasvun tapauksessa tyttäret olivat vanhempia kuin pojat. Tyttärien keski-ikä oli 14,8 vuotta ja poikien oli 12,6 vuotta. Suurin ikäryhmä lapsissa olivat 15—19-vuotiaat, mutta hyvin nuorten alle 15-vuotiaiden määrä laski keski-ikänsä alle 15 vuoden. Merimiehiä ja heidän perheenjäseniään lähti Pohjois-Amerikkaan eniten tutkimusaikavälin alkuvuosina. Heidän määränsä väheni lähestyttäessä vuotta 1914. Eniten merenkulku-ryhmän siirtolaisia lähti vuonna 1899. Kyseisenä vuonna 25 siirtolaista kuului ryhmään ja heistä

¹⁰⁶ Leskien ikä on keskiarvossa laskettu osaksi merimiesten puolisojen iästä.

13 oli merimiehiä. Viimeinen merimies lähti vuonna 1912 ja viimeiset merimiesten perheenjäsenet lähtivät vuonna 1910.

Merenkululla ja laivanvarustuksella oli ollut valtaisa työllistävä vaikutus Raahessa 1800-luvun jälkipuolella, ja Raahella oli Suomen merkittävin merenkulkukaupunki. Raahella oli ollut maan suurin kauppalaivasto ja se oli suurimmillaan vuonna 1869, jolloin raahelaisia kauppalaivastoja oli 59 kappaletta. Vuoden 1888 jälkeen alusten määrä pysytteli alle kahdessakymmenessä ja vuonna 1906 niiden määrä oli tippunut 12 kappaleeseen. Purjelaivojen tilalle tulivat rauta-alukset, joita ei Raahessa valmistettu.¹⁰⁷ Vuonna 1870 peräti 82,9 % raahelaisista sai elantonsa merenkulusta.¹⁰⁸ Elantonsa ”liikenteestä,” eli muun muassa merenkulusta saavien määrä oli 1212 henkeä (37,2 % koko Raahen väestöstä) vielä vuonna 1900, kun vuoteen 1910 tultaessa se oli tippunut 696 henkeen (21,5 % koko Raahen väestöstä).¹⁰⁹ Laivojen määrän ja liikenteen parista elantonsa saavien rajusti vähentyneestä määrästä voi päätellä kuinka suuresta muutoksesta oli kyse. Lapaluotoon rakennettu uusi satama työllisti varmasti merimiehiä, mutta ei samalla tavalla kuin 1800-luvun loppupuolen laivanvarustus.

Raahelaisilla merimiehillä saattoi olla vaikutusta Raahen siirtolaisuuteen. Suomalaiset merimiehet karkasivat laivoista Amerikkaan Kalifornian kultakuumeen ja Krimin sodan aikana 1850-luvulla. Keron mukaan heidän kauttaan levisi Suomeen tietoa Amerikan mahdollisuuksista ja rikkauksista.¹¹⁰ Varmasti myös merimiehet, jotka eivät karanneet, levittivät tietoa Amerikasta kotiin palattuaan. Raahelaiset merimiehet ovat Raahen palattuaan voineet kertomuksillaan olla myötävaikuttamassa siirtolaiseksi lähtemiseen.

¹⁰⁷ Nygård et al. 1995, 15 ja 314—319

¹⁰⁸ Lackman 1991, 22. Kuvio 1, 140 & 146.

¹⁰⁹ Liitteet 5 & 6.

¹¹⁰ Kero 1996, 35—39.

2.5.2 Naimattomat naiset ja palvelijat

Naimattomien naisten¹¹¹-ryhmä muodosti toiseksi suurimman yksittäisen elinkeinon siirtolaisryhmän Raahesta lähteneiden siirtolaisten keskuudessa. Heitä oli 73 henkeä, joka oli 13 % kaikista raahelaisista siirtolaisista. Vain työmiehiä lähti heitä enemmän. Naimattomien naisten keski-ikä oli 23,2 vuotta. Raahelaisen naissiirtolaisen keski-ikä oli 24,2 vuotta, joten neidit olivat vuoden nuorempia keskimääräistä raahelaista naissiirtolaista. Neitejä lähti eniten 20—24-vuotiaiden ikäryhmästä, mutta myös 15—19 ja 25—29-vuotiaiden ryhmät olivat hyvin edustettuina. Heitä lähti kaikkina muina tutkimusaikavälin vuosina, paitsi vuonna 1906. Eniten heitä lähti vuosina 1902 (15 henkeä), 1903 (14 henkeä) ja 1909 (11 henkeä).

Palvelijoita¹¹² raahelaisten siirtolaisten joukossa oli 51 henkeä, eli yhdeksän prosenttia koko 550 raahelaisen siirtolaisen joukosta. Palvelijat olivat kaikki naisia. Palvelijoiden keski-ikä oli 21,3 vuotta, joka oli melkein kaksi vuotta alhaisempi kuin naimattomilla naisilla. Palvelijoita lähti eniten samoista ikäluokista kuin neitejä, eniten 20—24-vuotiaiden ikäryhmästä. Heitä lähti jokaisena tutkimusaikavälin vuotena. Varsinaisia kasvupiikkejä ei passinhankkineiden palvelijoiden kohdalla ole havaittavissa, sillä heitä lähti varsin tasaisesti joka vuosi. Eniten palvelijoita oli siirtolaisisten joukossa vuonna 1905, jolloin heitä oli kuusi henkeä.

Raahen kaupungin elinkeinorakenteessa ”palvelukset-alalla” työskentelevien osuus oli 14,2 % vuonna 1900 ja vuonna 1910 se oli enää 7,3 %.¹¹³ Palvelu-ala ei ollut kasvava työala Raahessa, joten siirtolaiseksi lähteminen oli selvästi monelle palvelijalle vartenotettava vaihtoehto. Siirtolaisiksi lähteneet palvelijat tosin omalla toiminnallaan laskivat palvelukset-ryhmän määrää Raahen elinkeinorakenteessa. ”Tuntemattomien” osuus elinkeinorakenteessa kasvoi vuodesta 1900 vuoteen 1910 tultaessa, mutta

¹¹¹ Passiluetteloissa ”neiti, neito, neitokainen & naimaton nainen.”

¹¹² Passiluetteloissa ”palvelija” tai ”palvelijatar.”

¹¹³ Liitteet 5 & 6.

”ammatittomien” osuus laski.¹¹⁴ Mikäli naimattomat naiset laskettiin kuuluviksi kyseisiin ryhmiin, ei niiden muutoksista ole tehtävissä suuria johtopäätöksiä. Vaikka toinen ryhmä kasvoi ja toinen pieneni, ryhmiin kuuluneiden henkilöiden yhteenlaskettu määrä pysyi kuitenkin molempina vuosina yli kuudessadassa. Naimattomat naiset ja palvelijat olivat hyvässä työiässä siirtolaisiksi lähtiessään. Pohjois-Amerikkaan heitä vetivät hyvät työllistymismahdollisuudet Yhdysvaltojen ja Kanadan suurkaupungeissa. Käsittelen siirtolaisten työllistymistä Pohjois-Amerikassa kolmannessa pääluvussa.

2.5.3 Käsityöläiset

Taulukko 11. Käsityöläisten määrä ja sukupuolijakauma Raahen siirtolaisista vuosina 1899—1914.

	Naiset	Miehet	Yhteensä
Sepät	1	8	9
Tekstiili- ja vaateala	14	7	21
Rakennusala	2	9	11
Leipurit	3	-	3
Yhteensä	20	24	44

Lähteet: SIPL; SIML.

Käsityöläisiä perheenjäsenineen lähti pitkin koko tutkimusaikavälin vuosien aikana. Ryhmän siirtolaisista enemmistö oli miehiä. Koko ryhmän keski-ikä oli 21 vuotta. Noin viidennes käsityöläisistä kuului seppien perheeseen ja heistä yksi oli nainen. Seppäryhmään kuului neljä tavallista seppää ja loput viisi olivat eri alojen seppien lapsia.¹¹⁵ Eniten käsityöläisiä oli tekstiili- ja vaatealalta, johon kuului hiukan alle puolet käsityöläisistä. Naiset muodostivat enemmistön tekstiili- ja vaatealan siirtolaisista. Ryhmä koostui käsityöläisestä, ompelijasta, neulojattarista, suutarista perheenjäsenineen,

¹¹⁴ Liitteet 5 & 6.

¹¹⁵ Kultasepän, kellosepän ja puusepän lapsia.

nahkurista perheenjäsenineen ja räätälin perheenjäsenistä. Rakennusalaan raahelaisten siirtolaisten keskuudessa edustivat rakennusmestari perheineen, kaksi maalaria, maalarin poika, muurarin poika, kirvesmies ja puoliso ja kivenhakkaaja. Leipurin perheestä edustettuina olivat kaksi leipurin puolisoa ja tytär. Raahesta lähteneiden käsityöläissiirtolaisten keskuudessa oli paljon perhesiirtolaisuutta. Raahelaisten käsityöläissiirtolaisten keskuudessa suurin ikäryhmä oli 0—14-vuotiaiden ryhmä. Ryhmän keski-ikä on harhaanjohtava, sillä suurin osa ryhmän siirtolaisista oli lapsia. Heidän vanhempansa nostivat keski-ikänsä lähelle keskimääräisen raahelaisen siirtolaisen keski-ikää. Käsityöläisten elinkeinoryhmä muistutti Oulun läänin siirtolaisuuden rakennetta, jossa nuorin ja vanhin ikäryhmä olivat hyvin edustettuina.

Käsityöläisten osuutta vuosien 1900 ja 1910 elinkeinorakenteesta on vaikea arvioida, koska heidät on yhdistetty teollisuudesta elantonsa saavien kanssa samaan ryhmään. Teollisuus ja käsityöt-ryhmän koko kasvoi vuoteen 1910 tultaessa, mutta käsityöläisten määrää siitä on vaikea arvioida.¹¹⁶ Raahelaisten käsityöläisliikkeiden lukumäärät ovat onneksi selvillä. Vuonna 1905 käsityöliikkeitä Raahessa oli 29 ja vuonna 1909 niiden lukumäärä oli kasvanut 32 liikkeeseen. Molemmissa tarkasteluvuosissa maalareiden määrä oli suurin yksittäisistä ammateista. Yhteenlaskettuna kumpaisenaikin vuonna oli eniten kuitenkin erilaisia seppiä.¹¹⁷ Käsityöläisliikkeiden määrän kasvusta huolimatta Lackmanin mukaan käsityöläisten määrä Raahessa väheni ja suurimmaksi syyksi hän mainitsee halvemman tuotteiden tuotannon teollisesti.¹¹⁸ Kannattamaton käsityöläisen ammatti saattoi hyvinkin olla työntävä tekijä siirtolaiseksi lähtemiselle.

2.5.4 Itselliset

Itsellisiä ja heidän lapsiaan oli 21 siirtolaista. Itsellisiä lähti tasaisesti tutkimusaikavälin aikana, pääpainon ollessa alkuvuosissa. Eniten itsellisiä lähti vuonna 1906 (viisi henkeä). Itsellisistä 68 % (13 siirtolaista) oli naisia ja myös molemmat itsellisten lapset olivat

¹¹⁶ Liitteet 5 & 6.

¹¹⁷ Lackman 1991, 130 taulukko 14.

¹¹⁸ Lackman 1991, 134.

naisia. Itsellisten keski-ikä oli 24,3 vuotta. Naisten keski-ikä oli 24,5 vuotta ja suurin ikäryhmä heidän keskuudessaan oli 25—29-vuotiaat. Miesten keski-ikä oli 25,3 vuotta ja myös heidän kohdallaan 25—29-vuotiaiden ikäryhmä oli suurin. Itsellisten tyttäret olivat 17- ja 24-vuotiaita. Osa itsellisistä oli nuorempia kuin heidän lapsensa, mutta heidät oli silti merkitty ”itsellisiksi” eikä ”lapsiksi.” Itselliset ja heidän lapsensa olivat hyvässä työiässä.

2.6 Yksittäiset ammatit ja elinkeinot

Taulukko 12. Yksittäiset-ryhmän siirtolaisten määrä ja sukupuolijakauma Raahen siirtolaisista vuosina 1899—1914.

	Naiset	Miehet	Yhteensä
Ammatittomat	2	5	7
Kauppa-ala	1	4	5
Konttoristit	1	4	5
Asemamiehen p.	3	3	6
Vahtimestarit	-	2	2
Meijerska	1	-	1
Entinen poliisi	-	1	1
Ent. signalisti	-	1	1
Ajuri	-	1	1
Kartanonomistajat	-	2	2
Kätilö	1	-	1
Koneenkäyttäjä	-	1	1
Tukkiasioitsija	-	1	1
Teknikko	-	1	1
Tuntematon	3	2	5
Yhteensä	12	28	40

Lähteet: SIPL; SIML.

Yksittäiset-ryhmään olen sijoittanut yksittäiset ammatit ja elinkeinot, joita ei voinut sijoittaa muihin ryhmiin. Ryhmä oli selvästi miesvaltainen, sillä peräti 70 % ryhmän siirtolaisista oli miehiä. Ryhmä oli hyvin heterogeeninen ja siihen kuului muun muassa kauppa-alalla työskenteleviä, asemamiehen perhe, konttoristeja, ajuri, teknikko, vahtimestareita ja kartanonomistajia. Tästä syystä ryhmästä on vaikea tehdä yleistäviä johtopäätöksiä. Ryhmän keski-ikä oli 20,9 vuotta. Naisten keski-ikä oli 24,0 vuotta ja miesten keski-ikä oli 19,5 vuotta. Suurin ikäryhmä oli 20—24-vuotiaat. Naisten suurin

ikäryhmä oli 20—24-vuotiaat ja miehillä 15—19-vuotiaat. Tämän ryhmän siirtolaiset olivat keskimäärin hyvässä työiässä. Ammatittomien ryhmä koostui kahdesta leskirouvasta ja viidestä pojasta. Leskirouvat olivat 63 ja 36 vuotta vanhoja. Pojat olivat kolmen ja 20 ikävuoden väliltä ja heidän keski-ikänsä oli 11, 8 vuotta. Tuntemattomien ryhmä koostui kahdesta pojasta ja kolmesta nuoresta naisesta. Pojat olivat 3- ja 9-vuotiaita ja naiset olivat 14-, 17- ja 20-vuotiaita.

3. SIIRTOLAISTEN SIJOITTUMINEN POHJOIS-AMERIKKAAN

3.1 Merenrannoille ja järvien äärelle

Siirtolaisten kohdepaikan selvittäminen Pohjois-Amerikassa on haasteellista, koska matkustajaluetteloista ei voi etsiä siirtolaisia kotipaikan perusteella, ainoastaan nimen perusteella. Yleisten nimien kohdalla on yritettävä päätellä oikea siirtolainen iän ja matkustusajankohdan perusteella suhteessa passinhankintapäivämäärään. Osalla siirtolaisista puolestaan nimi on voinut muuttua passiluetteloissa ilmoitetusta.¹¹⁹ Osa passinhankkijoista ei myöskään ole välttämättä matkustanut ollenkaan Pohjois-Amerikkaan, joten heille ei löydy matkakohdetta laisinkaan. Näistä syistä en ole löytänyt jokaiselle 550 raahelaiselle passinhankkijalle kohdepaikkaa Yhdysvalloissa tai Kanadassa. Olen löytänyt 400 passinhankkijalle kohdepaikan Pohjois-Amerikassa joko matkustajaluetteloista tai muista käyttämistäni lähteistä. Tässä pääluvussa esiintyvät prosenttiosuudet ja lukumäärät on siis laskettu 400 varmuudella matkanneen siirtolaisen määrästä.

Kohdepaikalla Pohjois-Amerikassa tarkoitan paikkakuntaa, johon Raahesta lähtenyt siirtolainen on ensimmäisenä merkitty saapuneeksi Atlantin ylitettyään. Useimpien siirtolaisten kohdalla matkakohde oli merkitty matkustajaluettelon rekisteriin. Kyseiset paikkakunnat eivät välttämättä olleet lopullinen määränpää siirtolaisille. Etenkin New York oli osalle vain välietappi matkalla muualle Pohjois-Amerikkaan.¹²⁰ Kaikki ne siirtolaiset, joista löytyi tietoa vain Ellis Islandin tietokannasta, olen merkinnyt New Yorkin kaupungin kohdepaikaksi. Yhden siirtolaisen kohdalla löytyi merkintä Family Searchin tietokannasta, jossa ilmoitettiin hänen menneen naimisiin Ohiossa pian passinhankinnan jälkeen. Hänelle merkitsin matkakohteeksi Ohion.

¹¹⁹ Esimerkiksi eräässä tapauksessa "Vilhelmiina" oli lyhentynyt Miinaksi.

¹²⁰ Kero 1986, 134.

Siirtolaisten elinkeinoja käsitellessäni tässä pääluvussa en käytä Keron seitsemän elinkeinoryhmän jakoa, vaan toisen pääluvun alaluvuissa käyttämäni yksityiskohtaisempaa jaottelua. Tällä tavoin eri osavaltioihin matkanneiden raahelaissiirtolaisten elinkeinot ja ammatit nousevat paremmin esille heti taulukoista. ”Maattomien-ryhmä” pitää sisällään torpparit ja itselliset.

Taulukko 13. Raahelaisten siirtolaisten sijoittuminen Yhdysvaltojen osavaltioihin ja Kanadaan vuosina 1899—1914 ja raahelaisten siirtolaisten sukupuolijakauma Yhdysvaltojen osavaltioissa ja Kanadassa.

Osavaltio	Naiset	%	Miehet	%	Yhteensä	Osuus koko siirtolaisuudesta
New York	129	61,4 %	81	38,6 %	210	52,5 %
Massachusetts	20	54,0 %	17	46,0 %	37	9,2 %
Kalifornia	4	16,7 %	20	83,3 %	24	6,0 %
Ohio	14	58,3 %	10	41,7 %	24	6,0 %
Michigan	8	38,0 %	13	62,0 %	21	5,2 %
Kanada	10	50,0 %	10	50,0 %	20	5,0 %
Minnesota	7	41,2 %	10	58,8 %	17	4,2 %
Washington	4	28,6 %	10	71,4 %	14	3,5 %
Wisconsin	3	50,0 %	3	50,0 %	6	1,5 %
Pennsylvania	3	50,0 %	3	50,0 %	6	1,5 %
Oregon	3	50,0 %	3	50,0 %	6	1,5 %
Illinois	2	40,0 %	3	60,0 %	5	1,2 %
Utah	-	-	2	-	2	0,5 %
Maine	2	-	-	-	2	0,5 %
New Hampshire	1	50,0 %	1	50,0 %	2	0,5 %
Arizona	-	-	1	-	1	0,3 %
Mississippi	-	-	1	-	1	0,3 %
Montana	-	-	1	-	1	0,3 %
Pohjois-Dakota	-	-	1	-	1	0,3 %
Yhteensä	210	52,5 %	190	47,5 %	400	

Lähteet: SIPL; SIML; EI; FS.

Raahelaisia siirtolaisia sijoittui vuosien 1899—1914 välisenä aikana 21¹²¹ eri osavaltion ja provinssin alueelle Pohjois-Amerikassa, kuudellekymmenelle viidelle eri paikkakunnalle. Eniten raahelaisia siirtolaisia matkusti New Yorkin osavaltioon. Heidän osuutensa oli yli puolet raahelaissiirtolaisista. Seuraavaksi eniten siirtolaisia sijoittui toiseen itärannikon osavaltioon Massachusettsiin. Heidän osuutensa koko siirtolaisryhmästä oli hiukan alle kymmenen prosenttia. Länsirannikon Kalifornia, ja keskilännen suurten järvien ympäröimät Ohio ja Michigan olivat kahden itärannikon osavaltion jälkeen suosituimmat osavaltiot raahelaissiirtolaisten keskuudessa. Viisi prosenttia siirtolaisista päätyi Kanadan puolelle. Kolmeen osavaltioon matkusti vain kaksi siirtolaista ja neljään osavaltioon yksi siirtolainen. Neljässä osavaltiossa enemmistö raahelaisista siirtolaisista oli naisia. Viidessä osavaltiossa (sekä Kanadassa) sukupuolijakauma meni tasan. Kuuteen osavaltioon meni joko vain naisia tai miehiä. Näihin osavaltioihin matkusti enintään kaksi siirtolaista.

Jyväskylästä vuosien 1899—1924 aikana Pohjois-Amerikkaan matkanneet siirtolaiset asettuivat kahdenkymmenen kolmen osavaltion ja provinssin alueelle, 106 eri paikkakunnalle. Jyväskyläläissiirtolaisia sijoittui Yhdysvalloissa seitsemääntoista osavaltioon, ja raahelaissiirtolaisia kahdeksantoista osavaltioon. Kanadan puolelle Jyväskylästä suunnattiin seitsemään provinssiin, kun taas Raahesta vain kolmeen.¹²² Jyväskyläläissiirtolaiset jakautuivat siis useamman osavaltion ja provinssin alueelle Pohjois-Amerikassa kuin raahelaissiirtolaiset, ja selvästi useammalle eri paikkakunnalle raahelaissiirtolaisiin verrattuna.

Suomalaisten siirtolaisten sijoittumisesta Pohjois-Amerikkaan on saatavilla tietoja vuodesta 1900 lähtien Yhdysvaltain ja Kanadan väestötilastoista. Tätä ennen suomalaiset oli merkitty venäläisiksi tilastoihin. Täysin varmaa tietoa ei vuoden 1900 jälkeenkään ole suomalaisten siirtolaisten asettumisesta Pohjois-Amerikkaan, sillä Suomen ulkopuolelta,

¹²¹ Taulukossa Kanada on yhtenä kokonaisuutena. Kanadassa raahelaiset siirtolaiset sijoituivat kolmen provinssin alueelle. Liitteet 7 & 8 sisältävät Yhdysvaltojen ja Kanadan kartat, joihin on merkitty kaikki 21 osavaltiota ja provinssia.

¹²² Koskipalo 2015, 63, 123 & 124.

kuten Pohjois-Norjasta ja Pietarista, tuli suomea puhuvia siirtolaisia. Myöskin Ahvenanmaalta tulleiden siirtolaisten tiedettiin esiintyneen ruotsalaisina. Lisäksi osa suomalaisista siirtolaisista vaelsi ympäri Pohjois-Amerikkaa ja heistä saatiin tietoa vain satunnaisesti. Väestötilastojen lisäksi siirtolaisten sijoittumisesta on saatavilla tietoa laivayhtiöiden matkustajaluetteloista, jotka Keron mukaan ovat useimmiten luotettavia ja täydentävät väestötilastojen puutteita.¹²³

Vuonna 1900 Yhdysvalloissa tehdyn väestölaskennan mukaan hiukan alle 63 000 suomalaista siirtolaista asui maassa. Heistä 89 % asui Michiganin, Minnesotan, Massachusettsin, New Yorkin, New Jersey, Ohion, Pennsylvanian, Wisconsinin, Illinoisin, Montanan, Washingtonin, Oregonin ja Kalifornian osavaltioiden alueella. Raahesta vuosien 1899—1914 aikana matkanneista siirtolaisista 93 % matkusti kyseisiin osavaltioihin.¹²⁴ Tärkeimmät osavaltiot Yhdysvalloissa suomalaisille olivat Michigan, jossa vuoden 1900 väestölaskennan mukaan asui 29 % Pohjois-Amerikan suomalaisväestöstä ja Minnesota, jonka suomalaisväestö kasvoi 148 % 1900-luvun ensimmäisen vuosikymmenen aikana. Vuonna 1920 oli Minnesotan suomalaisten osuus 17 % Pohjois-Amerikan kaikista suomalaisista. Suomalaisten siirtolaisten sijoittumista Minnesotaan on selitetty sillä, että suomalaiset tunsivat vetoa alueelle, koska se muistutti niin paljon heidän kotimaataan. Tällaiset väitteet ovat kuitenkin kumottu, sillä suomalaiset tulivat etsimään töitä Pohjois-Amerikasta, eivätkä maisemia.¹²⁵

Suomalaisten siirtolaisten unelmana oli hankkia oma maatila. Vuonna 1862 säädetyin ”Homestead Act” maankäyttölain ansiosta kenellä tahansa Yhdysvaltojen kansalaisella oli oikeus hankkia valtiolta maata, jonka maanviljelijä sai viiden vuoden jälkeen ostaa omakseen. Siirtolaiset käyttivät tätä mahdollisuutta hyväkseen. Parhaimmat viljelysmaat etelästä olivat menneet aiemmin saapuneille siirtolaisille ja pohjoisessa oli tarjolla huonompaa viljelymaata. Tästä huolimatta 1920 vuonna noin neljännes suomalaisista siirtolaisista sai ainakin osittain toimeentulonsa maanviljelystä. Suomalaisille oli töitä

¹²³ Kero 1996, 123—124; Kero 1986, 132—134; Korkiasaari 1989, 29.

¹²⁴ New Jersey osavaltioon ei kyseisellä aikavälillä raahelaisia matkustanut.

¹²⁵ Kero 1996, 124—125, 131; Kero 1986, 137—139

tarjolla kaivoksissa, metsätyömailla, sahoilla, rautateillä, alati kasvavien kaupunkien rakennustyömailla ja suurkaupungeissa palvelusväkenä. Näihin töihin ei tarvittu suurta ammattitaitoa, joten suomalaiset siirtolaiset työllistyivät Keron mukaan melko pian Pohjois-Amerikkaan saavuttuaan. Talouden heilahtelut tosin vaikuttivat suuresti siirtolaisten (etenkin miesten) työllistymiseen, sillä laskukauden aikana siirtolaiset menettivät ensimmäisenä työpaikkansa.¹²⁶

Suomalaisten siirtolaisten sijoittuminen tiettyihin paikkoihin Pohjois-Amerikassa johtui Keron mukaan osaltaan siirtolaisten ammattitaidosta. Suomen suurimmista kaupungeista muuttanut väestö oli keskimäärin ammattitaitoisempia kuin maaseudulta lähteneet siirtolaiset ja kaupunkilaiset päätyivät New Yorkin ja Illinoisin osavaltioihin, etenkin New Yorkin kaupunkiin ja Chicagoon. Kyseisissä osavaltioissa oli töitä tarjolla enemmän ammattitaitoisille siirtolaisille. Suomen maaseudulta muutettiin runsaasti Michiganiin ja Minnesotaon. Rannikko-alueilta kotoisin olleet suomalaiset siirtolaiset etsivät Keron mukaan selvästi töitä Pohjois-Amerikan rannikkokaupungeista, sillä niissä oli töitä tarjolla merimiehille ja kalastajille. Itärannikon suurkaupungeissa oli puolestaan töitä nuorille suomalaisille naisille palvelijoina ja kotiapulaisina. Miehet hakeutuivat kaivoskaupunkeihin ja metsätyömaille töihin. Yleistystä siirtolaisen ammattitaidosta ja kohteesta Pohjois-Amerikassa ei kuitenkaan voi tehdä, sillä joiltain Suomen paikkakunnilta matkustettiin lähes yksinomaan tietylle alueelle. Esimerkiksi Kauhajoelta muutettiin runsaasti Ontarioon. Keron mukaan siirtolaisuuden leviäminen Suomessa alueelta toiselle selitti siirtolaisten hakeutumista tiettyyn päämäärään Pohjois-Amerikassa. Esimerkiksi Pohjois-Suomesta lähtöisin ollut väestö valitsi kohteekseen usein Michiganin, koska Ruijasta Amerikkaan suunnanneet suomalaiset olivat myös suunnanneet sinne, ja täten olleet esimerkkinä Pohjois-Suomesta lähteneille siirtolaisille.¹²⁷

¹²⁶ Kero 1996, 144, 156; Kero 1986, 158; Korkiasaari 1989, 30.

¹²⁷ Kero 1986, 146—149 & Kero 1996, 133—134.

Edellä mainitut selitykset näkyvät myös Raahesta Pohjois-Amerikkaan suuntautuneessa siirtolaisuudessa. Nuoria naisia suuntasi paljon New Yorkin kaupunkiin ja raahelaisia merimiehiä matkasi rannikoille. Verrattaessa suomalaisten siirtolaisten sijoittumista muiden Pohjoismaiden siirtolaisten sijoittumiseen, korostuu Michiganin osavaltion suomalaisväestön määrä. Osavaltiossa ruotsalaisista, norjalaisista ja tanskalaisista ei asunut viittä prosenttia. Minnesota ja New York olivat kaikkien pohjoismaalaisten siirtolaisten suosiossa.¹²⁸

3.2 Itärannikko

Raahelaisista siirtolaisista 64,3 % (257 henkeä) sijoittui Yhdysvaltojen itärannikolle viiden osavaltion alueelle. Naisten osuus itärannikon siirtolaisista oli 60,3 %. Suurin elinkeinoryhmä itärannikolla oli työväestö, johon kuului yli neljännes itärannikolle suunnanneista raahelaissiirtolaisista vuosina 1899—1914. Merenkulku- ja naimattomien naisten ryhmät muodostivat molemmat noin viidenneksen itärannikolle muuttaneista raahelaisista. Kaikista naimattomista naisista ja palvelijoista yli 75 % sijoittuivat itärannikon viiteen osavaltioon.

Jyväskylän Pohjois-Amerikan siirtolaisista 48,3 % matkusti itärannikon osavaltioihin. Naissiirtolaisten osuus itärannikolla oli 47,3 %. Se oli 13 prosenttiyksikköä vähemmän verrattuna raahelaisten naissiirtolaisten osuuteen itärannikolla. Jyväskyläläisen siirtolaisuuden tapauksessa se oli enemmän kuin muualla Pohjois-Amerikassa. Eniten Jyväskylästä matkasi siirtolaisia New Yorkiin, sillä yli kolmannes siirtolaisista matkasi osavaltioon. Raahelaisten tavoin myös jyväskyläläisiä asettui toiseksi eniten Massachusettsiin itärannikon osavaltioista.¹²⁹ Itärannikon osavaltioihin matkusti Jyväskylästä eniten työväkeä, muut-ryhmään¹³⁰ kuuluvia siirtolaisia, sekä torppareita.¹³¹ Kaksi suurinta elinkeinoryhmää olivat Jyväskylästä ja Raahesta samat. Torpparien osuus

¹²⁸ Kero 1986, 144.

¹²⁹ Koskipalo 2015, 76—77.

¹³⁰ Esimerkiksi naimattomia naisia, jotka työllistyivät kotiapulaisina ja palvelijoina.

¹³¹ Koskipalo 2015, 79—80, 85 & 87. Laskettu sivujen 77, 79, 85 & 87 taulukoiden pohjalta.

itärannikolle suunnanneista raahelaissiirtolaisista oli kuitenkin Jyväskylän siirtolaisia paljon vähäisempi.

3.2.1 New York

Taulukko 14. New Yorkin osavaltioon vuosina 1899—1914 sijoittuneet raahelaiset siirtolaiset elinkeinon ja sukupuolen mukaan jaoteltuna.

Elinkeino	Naiset	Miehet	Yhteensä	%-osuus
Merenkulku	21	25	46	22,0 %
Neidit	44	-	44	21,0 %
Työväestö	9	33	42	20,0 %
Palvelijat	27	-	27	13,0 %
Muut	8	10	18	8,6 %
Maattomat	12	4	16	7,6 %
Käsityöläiset	4	6	10	4,8 %
Talolliset	4	2	6	3,0 %
Yhteensä	129	81	210	

Lähteet: SIPL; SIML; EI; FS.

New York oli suosituin osavaltio raahelaisten siirtolaisten keskuudessa, sillä noin joka toiselle Raahesta vuosien 1899—1914 aikana lähteneelle siirtolaiselle oli ensimmäiseksi matkakohteeksi merkitty New Yorkin osavaltio. Vain yhden osavaltioon suunnanneen siirtolaisen kohde osavaltiossa ei ollut New Yorkin kaupunki. Yksi työmies matkusti Hermieriin. Eniten raahelaissiirtolaisia matkusti osavaltioon vuosina 1909 (33 siirtolaista), 1902 (27 siirtolaista), sekä vuosina 1903 ja 1904 (molempina vuosina 24 siirtolaista). New Yorkiin matkusti siirtolaisia Raahesta tutkimusaikavälin jokaisena vuotena. Raahelaisten naissiirtolaisten osuus osavaltiossa oli suurin kaikista kahdestakymmenestäyhdestä Pohjois-Amerikan osavaltiosta ja provinssista, joihin

raahelaisia siirtolaisia asettui.¹³² Raahelaisten naissiirtolaisten osuus osavaltiossa oli hiukan yli 60 %. Merenkulusta elantonsa saaneet, naimattomat naiset ja työväestö olivat kolme suurinta raahelaissiirtolaisten elinkeinoryhmää osavaltiossa. Kukin ryhmä käsitti noin viidenneksen osavaltion siirtolaisista. Naimattomat naiset ja palvelijat olivat suurimmat elinkeinoryhmät New Yorkiin matkanneiden raahelaisnaisten keskuudessa. Neidit-ryhmän siirtolaisia matkusti eniten New Yorkiin vuosina 1902 (10 siirtolaista), 1903, 1909 ja 1912 (kunakin vuonna kuusi siirtolaista). Kaikkiaan noin 75 % kaikista Raahesta tutkimusaikavälin aikana lähteneistä neideistä matkusti New Yorkiin. Palvelijoita matkusti eniten vuosina 1905 (viisi siirtolaista) ja 1907 (neljä siirtolaista). Todistetuksi siirtolaiseksi lähteneistä 26 raahelaisesta merimiehestä puolet suuntasivat New Yorkiin, eniten vuosina 1899 ja 1905¹³³. Myös merimiesten poikia matkusti 13 siirtolaista New Yorkiin. Osavaltioon matkanneiden raahelaisnaisten keski-ikä oli 23,4 vuotta. Suurimmat ikäluokat heidän keskuudessaan olivat 15—19-vuotiaat ja 20—24-vuotiaat. Kyseisiin ikäluokkiin kuuluivat noin kaksi kolmannesta New Yorkiin suunnanneista raahelaisista naisista, joten New York oli selvästi nuorten naissiirtolaisten mieleen. Osavaltioon suunnanneiden raahelaisten miesten keski-ikä oli 20,7 vuotta. Miehistä hiukan alle puolet kuuluivat alle kaksikymmentävuotiaisiin, mutta ikäjakauma heidän keskuudessaan oli hyvin tasainen. Kaikkien New Yorkiin matkanneiden raahelaisten siirtolaisten keski-ikä oli 22,3 vuotta.

Merimiehet olivat jo 1800-luvun puolivälissä matkanneet New Yorkiin ja Keron mukaan he toimivat esimerkkinä muille myöhemmin lähteneille siirtolaisille.¹³⁴ Raahelaiset merimiehet olivat saattaneet vieraillla New Yorkissa itse tai kuulleet muilta merimiehiltä New Yorkin tarjoamista mahdollisuuksista ja omalta osaltaan vaikuttaneet Raahesta lähteneiden siirtolaisten haluun suunnata New Yorkiin. On kuitenkin tärkeä huomioida se, että kaikki New Yorkiin saapuneet siirtolaiset eivät välttämättä jääneet asumaan New Yorkin kaupunkiin. Satamakaupunki toimi osalle välietappina kohti varsinaista päämäärää Pohjois-Amerikassa. Vuonna 1900 kuusi prosenttia suomalaisista siirtolaisista

¹³² Lukuun-ottamatta vähäisemmän siirtolaisuuden osavaltioita, joihin matkusti enintään kaksi siirtolaista.

¹³³ Molempina vuosina osavaltioon matkusti kolme merimiestä.

¹³⁴ Kero 1986, 139—140.

asui New Yorkin kaupungissa. On hyvin todennäköistä, että myös Raahesta lähteneiden siirtolaisten joukossa oli niitä, joille New Yorkin kaupunki oli välietappi.¹³⁵

New Yorkiin muutti paljon naissiirtolaisia Raahesta, etenkin naimattomia naisia ja palvelijoita. Kaupungissa oli nuorille naisille tarjolla töitä amerikkalaisissa perheissä palvelijoille ja kotiapulaisille. Näiden lisäksi hotelleihin ja ravintoloihin tarvittiin tarjoilijoita, siivoojia ja keittäjiä. Itärannikolla oli myös tehtaita, joihin otettiin naisia töihin. New Yorkissa toimi työnvälitystoimistoja, joiden kautta suomalaiset naiset hakivat töitä. Tällaisia välitystoimistoja löytyi suurista kaupungeista, ja pelkästään New Yorkissa oli 1900-luvun alussa lähes kaksikymmentä toimistoa. Toimistot tosin vaativat korkean hinnan palveluistaan. Suomalaisia naisia arvostettiin selvästi, koska esimerkiksi Rockefellerit, Rooseveltit ja Fordit olivat palkanneet suomalaisia kotiapulaisia töihin. Keron mukaan oli kuitenkin mahdollista, että suomalaisia naisia otettiin töihin heidän alhaisten palkkavaatimustensa vuoksi ja koska kyseiset alhaisena pidetyt työt eivät kelvanneet amerikkalaisille. Myöskään aiemmin Pohjois-Amerikkaan muista maista saapuneet siirtolaisnaiset eivät kokeneet kiinnostusta kotiapulaisen työhön. Suomalaiselle nuorelle naiselle Pohjois-Amerikka oli hyvin erilainen paikka kuin vanha kotimaa Suomi. Työpaikka oli moderni uudenlaisine kodinkoneineen ja kotiapulainen joutui myös omaksumaan amerikkalaisen naisen roolin. Keron mukaan he onnistuivat integroitumaan uuteen kotimaahansa muita siirtolaisia nopeammin. Työsuhte päättyi usein naimisiinmenon jälkeen.¹³⁶ Raahelaiset naimattomat nais- ja palvelijasiirtolaiset olivat iältään nuoria ja naimattomia¹³⁷, joten he olivat oikein sopivia työntekijöitä kotiapulaiksi ja palvelijoiksi.

Raahelaisten merimiesten määrä New Yorkissa selittyy sillä, että merimiehet hakeutuivat Pohjois-Amerikan rannikkokaupunkeihin tekemään oman alansa töitä. New Yorkiin

¹³⁵ Kero 1986, 140.

¹³⁶ Kero 1986, 147, 149, 158; Kero 1996, 145, 172—175—179.

¹³⁷ Kaikilla palvelijoilla ei siviilisäädystä ollut tietoa, mutta rohkenen olettaa heidän olleen naimattomia.

matkanneista miessiirtolaisista noin 40 % kuului työväkeen. Kasvava suurkaupunki tarjosi miehille töitä muun muassa rakennusmailla.¹³⁸

3.2.2 Massachusetts

Taulukko 15. Massachusettsin osavaltioon vuosina 1899—1914 sijoittuneet raahelaiset siirtolaiset elinkeinon ja sukupuolen mukaan jaoteltuna.

Elinkeino	Naiset	Miehet	Yhteensä
Työväestö	5	9	14
Merenkulku	6	3	9
Muut	2	3	5
Neidit	3	-	3
Maattomat	2	-	2
Käsityöläiset	-	2	2
Talolliset	1	-	1
Palvelijat	1	-	1
Yhteensä	20	17	37

Lähteet: SIPL; SIML; EI; FS.

Massachusetts oli toiseksi suosituin osavaltio raahelaisten siirtolaisten keskuudessa. Eniten raahelaissiirtolaisia matkusti Massachusettsiin vuosina 1903 (yhdeksän siirtolaista) ja 1909 (seitsemän siirtolaista). Kaiken kaikkiaan Raahesta suunnattiin Massachusettsiin kahtentoista vuotena. Osavaltioon muutti myös toiseksi eniten naisia Raahesta, ja naiset olivat enemmistö osavaltion raahelaisista siirtolaisista. Naimattomien naisten-ryhmän osuus ei kuitenkaan ollut kuin noin kahdeksan prosenttia koko osavaltion raahelaisista siirtolaisista, sillä työväestön ja merenkulku-ryhmien piiristä saapui enemmän naisia. Tästä huolimatta Massachusettsiin matkusti toiseksi eniten neidit-ryhmän siirtolaisia kaikista osavaltioista. Työväestön ja merenkulun piiristä siirtolaisia oli Raahesta Massachusettsiin muuttaneissa eniten. Varsinaisia merimiehiä osavaltioon

¹³⁸ Kero 1996, 145.

ei kuitenkaan muuttanut. Raahelaiset muuttivat kahdeksalle eri paikkakunnalle, muun muassa Bostonin suurkaupunkiin (19 henkeä) ja Fitchburgiin (seitsemän). Fitchburg oli osavaltion suurin suomalaiskaupunki ja vuonna 1920 siellä asui 8,5 % kaikista Pohjois-Amerikan suomalaisista. Keron mukaan Bostoniin matkalipun ostaneet siirtolaiset eivät välttämättä jääneet osavaltioon, vaan satamakaupunki toimi välietappina, kuten New York.¹³⁹ Osavaltion raahelaissiirtolaisten ikäjakauma oli suhteellisen tasainen sekä miesten, että naisten keskuudessa. Molemmilla 20—24-vuotiaiden ikäryhmä oli suurin. Osavaltioon muuttaneiden raahelaisnaisten keski-ikä oli 24,8 vuotta ja sitä nosti neljä yli 35-vuotiaasta, joista yksi oli 62-vuotias. Miesten keski-ikä oli 21,1 vuotta. Kaikkiaan osavaltion raahelaissiirtolaisten keski-ikä oli 23,1 vuotta.

Massachusettsissa oli teollisuuskaupunkeja, joissa oli teollisuuslaitoksia, kuten kutomoita ja kenkätehtaita. Raahelaisilla siirtolaisilla oli mahdollisuuksia työllistyä kyseisiin laitoksiin, niin miehillä kuin naisilla. Naisille oli osavaltion suurkaupungeissa samoja töitä tarjolla, kuin New Yorkissa. Miehiä osavaltioon houkuttelivat kivilouhimot. Raahesta Massachusettsiin suunnanneiden siirtolaisten elinkeinorakenne sopi hyvin tarjolla olleisiin työpaikkoihin. Enemmistö siirtolaisista oli naisia, joille oli töitä tarjolla kaupungeissa ja tehtaissa. Naimattomia naisia ja palvelijoita suuntasi kuitenkin Massachusettsiin suhteessa paljon vähemmän kuin New Yorkiin. Miehistä reilu kolmannes oli työmiehiä, jotka saattoivat työllistyä kivilouhimoille. Merimiehille oli töitä tarjolla Bostonin satamakaupungissa. Vaikka osavaltioon ei varsinaisia merimiehiä matkannut, suurin osa raahelaisista miehistä osasi varmasti työskennellä satamissa.¹⁴⁰

¹³⁹ Kero 1986, 140; Kero 1996, 129.

¹⁴⁰ Kero 1986, 140, 156.

3.2.3 Pennsylvania, Maine & New Hampshire

Taulukko 16. Pennsylvanian, Mainen ja New Hampshiren osavaltioihin vuosina 1899—1914 sijoittuneet raahelaiset siirtolaiset elinkeinon ja sukupuolen mukaan jaoteltuna.

Elinkeino	Naiset	Miehet	Yhteensä
Käsityöläiset	2	3	5
Neidit	2	-	2
Palvelijat	1	-	1
Työväestö	1	1	2
Yhteensä	6	4	10

Lähteet: SIPL; SIML; EI; FS.

Pennsylvaniaan, Maineeseen ja New Hampshireen matkusti yhteensä kymmenen siirtolaista. Heidän osuutensa kaikista itärannikolle suunnanneista raahelaisista siirtolaisista oli 3,9 %. Pennsylvaniaan sijoittui kuusi siirtolaista. Vuonna 1900 Yhdysvalloissa asuneista suomalaisista siirtolaisista 1,5 % asui kyseisessä osavaltiossa. Käsityöläiset olivat suurin raahelaissiirtolaisten elinkeinoryhmä Pennsylvaniassa. Osavaltiossa raahelaiset siirtolaiset sijoituivat kolmelle eri paikkakunnalle: Donoraan, Monesseniin ja Monongahelaan. Vain yksi siirtolainen Raahesta asettui Monesseniin, joka oli Kolehmainen mukaan suurin suomalaisten siirtolaisten keskittymä osavaltiossa. Rakennusmestarin nelihenkinen perhe asettui Donoraan, joka oli hiilikaivospaikkakunnista. Monongahelaan matkasi 27-vuotias naimaton nainen.¹⁴¹ Miesten keski-ikä oli 11,7 vuotta. Rakennusmestarin pojat olivat 1- ja 3-vuotiaita ja mestari itse oli 31-vuotias. Kaksi muuta siirtolaista olivat naimaton nainen ja palvelija. Naisten keski-ikä oli 26,0 vuotta. Pennsylvaniaan muuttaneiden raahelaisten keski-ikä oli 18,8 vuotta.

¹⁴¹ Kolehmainen 1977, 61—68.

Mainen osavaltioon matkusti ompelija ja naimaton nainen. Siirtolaiset asettuivat Rocklandin ja Bothin paikkakunnille. Molemmat naiset olivat 20-vuotiaita. Mainessa suomalaiset työllistyivät Keron mukaan metsätöissä ja farmareina. New Hampshiren kohteeseen valinneet siirtolaiset asettuivat Fitzwilliamin paikkakunnalle. Työmies oli 23-vuotias ja työmiehen vaimo oli 47-vuotias. Osavaltiossa oli tarjolla halpoja maatiloja ja töitä teollisuuskaupungeissa.¹⁴²

3.3 Keskilänsi

Keskilänsen sijoittui 18,5 % (74 henkeä) Raahesta Pohjois-Amerikkaan matkanneista siirtolaisista, kuuden osavaltion alueelle. Eniten raahelaissiirtolaisia matkusti Ohioon ja Michiganiin. Naisten osuus oli 45,2 %, eli keskilänsen suunanneista raahelaisista enemmistö oli miehiä. Noin kolmannes keskilänsen muuttaneista raahelaisista siirtolaisista kuuluivat työväkeen ja se oli suurin elinkeinoryhmä keskilänsessä raahelaissiirtolaisten keskuudessa. Merenkulun osuus oli neljännes. Raahelaisten käsityöläisten osuus koko keskilänsessä oli noin 15 %, joka oli suhteessa suurempaa kuin muilla Pohjois-Amerikan alueilla, jonne raahelaisia siirtolaisia matkasi vuosien 1899—1914 aikana. Naimattomien naisten ja palvelijoiden osuus oli paljon pienempi kuin itärannikolla, sillä heidän osuutensa keskilänsen muuttaneista raahelaisista siirtolaisista oli vain alle kymmenen prosenttia.

Keskilänsen osavaltioihin sijoittui noin 40 % jyvaskyläläisistä siirtolaisista, mikä oli paljon enemmän suhteessa raahelaisiin siirtolaisiin. Eniten jyvaskyläläissiirtolaisia matkusti Michiganiin ja Minnesotaan. Vain neljännes keskilänsen sijoittuneista jyvaskyläläissiirtolaisista oli naisia, mikä oli raahelaisiin siirtolaisnaisiin verrattuna vähäisempää.¹⁴³ Jyvaskylästä keskilänsen muutti eniten työväkeä, torppareita ja talollisia.¹⁴⁴ Työväen osuus keskilänsen raahelaissiirtolaisista oli myös suurin, mutta

¹⁴² Kero 1986, 140.

¹⁴³ Koskipalo 2015, 63—64.

¹⁴⁴ Laskettu sivujen 64, 65, 69 & 73 taulukoiden pohjalta.

torppareiden ja talollisten määrät olivat vähäiset. Kyseisten ryhmien suhteellinen osuus keskilänteen matkanneista raahelaissiirtolaisista oli pienempi jyvaskyläläissiirtolaisiin verrattuna.

3.3.1 Ohio

Taulukko 17. Ohion osavaltioon vuosina 1899—1914 sijoittuneet raahelaiset siirtolaiset elinkeinon ja sukupuolen mukaan jaoteltuna.

Elinkeino	Naiset	Miehet	Yhteensä
Merenkulku	8	3	11
Työväestö	4	5	9
Käsityö	2	2	4
Yhteensä	14	10	24

Lähteet: SIPL; SIML; EI; FS.

Ohio oli Kalifornian kanssa kolmanneksi suosituin osavaltio raahelaisten siirtolaisten keskuudessa. Ohioon matkattiin Raahesta eniten vuosina 1899 ja 1902, kun molempina vuosina viisi siirtolaista matkasi osavaltioon. Raahelaissiirtolaiset matkasivat Ohioon kahdeksana eri vuotena tutkimusaikavälillä. Keron mukaan suomalaisten siirtolaisten määrä Ohiossa, Wisconsinissa ja Illinoisissa oli pienempi kuin Michiganissa ja Minnesotassa. Ohion kohdalla se ei Raahesta lähteneen siirtolaisuudessa päde. Merenkulun ja työväen piiristä saapui eniten siirtolaisia Ohioon. Raahelaiset siirtolaiset asettuivat viidelle eri paikkakunnalle, joista ylivoimaisesti suosituin oli 15 siirtolaisen Ashtabula, joka oli Keron mukaan suuri suomalaiskeskus. Muita kohdepaikkoja olivat Cleveland, Connecut Lorain ja Harbor. Vuonna 1900 Ohion noin 2 800 suomalaisesta siirtolaisesta noin 1 700 asui Ashtabulassa. Kolehmainen mukaan suomalaiset siirtolaiset tekivät töitä satamissa, joissa he lastasivat ja purkivat rautamalmia.¹⁴⁵

¹⁴⁵ Kero 1986, 139 & Kolehmainen 1977, 39,44—45.

Merenkulun osuus oli miltei puolet osavaltioon suunnanneista raahelaisista siirtolaisista, ja se oli suhteessa suurinta verrattuna muihin raahelaissiirtolaisten kohdeosavaltioihin. Varsinaisia merimiehiä heistä oli kuitenkin vain kolme, muut olivat merimiesten perheenjäseniä. Tämä on mielestäni erikoista, sillä Ohiossa olisi ollut merimiehille töitä tarjolla. Myös muille raahelaisille siirtolaisille satamassa työskentely oli varmasti tuttua työtä, olivathan he tottuneet sellaiseen työhön jo Raahessa. Naisten keski-ikä oli 24,6 vuotta miesten keski-ikä oli 19,3 vuotta. Sekä miehillä, että naisilla 20—24-vuotiaiden ikäluokka oli suurin siirtolaisten joukossa. Ohion raahelaissiirtolaisten keski-ikä oli 22,4 vuotta. Ohioon ei muuttanut ainuttakaan naimatonta naista tai palvelijaa, vaikka Ohioon muutti kolmanneksi eniten raahelaisia naissiirtolaisia. Yli puolet heistä oli merimiesten puolisoja ja tyttäriä.

3.3.2 Michigan

Taulukko 18. Michiganin osavaltioon vuosina 1899—1914 sijoittuneet raahelaiset siirtolaiset elinkeinon ja sukupuolen mukaan jaoteltuna.

Elinkeino	Naiset	Miehet	Yhteensä
Työväestö	-	7	7
Maattomat	2	2	4
Palvelijat	3	-	3
Käsityöläiset	2	1	3
Merenkulku	-	2	2
Talolliset	1	1	2
Yhteensä	8	13	21

Lähteet: SIPL; SIML; EI; FS.

Michiganiin matkasi neljänneksi eniten siirtolaisia Raahesta, ja se oli toiseksi suosituin keskilännen osavaltio raahelaisten siirtolaisten keskuudessa. Eniten raahelaissiirtolaisia matkusti osavaltioon vuonna 1909, jolloin viisi siirtolaista matkusti sinne. Raahelaissiirtolaisia matkusti Michiganiin yhteensä kymmenenä vuonna tutkimusaikavälillä. Työväestö oli suurin raahelaissiirtolaisten elinkeinoryhmä osavaltiossa. Maattomat, palvelijat ja käsityöläiset olivat seuraavaksi suurimmat

Raahesta lähteneet siirtolaisryhmät. Osavaltion matkusti toiseksi eniten palvelijoita kaikista raahelaisten kohdeosavaltioista. Yhtään merimiestä, tai naimatonta naista ei matkannut Michiganiin. Osavaltioon matkasi neljänneksi eniten miehiä Raahesta.

Siirtolaiset asettuivat Michiganissa kymmenelle paikkakunnalle. Calumet ja Sault Ste. Marie olivat suosituimpia paikkakuntia, sillä molempiin muutti viisi siirtolaista. Calumet oli Keron mukaan osavaltion suosituimpia paikkakuntia suomalaissiirtolaisten keskuudessa. Muita suomalaisten suosimia paikkakuntia, joihin raahelaisia siirtolaisia muutti, olivat Hancock, Crystal Falls, Ishpeming, Ironwood, ja suomalaisten rakentama Kalevan kaupunki.¹⁴⁶

Michiganiin muuttaneiden siirtolaisten suurimmat ikäluokat olivat 15—19-vuotiaat ja 20—24-vuotiaat sekä miehillä ja naisilla. Naisten keski-ikä oli 24,6 vuotta ja miesten keski-ikä oli 24,2 vuotta. Vanhin Michiganiin Raahesta matkannut siirtolainen oli 56-vuotias maanviljelijän vaimo. Michiganin raahelaisten siirtolaisten keski-ikä oli 24,4 vuotta.

Michiganiin muutti ensimmäisiä suomalaisia jo 1860-luvun puolella Norjasta ja Ruijasta kaivostöihin. Suomalaiset asettuivat etenkin Pohjois-Michiganiin, jonne muodostui suomalaisten siirtolaisten raivaamia maatiloja. 1900-luvun alussa alueelle perustettuun Kaleva-kaupunkiin muutti Keron mukaan satoja suomalaisia siirtolaisia. Myös Raahesta matkusti sinne 22-vuotias työmies vuonna 1909. Töitä Michiganissa oli tarjolla kaivospaikkakunnilla, kuten Hancockissa, Calumetissa, Ishpemingissä ja Ironwoodissa, joihin raahelaissiirtolaisia hakeutui. Kupari- ja rautakaivoksissa, suurilla metsätyömailla ja sahoilla tarvittiin työvoimaa ja sitä saatiin siirtolaisista. Jatkuvasti kasvavat suurkaupungit tarvitsivat rakennusmateriaalia ja sitä oli tarjolla keskilännen osavaltioissa. Michiganissa, Minnesotassa ja Wisconsinissa oli 1900-luvun alkuun asti metsätöitä käynnissä jatkuvasti. Metsätyöt sopivat maaseudulta kotoisin oleville suomalaisille

¹⁴⁶ Kero 1986, 137; Kero 1996, 126.

siirtolaisille hyvin, mutta työolosuhteet olivat erilaiset kotimaahan verrattuna. Metsämiehet joutuivat asumaan yhdessä hakkuualueilla, kaukana asutuilta alueilta. Keron mukaan useimmat siirtolaiset tekivät metsätöitä muutaman vuoden, ja tämän jälkeen siirtyivät kaivoksille töihin. Töitä tehtiin talvisin, ja kesät metsämiehet viettivät kaupungeissa, joissa suomalaiset viettivät usein ”varsin raisua elämää.” Keron mukaan nämä siirtolaiset eivät integroituneet uuden kotimaansa yhteiskuntaan kovin hyvin.¹⁴⁷

Kolmannes Michiganiin suunnanneista raahelaisista siirtolaisista oli työväkeä, joilla oli varmasti hyvät mahdollisuudet saada töitä kaivoksissa ja metsätyömailla. Osavaltioon ja ylipäänsä keskilänteen suunnanneista raahelaisista siirtolaisista enemmistö oli miehiä, mikä oli selitettävissä miesten paremmilla työllistymismahdollisuuksilla. Myöskin ikäjakauman puolesta raahelaismiehet sopivat edellä mainittuihin töihin.

3.3.3 Minnesota

Taulukko 19. Minnesotan osavaltioon vuosina 1899—1914 sijoittuneet raahelaiset siirtolaiset elinkeinon ja sukupuolen mukaan jaoteltuna.

Elinkeino	Naiset	Miehet	Yhteensä
Käsityöläiset	2	2	4
Merenkulku	-	3	3
Työväestö	-	3	3
Palvelijat	2	-	2
Talolliset	1	1	2
Neidit	1	-	1
Maattomat	1	-	1
Muut	-	1	1
Yhteensä	7	10	17

Lähteet: SIPL; SIML; EI; FS.

¹⁴⁷Kero 1986, 137; Kero 1996, 125, 144—145, 168.

Käsityöläiset olivat suurin Minnesotaan suunnannut raahelainen siirtolaisryhmä. Seuraavaksi eniten siirtolaisia oli merenkulun ja työväen piiristä. Siirtolaiset asettuivat yhdeksälle eri paikkakunnalle, joista suosituin oli Cloquet. Sinne muutti kahdeksan raahelaissiirtolaista. Duluthin kaupunkiin, jota kutsuttiin suuren suomalaisväestönsä vuoksi ”Amerikan Helsingiksi,” ei muuttanut Raahesta kuin yksi siirtolainen, leipurin vaimo. Keron mukaan Duluth oli tärkeä satamakaupunki, joten on mielenkiintoista, etteivät raahelaiset merimiehet suunnanneet sinne työtä etsimään.¹⁴⁸ Suurimmat ikäluokat osavaltion raahelaissiirtolaisten keskuudessa olivat 15—19-vuotiaat ja 20—24-vuotiaat, niin miehillä kuin naisilla. Naisten keski-ikä oli 18,4 vuotta, ja miesten keski-ikä oli 27,2 vuotta. Naisten keski-ikää laski yksi kolme-vuotias suutarin tytär. Osavaltion raahelaissiirtolaisten keski-ikä oli 23,4 vuotta.

Minnesotaan suomalaiset siirtolaiset suuntasivat jo 1860-luvulta lähtien, ja vuosisadan lopulla suomalaisia osavaltioon houkutteli Homestead Actin tarjoama viljelymaa. Kuten aiemmin on jo todettu, tultaessa 1900-luvulle oli paras viljelymaa jaettu aiemmin saapuneille siirtolaisille. Tästä huolimatta suomalaisia asettui viljelemään maata muun muassa Cokaton ja New York Millsin paikkakunnille Vuosisadan taitteen jälkeen saapuneille suomalaisille oli kuitenkin töitä tarjolla Pohjois-Minnesotan rautakaivoksilla.¹⁴⁹ Kuten Michiganiin, myös Minnesotaan suunnanneista raahelaisista siirtolaisista enemmistö oli miehiä, sillä heille oli osavaltiossa töitä tarjolla.

¹⁴⁸ Kero 1986, 139 & Kero 1996, 127.

¹⁴⁹ Kero 1986, 139.

3.3.4 Wisconsin, Illinois & Pohjois-Dakota

Taulukko 20. Wisconsinin, Illinoisin ja Pohjois-Dakotan osavaltioihin vuosina 1899—1914 sijoittuneet raahelaiset siirtolaiset elinkeinon ja sukupuolen mukaan jaoteltuna.

Elinkeino	Naiset	Miehet	Yhteensä
Työväestö	2	4	6
Merenkulku	2	1	3
Talolliset	-	1	1
Neidit	1	-	1
Muut	-	1	1
Yhteensä	5	7	12

Lähteet: SIPL; SIML; EI; FS.

Wisconsiniin matkanneet kuusi siirtolaista asettuivat neljälle eri paikkakunnalle: River, Iron River, Iron Belt ja Brantwood.. Wisconsinissa oli suomalaisten perustamia farmialueita, kuten Oulu, mutta sinne ei raahelaisia siirtolaisia vuosien 1899—1914 aikana suunnannut. Puolet osavaltioon suunnanneista raahelaisista siirtolaisista kuuluivat merenkulku-ryhmään. Loput kolme olivat kaksi työmiestä ja yksi naimaton nainen. Naisia ja miehiä matkasi osavaltioon molempia kolme henkeä. Naisten keski-ikä oli poikkeuksellisen korkea 40,3 vuotta. Kaksi naista olivat 49- ja 55-vuotiaita. Miesten keski-ikä oli 21,3 vuotta ja he kaikki kolme olivat 15—30 ikävuoden väliltä. Wisconsinin raahelaisten siirtolaisten keski-ikä oli 30,8 vuotta.

Illinoisissa siirtolaisia asettui kahdelle paikkakunnalle: kolme siirtolaista matkasi Waukeganin suomalaiskeskukseen ja kaksi Chicagoon. Toiseen Illinoisin suomalaiskeskukseen De Kalbiin ei siirtolaisia Raahesta matkannut. Illinoisiin matkasi työmies, työmiehen vaimo ja tytär, talollinen ja vahtimestari. Miesten keski-ikä oli 22,7

vuotta. Työmiehen vaimo oli 23-vuotias ja hänen tyttärensä oli alle vuoden ikäinen. Pohjois-Dakotan Brocketiin matkasi yksi 19-vuotias työmies.¹⁵⁰

3.4. Länsi ja etelä

Yhdysvaltojen läntisiin osavaltioihin sijoittui 12,3 % (49 henkeä) raahelaisista siirtolaisista, viiden osavaltion alueelle. Ainoastaan yksi siirtolainen suuntasi etelän osavaltioihin, Mississippiin. Näin ollen vain 0,3 % Raahesta lähteneistä Pohjois-Amerikan siirtolaisista sijoittui eteläisiin osavaltioihin. Eteläisiin osavaltioihin ei suomalaisia siirtolaisia suunnannut valtakunnan tasollakaan. Siirtolaisille ei ollut paljoa töitä tarjolla kyseisissä osavaltioissa, eikä etelän korkea lämpötila houkuttanut suomalaissiirtolaisia.¹⁵¹ Yhdysvaltojen läntisiin osavaltioihin matkanneista raahelaisista siirtolaisista naisten osuus oli 23,0 %. Kolmannes läntisiin osavaltioihin suunnanneista raahelaisista siirtolaisista kuului merenkulku-ryhmään. Myös työväestöön kuului kolmannes länteen suunnanneista raahelaissiirtolaisista.

Vain 2,6 % Jyväskylän Pohjois-Amerikan siirtolaisista asettui lännen ja etelän osavaltioihin. Suurin elinkeinoryhmä heidän keskuudessaan oli työväestö, minkä osuus myös raahelaissiirtolaisista oli suuri. Raahesta lähteneet siirtolaiset asettuivat selvästi Jyväskylän siirtolaisia mieluisammin mantereen länsiosiin. Eteläisiin osavaltioihin Jyväskylästä suunnattiin hiukan Raaheta mieluisammin, sillä etelään matkasi viisi jyvaskyläläistä siirtolaista ja raahelaisia vain yksi.¹⁵²

¹⁵⁰ Kero 1986, 139.

¹⁵¹ Kero 1986, 143.

¹⁵² Koskipalo 2015, 89.

3.4.1 Kalifornia

Taulukko 21. Kalifornian osavaltioon vuosina 1899—1914 sijoittuneet raahelaiset siirtolaiset elinkeinon ja sukupuolen mukaan jaoteltuna.

Elinkeino	Naiset	Miehet	Yhteensä
Merenkulku	1	8	9
Työväestö	-	9	9
Neidit	2	-	2
Maattomat	-	2	2
Palvelijat	1	-	1
Käsityö	-	1	1
Yhteensä	4	20	24

Lähteet: SIPL; SIML; EI; FS.

Kalifornia oli Ohion kanssa kolmanneksi suosituin osavaltio Raahesta lähteneiden siirtolaisten keskuudessa vuosina 1899—1914. Kaliforniaan matkattiin Raahesta eniten vuosina 1903 ja 1910. Molempina vuosina osavaltioon suuntasi kuusi siirtolaista. Raahelaissiirtolaisia matkasi yhdeksänä vuonna Kaliforniaan. Osavaltioon matkasi toiseksi eniten raahelaisia miehiä kaikista osavaltioista, ja suhteellisesti kaikista osavaltioista miessiirtolaisten osuus oli Kaliforniassa suurin. Naisten osuus Kalifornian raahelaisista siirtolaisista oli alle viidennes. Kaliforniaan matkasi eniten merenkulusta elantonsa saavia ja työväkeä, molemmista yhdeksän siirtolaista. Naimattomia naisia ja maattomia matkusti seuraavaksi eniten osavaltioon. Varsinaisia merimiehiä osavaltioon matkasi viisi siirtolaista, mikä oli toiseksi eniten kaikista osavaltioista. He matkustivat Kaliforniaan vuosina 1903 (kolme merimiestä) ja 1910 (kaksi merimiestä). Naisten keski-ikä oli 25,0 vuotta. Naisista kolme oli 21—23-vuotiaita ja yksi oli 35-vuotias. Miesten keski-ikä oli 25,1 vuotta, mikä oli myös osavaltion raahelaisten keski-ikä. Miehistä seitsemän oli 15—19-vuotiaita, joka oli suurin ikäluokka miesten keskuudessa. 20—29-vuotiaita miehiä oli yhdeksän henkeä. Yksikään Kaliforniaan suunnannut siirtolainen ei ollut alle 15-vuotias tai yli 50-vuotias. Osavaltioon suunnanneista raahelaissiirtolaisista vain yhdellä kohteena ei ollut San Francisco. Yksi naimaton 21-vuotias nainen suuntasi Valley Springsiin.

Kalifornian kultakuumeen houkuttelemana suomalaisia merimiehiä oli matkannut osavaltioon jo 1850-luvulla ja seuraavalla vuosikymmenelle tultaessa suomalaisia saattoi Keron mukaan olla siellä jo satoja. Heistä suurin osa oli merimiehiä. Vuonna 1900 Kaliforniassa asui yli 2 700 suomalaista ja osavaltiossa asuneiden suomalaisten siirtolaisten osuus oli hiukan yli neljä prosenttia kaikista Pohjois-Amerikan suomalaisista.¹⁵³ Raahesta Kaliforniaan matkanneiden siirtolaisten osuus vuosina 1899—1914 oli kuusi prosenttia, joten osavaltio oli valtakunnallista keskiarvoa suositumpi raahelaissiirtolaisten keskuudessa. Tämä suosio ja merenkulusta elantonsa saavien raahelaisten merenkulusta elantonsa saaneiden määrä suhteessa Kaliforniaan suunnanneista raahelaissiirtolaisista voi selittyä Raahen kaupungin merenkulun perinnöstä. Raahelaiset merimiehet olivat saattaneet kuulla tarinoita Kaliforniasta ja sen mahdollisuuksista muilta merimiehiltä. Lisäksi San Franciscossa oli merellisen sijaintinsa vuoksi töitä juuri merimiehille. Keron mukaan 1900-luvun alussa Pohjois-Amerikan kauppalaivastoissa oli suomalaisia merimiehiä, mutta heidän osuutensa suomalaissiirtolaisista oli vähäinen.¹⁵⁴

¹⁵³ Kero 1986, 142.

¹⁵⁴ Kero 1996, 150.

3.4.2 Washington

Taulukko 22. Washingtonin osavaltioon vuosina 1899—1914 sijoittuneet raahelaiset siirtolaiset elinkeinon ja sukupuolen mukaan jaoteltuna.

Elinkeino	Naiset	Miehet	Yhteensä
Merenkulku	-	5	5
Työväestö	1	3	4
Käsityö	2	1	3
Palvelijat	1	-	1
Muut	-	1	1
Yhteensä	4	10	14

Lähteet: SIPL; SIML; EI; FS.

Washington oli toiseksi suosituin läntisistä osavaltioista raahelaisten siirtolaisten keskuudessa. Raahelaissiirtolaiset asettuivat osavaltiossa neljälle eri paikkakunnalle. Seattleen ja Carbonadoon molempiin asettui kuusi siirtolaista. Aberdeenin suureen suomalaiskeskukseen ei raahelaisia siirtolaisia matkannut. Selvä enemmistö osavaltioon päätyneistä raahelaisista oli miehiä. Washingtoniin asettui siirtolaisia eniten merenkulun ja työväen piiristä. Neljä merimiestä matkusti osavaltioon, puolet heistä vuonna 1899. Kolme heistä suuntasi Seattleen vuosina 1899 ja 1912. Washingtoniin matkusti siten kolmanneksi eniten varsinaisia merimiehiä Raahesta. Seattlen sijainti rannikolla selittää merimiesten muuton sinne. Seattleen muutti räätälin vaimo kahden lapsensa kanssa. Naisten keski-ikä oli 26,8 vuotta ja miesten keski-ikä oli 23,0 vuotta. Keski-ikä kaikilla osavaltioon suunnanneilla raahelaisilla siirtolaisilla oli 24,1 vuotta. Neljä siirtolaista oli yli 35-vuotiaita, kaksi naista olivat 36- ja 36-vuotaita ja kaksi miestä olivat 43- 44-vuotiaita. Washingtonissa oli siirtolaisille tarjolla metsätöitä. Kun keskilänneestä oli metsiä hakattu runsain määrin, siirtyivät metsätyöt sen seurauksena Yhdysvaltain läntisiin osavaltioihin, kuten Washingtoniin, Oregoniin ja Kaliforniaan.¹⁵⁵

¹⁵⁵ Kero 1986, 143 & Kero 1996, 128.

3.4.3 Oregon, Utah, Arizona, Montana & Mississippi

Taulukko 23. Oregonin, Utahin, Arizonan, Montanan ja Mississipin osavaltioihin vuosina 1899—1914 sijoittuneet raahelaiset siirtolaiset elinkeinon ja sukupuolen mukaan jaoteltuna.

Elinkeino	Naiset	Miehet	Yhteensä
Työväestö	1	3	4
Maattomat	-	3	3
Merenkulku	-	1	1
Neidit	1	-	1
Palvelijat	1	-	1
Talolliset		1	1
Yhteensä	3	8	11

Lähteet: SIPL; SIML; EI; FS.

Oregoniin matkanneista kuudesta raahelaissiirtolaisesta viisi asettui Astoriaan ja yksi Portlandiin. Astoria oli kalastuskeskus, joka Keron mukaan houkutteli tuhansia kalastajia Suomen rannikkokunnista. Portland oli toinen suomalaisten keskus osavaltiossa.¹⁵⁶ Miehiä ja naisia matkasi Raahesta osavaltioon saman verran. Kuusi siirtolaista olivat viidestä eri elinkeinoryhmästä, joista kaksi kuului työväkeen. . Naisten keski-ikä oli 24,0 vuotta ja he kaikki kolme olivat 19—27-vuotiaita. Miesten keski-ikä oli 17,7 vuotta. Osavaltioon matkanneet siirtolaismiehet olivat 17—18-vuotiaita. Oregonin raahelaisten siirtolaisten keski-ikä oli 20,9 vuotta. Siirtolaisille oli tarjolla töitä muun muassa Oregonin kalansäilyketehtaissa.¹⁵⁷

Utahin Scofieldiin matkasi Raahesta kaksi työmiestä, jotka olivat 18- ja 21-vuotiaita. Scofieldissä kuoli 63 suomalaista kaivosonnettomuudessa vuonna 1900. Kaivokset houkuttelivat suomalaissiirtolaisia hyvän palkan vuoksi, vaikkakin suomalaiset usein

¹⁵⁶ Kero 1986, 150, 165 & Kero 1996, 128.

¹⁵⁷ Kero 1996, 145.

päätyivät huonoiten palkattuun työhön kaivoksessa.. Työ oli vaarallista ja raskasta. Useimmiten suomalaiset joutuivat tekemään kaikkein vaarallisinta työtä kaivoksissa. Työturvallisuuteen ei ollut useinkaan panostettu tarpeeksi, ja kun suomalaiset työntekijät vaativat parempia työoloja, saivat he usein potkut. Tämä oli Keron mukaan yksi syy siihen miksi suomalaiset eivät saaneet parempia töitä kaivoksilla. Toiseksi syyksi Kero ehdottaa kielitaidon puutetta. Osa kaivosyhtiöistä tarjosivat parempia työoloja esimerkiksi rakentamalla kaivoksen lähelle asuntoja, ja antamalla onnettomuuden sattuesssa jonkinlaisen korvauksen. Keron arvion mukaan suomalaisia siirtolaisia saattoi menehtyä kaivoksissa satoja, jopa tuhansia. Suomalaiset siirtolaiset pyrkivät vaihtamaan työpaikkaa mahdollisuuksien mukaan tai palaamaan Suomeen.¹⁵⁸

Arizonaan matkasi yksi 31-vuotias itsellinen mies. Hänen matkakohteensa oli Bisbeen paikkakunta. Montanan Beltiin matkasi 20-vuotias itsellinen mies. Montanassa suomalaiset olivat keskittyneet Butten kaivoskaupunkiin.¹⁵⁹ Mississipin Swartwoutiin muutti Raahesta 19-vuotias itsellinen mies.

3.5 Kanada

Vuosien 1899—1914 aikana Kanadaan matkusti 5,0 % raahelaisista siirtolaisista. Kanadaan Raahesta matkustettiin tutkimusaikavälillä kahdeksana vuonna, eniten vuonna 1903 (viisi siirtolaista). Ennen vuotta 1903 vain kaksi siirtolaista matkusti Raahesta Kanadaan. Kaksikymmentä raahelaissiirtolaista sijoituivat kolmen provinssin alueelle: Ontarioon (11 siirtolaista), Quebeciin (8 siirtolaista) ja Albertan provinssiin. Albertan Edmontoniin matkasi yksi 22-vuotias työmies. Valtakunnan tasolla suomalaiset siirtolaiset suuntasivat enimmäkseen Ontarioon. Vuonna 1911 Ontariossa asui 8 600 suomalaista ja Albertassa hiukan alle 3 000. Korkiasaaren mukaan Quebecin suomalaisväestö pysyi enimmillään muutamissa sadoissa siirtolaisissa, kunnes 1930-luvulla se nousi melkein 3 000 henkeen. Suomalaissiirtolaisten sijoittumista Kanadan

¹⁵⁸ Kero 1996, 150—155.

¹⁵⁹ Kero 1996, 127.

tietyille alueille on selitetty (kuten Yhdysvaltoihin sijoittumisen tapauksessa) samankaltaisuudella Suomen maantieteellisten olojen kanssa. Kanadan suomalaisten historiaa tutkinut Yrjö Ramo kuitenkin huomauttaa, että lähes koko Kanada muistuttaa olosuhteiltaan Suomea. Kuten Yhdysvalloissa, myös Kanadassa siirtolaiset sijoittuivat alueille joissa oli töitä tarjolla.¹⁶⁰ Suomesta suunnattiin Kanadaan runsaasti 1920-luvulla, koska Yhdysvallat rajoitti tuolloin siirtolaisten maahanpääsyä. Keron mukaan vuosina 1910—1912 siirtolaisista valtaosa matkusti Kanadaan Yhdysvaltojen kautta. Myös ainakin kahden raahelaisen siirtolaisen tapauksessa Family Search-sivustolla oli merkintöjä Kanadaan matkustamisesta, vaikka heidän matkakohteensa oli Yhdysvalloissa.¹⁶¹

Taulukko 24. Kanadaan vuosina 1899—1914 sijoittuneet raahelaiset siirtolaiset elinkeinon ja sukupuolen mukaan jaoteltuna.

Elinkeino	Naiset	Miehet	Yhteensä
Työväestö	2	7	9
Merenkulku	2	2	4
Neidit	4	-	4
Palvelijat	1	-	1
Maattomat	1	-	1
Käsityö	-	1	1
Yhteensä	10	10	20

Lähteet: SIPL; SIML; EI; FS.

Työväestö oli suurin elinkeinoryhmä Kanadaan raahelaissiirtolaisten keskuudessa. Merenkulku ja neidit muodostivat molemmat viidenneksen Kanadaan matkanneista raahelaissiirtolaisista. Yhtään merimiestä ei Raahesta Kanadaan suunnannut, vain merimiesten perheenjäseniä. Naisia ja miehiä oli molempia kymmenen siirtolaista.

¹⁶⁰ Ramo 1975, 107—108.

¹⁶¹ Kero 1986, 144. Kero 1996, 130. Korkiasaari 1989, 31—32.

Kanadaan Jyväskylästä suunnanneita siirtolaisia oli 57 henkeä (joista naisia oli 15 siirtolaista), eli yhdeksän prosenttia koko Jyväskylän Pohjois-Amerikan siirtolaisuudesta vuosien 1899—1924 aikana. Koskipalon tutkimusaikaväli käsittää pidemmän ajan kuin omani, ja koska siirtolaisuus Suomesta Kanadaan yleistyi myöhemmin kuin Yhdysvaltoihin, selittyy sillä jyvaskyläläissiirtolaisten suurempi määrä Kanadassa raahelaisiin verrattuna. Siirtolaiset asettuivat seitsemän provinssin alueelle, kun raahelaisia asettui vain kolmeen provinssiin. Hiukan alle puolet jyvaskyläläisistä matkusti Ontarioon ja hiukan alle kolmannes Quebeciin. Samat provinssit olivat myös raahelaissiirtolaisten pääkohteet Kanadassa. Kanadaan muutti Jyväskylästä eniten työväkeä ja torppareita.¹⁶² Raahesta Kanadaan ei matkustanut torppareita ollenkaan.

3.5.1 Ontario

Taulukko 25. Ontarion provinssiin vuosina 1899—1914 sijoittuneet raahelaiset siirtolaiset elinkeinon ja sukupuolen mukaan jaoteltuna.

Elinkeino	Naiset	Miehet	Yhteensä
Työväestö	1	4	5
Merenkulku	1	2	3
Neidit	2	-	2
Palvelijat	1	-	1
Yhteensä	5	6	11

Lähteet: SIPL; SIML; EI; FS.

Yli puolet Raahesta Kanadaan matkanneista siirtolaisista päätyivät Ontarioon. Korkiasaaren mukaan enimmillään Ontariossa asui Kanadassa asuvista suomalaisista kaksikolmasosaa.¹⁶³ Raahelaismiesten osuus Ontarion siirtolaisista oli hiukan yli puolet. Raahelaissiirtolaiset asettuivat kolmelle paikkakunnalle Ontariossa: Port Arthuriin,

¹⁶² Koskipalo 2015, 94—96.

¹⁶³ Korkiasaari 1989, 32.

(kuusi siirtolaista) Fort Williamiin (kolme siirtolaista) ja Pearl Riveriin (kaksi siirtolaista). Suomalaisen siirtolaisten pesäpaikoiksi Ontariossa Kero mainitsee Port Arthurin, Sudbryn, Copper Cliffin ja Toronton. Yksi ensimmäisiä Port Arthurin suomalaisia oli Raahen naapurikunnasta Pattijoelta kotoisin ollut merimies Antti Lassila.¹⁶⁴ Suomalaisilla siirtolaisilla oli Port Arthurin ympärillä maatiloja, joiden viljelijät olivat entisiä kaivosmiehiä. Kanadassa suomalaisille siirtolaisille oli tarjolla maata viljeltäväksi vielä 1900-luvun alussa. Viljelymaa sijaitsi kuitenkin preeriaprovinseissa, joten olosuhteet viljelylle olivat erilaiset kuin Suomessa. Port Arthur oli suomalaisille metsätyömiehille Keron mukaan tärkeä kesänviettopaikka.¹⁶⁵ Työväestöä matkusti Raahesta Ontarioon eniten. Naisten keski-ikä oli 21,4 vuotta. Miesten keski-ikä oli 27,5 vuotta. Keski-ikä Ontarion raahelaissiirtolaisilla oli 24,7 vuotta. Yksikään Ontarioon matkannut raahelainen ei ollut alle 15-vuotias. Vanhin siirtolainen oli 38-vuotias työmies. Kun Yhdysvalloissa metsätyöt keskilännen osavaltioissa vähenivät, siirtyivät ne osaksi Ontarioon, jossa metsää oli tarjolla. Metsätöiden lisäksi Ontariossa oli tarjolla kaivoksissa, sillä provinssissa oli nikkeli-, kupari, - ja kultaesiintymiä.¹⁶⁶ Tarjolla olleet työt sopivat etenkin miessiirtolaisille ja provinssiin matkanneet raahelaismiehet olivat vielä hyvässä työiässä.

¹⁶⁴ Ramo 1975, 109.

¹⁶⁵ Kero 1996, 163, 144, 168.

¹⁶⁶ Kero 1996, 144—145.

3.5.2 Quebec

Taulukko 26. Quebecin provinssiin vuosina 1899—1914 sijoittuneet raahelaiset siirtolaiset elinkeinon ja sukupuolen mukaan jaoteltuna.

Elinkeino	Naiset	Miehet	Yhteensä
Työväki	1	2	3
Neidit	2	-	2
Merenkulku	1	-	1
Käsityö	-	1	1
Maattomat	1	-	1
Yhteensä	5	3	8

Lähteet: SIPL; SIML; EI; FS.

Quebec oli toiseksi suosituin Kanadan provinseista raahelaissiirtolaisten keskuudessa. Kero kuitenkin huomauttaa Quebec voineen olla monelle siirtolaiselle vain välietappi, eli paikka jossa siirtolaiset nousivat maihin, kuten New Yorkin kaupunki Yhdysvalloissa.¹⁶⁷ Raahelaisnaisten osuus provinssissa oli suurempi kuin miesten. Quebeciin matkasi Raahesta eniten työväkeä ja naimattomia naisia. Kaikki siirtolaiset suuntasivat osavaltion isoihin kaupunkeihin Quebeciin ja Montrealiin. Tämä selittää miksi Quebeciin suunnanneista raahelaisista enemmistö oli naisia. Provinssin suurkaupungeissa oli naisille tarjolla samoja töitä kuin Yhdysvaltojen suurkaupungeissa. Montrealiin matkusti yksi siirtolainen, muurarin poika. Kaikki Quebeciin matkanneet siirtolaiset olivat alle 30-vuotiaita ja kuusi heistä oli alle 20-vuotiaita. Naisten keski-ikä oli 20,8 vuotta ja miesten keski-ikä oli alhainen 8,7 vuotta. Quebeciin matkanneiden raahelaissiirtolaisten keski-ikä oli 16,3 vuotta. Provinssiin matkanneet raahelaisnaiset olivat juuri sopivassa iässä työskentelemään kotiapulaisina ja palvelijoina.

¹⁶⁷ Kero 1986, 134.

LOPPULAUSE

Vuosien 1899—1914 aikana Raahesta Pohjois-Amerikkaan hankki passin 550 henkeä. Heistä 280 oli naisia ja 270 miehiä. Passinhankkijoista Pohjois-Amerikkaan matkusti 400 siirtolaista, joista 210 oli naisia ja 190 miehiä. Eniten passeja hankittiin vuosina 1902, 1903 ja 1909. Kunakin kyseisenä vuotena hankittiin yli 60 passia. Passeja hankittiin eniten tutkimusaikavälin alkuvuosina, mikä voi selittyä Pohjois-Amerikassa vallinneen hyvän taloudellisen ajanjakson vuoksi. Raahelaisista siirtolaisista 51 % oli naisia. Naisten suhteellinen osuus raahelaissiirtolaisista kasvoi tutkimusaikavälin loppuvuosia kohden. Valtakunnan tasolla siirtolaisuus oli miesvaltaista, etenkin maaseudulta. Oulun läänin kaupungeissa naisten osuus siirtolaisista oli 55 %. Raahesta lähtenyt siirtolaisuus oli naisvaltaisempaa koko Suomen siirtolaisuuteen verrattuna, mutta tyypillistä Oulun läänin kaupungeille.

Raahelaissiirtolaisten keski-ikä oli 23,6 vuotta. Valtakunnallinen siirtolaisten keski-ikä oli 23,5 vuotta, joten raahelaisten siirtolaisten keski-ikä oli lähellä valtakunnallista keski-ikää. Raahelaisten naissiirtolaisten keski-ikä oli 24,2 vuotta, joka oli selvästi korkeampi kuin naisten keski-ikä valtakunnan tasolla, 21,0 vuotta. Raahelaisten miessiirtolaisten keski-ikä oli 23,0 vuotta. Miessiirtolaisten keski-ikä valtakunnan tasolla oli 23,9 vuotta, eli raahelaiset miessiirtolaiset olivat keskimäärin noin vuoden nuorempia. Mikäli Raahen kaupungin ikärakenteesta olisi tutkimusaikaväliltäni tietoa, voisi siitä löytyä selitys etenkin naissiirtolaisten valtakunnallista keskiarvoa korkeammalle keski-ialle. Työmiesten ja merimiesten puolisoiden korkea ikä oli yksi keski-ikää kohottanut tekijä. On myös muistettava käyttämieni lähteiden puutteiden nostavan todennäköisesti raahelaissiirtolaisten keski-ikää.¹⁶⁸ Eniten raahelaisia siirtolaisia lähti 20—24-vuotiatiden ikäluokasta, kuten koko Suomen tasollakin. Raahelaiset siirtolaiset olivat keskimäärin hyvässä työiässä, mitä voi pitää vetävänä tekijänä. Pohjois-Amerikassa tarjolla olleet työt sopivat juuri kyseissä iässä oleville siirtolaisille. Raahesta lähteneistä siirtolaisista naimattomien osuus oli 70,2 %. Yleistäen voi sanoa, että nuoret naimattomat lähtivät

¹⁶⁸ Ks. s. 28, siirtolaisten ikä.

helpommin siirtolaisiksi, koska heillä ei ollut kotipaikkaansa niin vahvoja siteitä kuin vanhemmilla naimisissa olleilla ihmisillä. Lisäksi he olivat kuulleet siirtolaisuuden suomista mahdollisuuksista aiemmin siirtolaisiksi lähteneiltä sukupolvilta. Vaikka tässä tutkimuksessa ei käsitellä Pohjois-Amerikasta Suomeen lähetettyjä kirjeitä, voisi niillä kuvitella olleen vaikutusta myös raahelaisten lähtemiseksi siirtolaisiksi.

Raahelaisista siirtolaisista 65,2 % kuuluivat muut-elinkeinoryhmään ja 27,0 % työväestöön. Suurin yksittäinen ammattiryhmä olivat työmiehet, heitä oli 95 siirtolaista. Toiseksi suurimman yksittäisen elinkeinoryhmän muodosti 73 naimattoman naisen ryhmä, johon kuului 13,3 % siirtolaisista. 130 siirtolaista sai elantonsa merenkulusta, mikä oli lähes neljännes kaikista Raahesta lähteneistä siirtolaisista. Merimiehet ja heidän vaimonsa olivat keskimääräistä raahelaissiirtolaista vanhempia, mikä voisi johtua merenkulun vähenemisestä johtuneesta huonosta työtilanteesta. Nuoremmat miehet eivät enää ryhtyneet merimiehiksi töiden puutteen vuoksi, tai he eivät ainakaan passia hankkiessaan ilmoittaneet ammatikseen merimiestä. Valtakunnan tasolla suurimmat elinkeinoryhmät olivat mäkitupalaiset ja talollisten lapset. Raahen siirtolaisista näihin ryhmiin kuului vain 4,7 %. Raahen siirtolaisuuden elinkeinorakenne poikkesi siten suuresti valtakunnallisesta. Raahen siirtolaisuuden rakenne myötäili Raahen kaupungin elinkeinorakennetta ja molemmissa näkyi Raahen merenkulun perintö. Raahelaisen siirtolaisuuden elinkeinorakenne vastasi myös Pohjois-Amerikassa tarjolla olleisiin työmahdollisuuksiin, esimerkiksi naimattomille naisilla ja palvelijoille oli tarjolla töitä suurkaupungeissa. Tätä voi pitää vetävänä tekijänä siirtolaisuudelle.

Raahelaisia työnsivät siirtolaisiksi huonot työllistymismahdollisuudet kotikaupungissa. Merenkulun ja laivojen rakentamisen loputtua Raaheen ei ollut syntynyt yhtä suurta työllistävää alaa. Kaupunkiin rakennettiin junarata ja uusi satama, mutta ne eivät täyttäneet merenkulun jättämää tyhjiötä. Pohjois-Amerikkaan siirtolaisia vetivät paremmat työllistymismahdollisuudet, korkeampi elintaso ja vapaampi yhteiskunta. Taloussuhdanteet ja Yhdysvaltain presidentinvaalien tulos vaikuttivat koko Suomen tasolla vuosittaiseen siirtolaisuuden määrään, koska niistä siirtolaiset päättelivät oliko taloudellisesti otollinen aika lähteä siirtolaiseksi. Todennäköisesti samat seikat

vaikuttivat myös jossakin määrin Raahen siirtolaisuuteen. Esimerkiksi vuosi 1909 oli yksi kolmesta raahelaissiirtolaisuuden huippuvuodesta, ja edellisvuonna oli Yhdysvalloissa ollut presidentinvaalit. Lisäksi vuonna 1908 alkoi Yhdysvalloissa talouden nousukausi. Vaalien tuloksesta ja talouskasvusta voi päätellä raahelaissiirtolaisten luottaneen hyvän taloudellisen ajan koittavan Yhdysvalloissa, ja siirtolaiseksi lähtemisen olevan kannattavaa.

Raahen siirtolaisuuden vuosittainen määrä myötäili valtakunnan siirtolaisuuden määrää. Junarata ja satama saatiin Raahessa valmiiksi juuri ennen siirtolaisuuden huippuvuosia. Tällä on voinut olla vaikutusta raahelaisten siirtolaiseksi lähtemiselle juuri kyseisenä aikana, kun isot työprojektit loppuivat Raahessa. Työnäkymät Raahessa olivat huonot, ja samaan aikaan muualtakin Suomesta lähdettiin siirtolaisiksi, mikä on voinut kannustaa myös raahelaisia lähtemään Atlantin taakse. Myöhemmin tutkimusaikavälillä Raahessa toteutettiin hätäaputoita ja sataman laajennustöitä. Samaan aikaan myös siirtolaisuuden määrä väheni, lukuun ottamatta vuotta 1909. Parantuneen työllisyystilanteen ansioksi Raahen kohdalla siirtolaisuuden vähenemistä tuona aikana ei voi ainoaksi syyksi väittää, koska yleisesti koko Suomen tasolla siirtolaisuus Pohjois-Amerikkaan väheni lähestyttäessä vuotta 1914. Mutta parantuneella työtilanteella ei varmasti ollut ainakaan siirtolaisuutta lisäävää vaikutusta Raahessa.

Raahelaiset siirtolaiset sijoittuivat Yhdysvalloissa 18 osavaltion alueelle, ja Kanadassa kolmen provinssin alueelle. Yhdysvaltojen itärannikolle matkusti 64,3 % raahelaisista siirtolaisista. He asettuivat siellä viiden osavaltion alueelle. Eniten itärannikolla siirtolaisia asettui New Yorkin ja Massachusettsin osavaltioihin. New York oli suosituin osavaltio raahelaisten keskuudessa, sillä yli puolet siirtolaisista suuntasi sinne. Itärannikolle ja etenkin New Yorkin kaupunkiin matkasi paljon naisia, sillä siellä oli hyvät työllistymismahdollisuudet nuorille naisille palvelijoina ja kotiapulaisina. Suurin osa naimattomat naiset -ja palvelijat-siirtolaisryhmien siirtolaisista matkustivat New Yorkin kaupunkiin. Todistetuksi siirtolaiseksi lähteneistä 26 raahelaisesta merimiehestä puolet suuntasivat New Yorkiin, mikä teki osavaltiosta suosituimman raahelaismerimiesten keskuudessa.

Keskilänteen matkusti 18,5 % raahelaissiirtolaisista, ja he asettuivat kuuden osavaltion alueelle. Keskiläntessä oli tarjolla töitä erityisesti miessiirtolaisille. Kolmannes keskilänteen suunnanneista raahelaissiirtolaisista kuuluivat työväestöön, ja neljännes merenkulusta elantonsa saaviin. Ohio ja Michigan olivat suosituimpia keskilänteen osavaltioita raahelaissiirtolaisten keskuudessa. Ohio oli kaikista osavaltioista Kalifornian kanssa raahelaissiirtolaisten kolmanneksi suosituin kohdeosavaltio ja Michigan neljänneksi suosituin. Ohiossa siirtolaisille oli töitä tarjolla Ashtabulan satamissa ja Michiganissa metsätyömailla. Valtakunnan tasolla enemmistö suomalaisista siirtolaisista matkusti keskilänteen. Etenkin Michigan ja Minnesota olivat suomalaisten suosimia osavaltioita. Minnesota oli kuudenneksi suosituin osavaltio raahelaisten keskuudessa.

Läntisiin osavaltioihin matkusti 12,3 % raahelaissiirtolaisista. Läntisistä osavaltioista Kalifornia ja Washington olivat suosituimmat heidän keskuudessaan. Kalifornia oli Ohion ohella kolmanneksi suosituin osavaltio. Merenkulusta elantonsa saaneet raahelaissiirtolaiset olivat työväestön kanssa suurin elinkeinoryhmä Kaliforniassa, joka voi selittyä sillä että merimiehet olivat kuulleet tarinoita Kaliforniasta muilta merimiehiltä ja osasivat siksi hakeutua etsimään sieltä töitä. Kaliforniaan suuntasikin toiseksi eniten varsinaisia merimiessiirtolaisia. Kolmanneksi eniten merimiehiä suuntasi Washingtoniin. Washingtonissa siirtolaisille oli tarjolla muun muassa metsätöitä. Etelän osavaltioihin matkusti vain yksi raahelainen siirtolainen. Hän matkusti Mississippiin.

Kanadaan matkusti kaksikymmentä siirtolaista ja he asettuivat kolmen provinssin alueelle. 11 siirtolaista matkusti Ontarioon, kahdeksan Quebeciin ja yksi Albertan provinssiin. Työväestö, merenkulusta elantonsa saavat ja naimattomat naiset muodostivat suurimmat elinkeinoryhmät Kanadaan matkustaneiden raahelaissiirtolaisten keskuudessa. Ontarion provinssissa oli siirtolaisille tarjolla töitä metsätyömailla ja kaivoksissa. Quebecin provinssissa raahelaissiirtolaiset suuntasivat Quebecin ja Montrealin suurkaupunkeihin, joissa oli töitä erityisesti nuorille naisille palvelijoina ja kotiapulaisina.

Raahelaista Pohjois-Amerikkaan suuntautunutta siirtolaisuutta on mahdollista tutkia lisää ja laajemmin. Siirtolaisuuden aikarajausta on mahdollista laajentaa kymmenillä vuosilla. Tutkimuskohteeksi voisi ottaa mukaan Pattijoen ja Saloisten kunnat, ja tehdä vertailevaa tutkimusta kolmen paikkakunnan välillä. Tutkimuksen voisi laajentaa koskemaan myös muihin maihin Raahesta suuntautunutta siirtolaisuutta, ei vain Pohjois-Amerikkaa. Raahelaissiirtolaisten mahdollista paluumuuttoa Pohjois-Amerikasta olisi myös mielenkiintoista tutkia, ja sitä kuinka moni heistä jäi Atlantin taa pysyvästi. Millaista heidän elämänsä siellä oli? Tutkimuksen kohteeksi voisi ottaa myös esimerkiksi raahelaissiirtolaisten lähettämät kirjeet sukulaisilleen ja ystävilleen. Siten voisi saada henkilökohtaisempaa tietoa raahelaissiirtolaisten näkemyksistä ja ajatuksista. Myös ylipäänsä siirtolaisten henkilökohtaisia syitä ja taustoja siirtolaiseksi lähtemiselle olisi mielenkiintoista tutkia tarkemmin ja laajemmin.

LÄHTEET JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS

I Painamattomat lähteet

Family Search.org digitaalinen tietokanta (FS)

SIIRTOLAISINSTITUUTIN digitaalinen SIIRTOLAISREKISTERI

Passiluettelot (SIPL)

Matkustusluettelot (SIML)

The Statue of Liberty – Ellis Island Foundation digitaalinen tietokanta (EI)

II Painetut lähteet

1. Lähde- ja asiakirjajulkaisut

Suomen Virallinen Tilasto (SVT)

VI Väkiluvun tilastoa:

5: *Suomen väkiluku 31. p. joulukuuta 1875 sekä yleinen katsaus väkiluvunmuutoksiin vuosina 1875–1877.* 1880.

9: *Suomen väkiluku 31. p:nä joulukuuta 1880.* 1882.

22: *Suomen väestö 31. p:nä joulukuuta 1890.* 1894.

37: *Katsaus Suomen väkilukuun joulukuun 31. päivänä 1900 ynnä tietoja edellisistä yleisistä väenlaskuista maassa.* 1905.

45: *Suomen väkiluku 31 p:nä joulukuuta 1910 (seurakuntakirjojen mukaan).* 1915.

2. Sanomalehdet

Raahe, 16.11.1907.

Raahe, 11.8.1909.

Raahe, 29.12.1909.

Raahes, 17.9.1910.

Raahen Lehti, 1.1.1898.

Raahen Lehti, 23.3.1899.

Raahen Lehti, 15.3.1899.

Raahen Lehti, 26.8.1899.

Raahen Lehti, 30.12.1899.

Raahen Lehti, 3.1.1900.

Raahen Lehti, 21.7.1900.

Raahen Lehti, 18.8.1900.

Raahen Lehti, 4.6.1901

Raahen Lehti, 29.8.1903

Raahen Lehti, 17.11.1903.

Raahen Lehti, 23.6.1904.

Raahen Lehti, 17.12.1904.

Raahen Lehti, 24.12.1904.

Raahen Sanomat, 7.4.1906

Raahen Sanomat, 5.1.1909.

Raahen Sanomat, 24.8.1909.

Raahen Sanomat, 30.7.1910.

Raahen Sanomat, 18.2.1911.

Raahen Sanomat, 24.10.1911.

III Tutkimuskirjallisuus

Alkula, Tapani & Pöntinen, Seppo & Ylöstalo Pekka 2002: *Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät*. Toimittanut Soma Kaitila. 1-4. painos. WSOY, Juva.

Castles, Stephen 2010: "Understanding Global Migration: A Social Transformation Perspective." *Journal of Ethnic and Migration Studies* Vol. 36, NO 10, 1565–1586. Routledge, Abingdon, UK.

Hakosalo, Heini & Jalagin, Seija & Junila, Marianne & Kurvinen, Heidi 2014: *Historiallinen elämä. Biografia ja historiatutkimus. "Tavallisuuden tavoittelua – Prosopografia elämäkerrallisen tutkimuksen välineenä,"* s. 240—254. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Hansaprint Oy, Vantaa.

Kilpi, O. K. 1917: *Suomen siirtolaisuus ja 19. vuosituhadan kansantalous*. Kirjapaino-osakeyhtiö SANA, Helsinki.

Kero, Reino 1974: *Migration from Finland to North America in the Years between the United States Civil War and the First World War*. Turun yliopisto. Vammalan Kirjapaino OY, Vammala.

Kero, Reino 1986: *Suomeen siirtolaisuuden historia 1. Pohjois-Amerikkaan suuntautuneen siirtolaisuuden tausta, määrä, rakenne, kuljetusorganisaatio ja sijoittuminen päämääräalueelle*. 2. painos, Turun yliopisto, Turku.

Kero, Reino 1996: *Suureen länteen. Siirtolaisuus Suomesta Yhdysvaltoihin ja Kanadaan*. Siirtolaisinstituutti. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Kero, Reino 1997: *Suomalaisina Pohjois-Amerikassa. Siirtolaiselämää Yhdysvalloissa ja Kanadassa*. Siirtolaisinstituutti. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Koivukangas, Olavi 1974: *Scandinavian Immigration and Settlement in Australia before World War II*. Keski-Pohjanmaan Kirjapaino Oy, Kokkola.

Kolehmainen, John 1977: *A History Of The Finns In Ohio, Western Pennsylvania and West Virginia*. Parta Printers, INC, New York Mills, Minnesota.

Koskinen, Seppo & Martelin, Tuija & Notkola, Irma-Leena & Notkola, Veijo & Pitkänen, Kari & Jalovaara, Marika & Mäenpää Elina & Ruokolainen, Anne & Ryyänen Markku & Söderling, Ismo 2007: *Suomen väestö. 2.*, uudistettu painos. Tammer Paino, Tampere.

Korkiasaari, Jouni 1989: *Suomalaiset maailmalla. Suomen siirtolaisuus ja ulkosuomalaiset entisajoista tähän päivään.* Kirjapaino Grafia Oy, Turku.

Lackman, Matti 1991: *Raahen Tienoon Historia III.* Kustantajat Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat, sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Nygård, Toivo & Rantatupa, Heikki & Toivanen, Pekka & Viita, Ossi 1995: *Raahen Tienoon Historia II.* Toimittanut Ossi Viita. Kustantajat Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat, sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Onnela, Samuli 1974: *Nälkä, agentit, Amerikan kuume vai asevelvollisuus? Oulun läänin virkamiehet ja Kuopion hiippakunnan papit Amerikansiirtolaisuuden arvioijina v. 1880—1892.* Oulun historiaseuran julkaisuja, Oulu.

Portes, Alejandro 2010: ”Migration and Social Change: Some Conceptual Reflections.” *Journal of Ethnic & Migration Studies, Vol. 36, No 10, December 2010, pp. 1537—1563.* Routledge, Abingdon, UK.

Raivio, Yrjö 1975: *Kanadan suomalaisten historia I.* Canadian Suomalainen Historiaseura. Copper Cliff, Ontario, Canada. New West Press Co. Ltd. Vancouver.

Raivio, Yrjö 1979: *Kanadan suomalaisten historia II.* Canadian Suomalainen Historiaseura. Sudbury, Ontario Canada. Lehto Printers Limited, Thunder Bay, Ontario.

Sariola, Sakari 1982: *Amerikan Kultalaan. Amerikansuomalaisten siirtolaisten sosiaalihistoriaa.* Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Toivanen, Pekka & Forss, Aulis 1990: *Raahen Tienoon Historia I.* Kustantajat Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat, sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Toivonen, Anna Leena 1963: *Etelä-Pohjanmaan valtamerentakainen siirtolaisuus 1867—1930.* Suomen Historiallinen Seura. Seinäjoen Kirjapaino.

Vahtola, Jouko 2003: *Suomen historia – Jääkaudesta Euroopan Unioniin*. 5. painos. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2012.

Vilmusenaho, Risto 2001: *Siikajokilaakson siirtolaisuus vuosina 1850—1914. Talous- ja sosiaalihistoriallinen tutkimus Kestilän, Paavolan, Piippolan, Pulkkilan, Pyhännän, Rantsilan, Revonlahden ja Siikajoen kuntien maastamuutosta*. Oulun yliopistopaino, Oulu.

LIITTEET

Liite 1. Raahen kaupungin väestö ja rakenne 1900.

	Naiset	Miehet	Yhteensä
Lukumäärä	1 570	1 687	3 257
Naimattomat	929	1 146	2 075
Naimisissa	464	464	928
Lesket ja eronneet	177	77	254

Lähde: SVT VI: 37.

Liite 2. Raahen kaupungin väestö ja rakenne 1910.

	Naiset	Miehet	Yhteensä
Lukumäärä	1 723	1 520	3 243
Naimattomat	1 013	982	1 995
Naimisissa	521	477	998
Lesket	188	54	242

Lähde: SVT VI: 45.

Liite 3. Raahen kaupungin väkiluku vuosina 1870—1910.

Vuosi	Väkiluku
1870	2 960
1880	3 003
1890	3 339
1900	3 257
1910	3 243

Lähteet: SVT VI. Väkiluvun tilastoa 5, 9, 22; Väestötilastoa 37 ja 45.

Liite 4. Raahesta Pohjois-Amerikkaan lähteneiden siirtolaisten keski-iat vuosittain.

Vuosi	Naiset	Miehet	Yhteensä
1899	23,8	24,5	24,2
1900	26,2	28,7	27,5
1901	27,8	23,4	25,5
1902	29,4	21,7	24,9
1903	23,8	23,7	23,8
1904	23,1	13,8	19,8
1905	22,7	25,5	25,1
1906	25,4	20,4	23,3
1907	19,3	23,3	21,0
1908	20,5	26,3	22,8
1909	23,7	20,8	22,0
1910	19,8	21,8	20,8
1911	19,8	26,3	22,4
1912	24,5	34,2	27,2
1913	22,6	23,7	23,0
1914	29,5	26,0	28,0
1899—1914	24,2	23,0	23,6

Lähteet: SIPL; SIML; FS; EI.

Liite 5. Raahen kaupungin elinkeinorakenne vuonna 1900

Elinkeino	Ammatissa toimivat	Koko väestö
Maa- ja metsätalous	5	15
Teollisuus ja käsityöt	104	273
Rakennustoiminta	25	86
Kauppa	43	105
Liikenne	562	1212
Palvelut	285	461
Sekatyömiehet	216	458
Tuntematon	251	251
Ammatittomat	-	396
Yhteensä	1 491	3 257

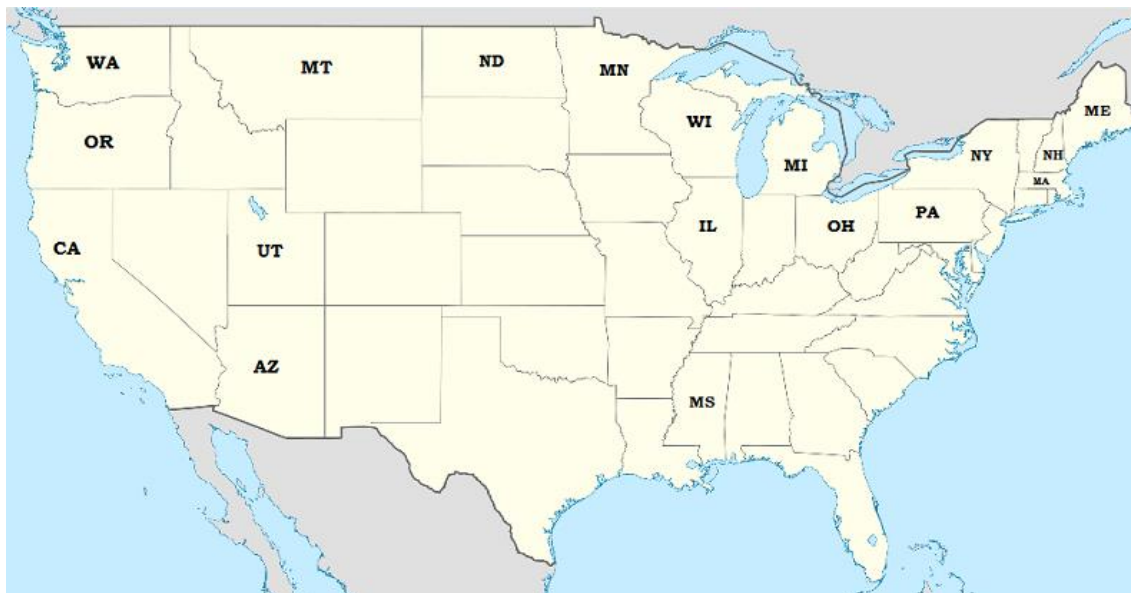
Lähde: Tilastollisia tiedonantoja 63 Väestön elinkeino

Liite 6. Raahen elinkeinorakenne vuonna 1910

Elinkeino	Ammatissa toimivat	Koko väestö
Maa- ja metsätalous	24	74
Teollisuus ja käsityöt	227	547
Rakennustoiminta	21	78
Kauppa	51	148
Liikenne	225	696
Palvelut	147	237
Sekatyömiehet	298	825
Tuntematon	291	517
Ammatittomat	-	121
Yhteensä	1284	3243

Lähde: Tilastollisia tiedonantoja 63 Väestön elinkeino

Liite 7. Kartta Yhdysvaltojen osavaltioista, joihin raahelaisia siirtolaisia sijoitettiin vuosien 1899—1914 aikana ja kyseisiin osavaltioihin matkanneiden raahelaisten siirtolaisten lukumäärät sulkuihin merkittynä.



Lähde: Karttapohja www.mapsof.net

Lyhenteiden selitykset:

Itärannikko:

Keskilänsi:

NY	New York (210)
MA	Massachusetts (37)
ME	Maine (2)
PA	Pennsylvania (6)
NH	New Hampshire (2)

MI	Michigan (21)
MN	Minnesota (17)
OH	Ohio (24)
WI	Wisconsin (6)
IL	Illinois (5)
ND	Pohjois-Dakota (1)

Länsirannikko ja etelä

CA	Kalifornia (24)
WA	Washington (14)
OR	Oregon (6)
UT	Utah (2)
MT	Montana (1)
AZ	Arizona (1)
MS	Mississippi (1)

Liite 8. Kartta Kanadan provinseista, joihin raahelaisia siirtolaisia sijoittui vuosina 1899—1914 ja kyseisiin osavaltioihin matkanneiden raahelaisten siirtolaisten lukumäärät sulkuihin merkittynä.



Lähde: Karttapohja www.mapsof.net

Lyhenteiden selitykset:

ON	Ontario (11)
QC	Quebec (8)
AB	Alberta (1)